ΝΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 25. ΤΟΜΟΣ Β'. 11 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1893.

ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΑ*

Περὶ τῶν Κυκλώπων.

Β'.

Οἱ Κύκλωπες ἐν τῇ οἰκοδομητικῇ τέχνῃ.

Ἀλλὰ καὶ οἱ μετὰ τῆς παναρχαιοτάτης οἰκοδομητικῆς τέχνης συνδεόμενοι Κύκλωπες, ἐξ οὗ τὰ «κυκλώπεια τείχη», δὲν εἶνε ἄλλο ἢ γίγαντες, μεθ' ὧν πολλάκις ἐναλλάσσει ἡ δημώδης μυθολογία αὐτούς, οἵτινες ὡς πελώριοι τέκτονες συνάγουσιν ὑπερμεγέθεις βράχους, ῥάττουσι λιμένας, ἐγείρουσι τείχη καὶ τ. ἑ. Ἀποτελοῦσι δὲ οἱ Κύκλωπες οὗτοι τὰς κινουμένας τῆς φύσεως δυνάμεις, ποσειδωνείους ἢ ἡφαιστείους καὶ εἶνε τεκτονικοὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, ὑφ' ἣν καὶ ὁ Ποσειδῶν καλεῖται σεισίχθων ἢ ἐννοσίγαιος ἅμα καὶ τέκτων γῆς, παραλλήλως πρὸς τὸν εἰδικῶς τεκτονικὸν Ἀπόλλωνα, ὅστις, καθὼς καὶ οἱ Κύκλωπες, ἐκσπᾷ πελωρίους ἀκατεργάστους βράχους ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης, ἐνῷ ὁ μουσικὸς Ἀπόλλων φροντίζει περὶ τῆς λειάνσεως καὶ διακοσμήσεως τοῦ ἀκατεργάστου ὄγκου.[1]

Ὡς μυθικοὶ τεχνῖται οἰκοδομητικῶν ἔργων ἀναφέρονται οἱ Κύκλωπες οὗτοι ὑπὸ πολλῶν ἀρχαίων πηγῶν. Ἤδη παράδοσις ἀποδέχεται, ὅτι ὁ βασιλεὺς Τίρυνθος Προῖτος ἐκάλεσε τὸ πάλαι ἑπτὰ τῶν «γαστεροχείρων»[2] τούτων Κυκλώπων, εἰς οὓς ἀνέθηκε τὴν ἀνέγερσιν τῶν περὶ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὴν πόλιν αὐτοῦ τειχῶν· διὸ καὶ ὁ Ὅμηρος[1] μνημονεύει περιτετειχισμένης ἤδη τῆς Τίρυνθος καὶ παρ' ἄλλοις τῶν ἀρχαίων πηγῶν ἀναφέρονται τὰ ἐν Ἄργει καὶ Μυκήναις τείχη ὡς ἔργα τῶν Κυκλώπων. Ἀλλ' οἱ Κύκλωπες οὗτοι δὲν εἶνε οὔτε οἱ ἐπὶ τῆς Τρινακρίας ὑφ' Ὁμήρου περιγραφόμενοι, οὔτε οἱ τὴν ἀστραπὴν σφυρηλατοῦντες παρ' Ἡσιόδῳ, ἀλλ' εἶνέ τι πελώριον ἅμα καὶ γιγαντῶδες, ὡς γίγαντες καὶ πελώριοι εἶνε καὶ οἱ ὁμήρειοι καὶ ἡσιόδειοι Κύκλωπες,[2] μεθ' ὧν συνταυτίζονται ὑπὸ τὴν ἔποψιν μόνον ταύτην. Ἐν τοῖς μυθεύμασι τῶν διαφόρων λαῶν τὰ ἔκτακτα οἰκοδομητικὰ καὶ ἄλλα ἔργα παρῳχημένων ἑκατονταετηρίδων, ὧν ἀπέναντι οἱ μεταγενέστεροι αἰσθανόμεθα ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς νάννους, συνήθως ὑπολαμβάνονται ὡς ἔργα Γιγάντων, ἀποδιδόμενα εἰς ἐκτάκτους τινὰς τὴν σωματικὴν ἀνάπτυξιν οἰκοδόμους. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ περὶ τῶν κυκλωπείων τειχῶν. Οἱ οἰκοδόμοι λοιπὸν Κύκλωπες εἶνε γιγάντειοι κτίσται τῶν παναρχαίων χρόνων. Ὁ δὲ μῦθος, ὁ φέρων αὐτοὺς ἐκ Λυκίας[3] εἰς τὴν Ἑλλάδα, φαίνεται ἔχων πυρῆνα ἱστορικῆς ἀληθείας, διότι ἡ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Λυκία ἦτο ἰδίως ἡ χώρα ἐκείνη τὸ πάλαι, ἐν ᾗ ὁ ἑλληνικὸς καὶ ὁ ἀσιατικὸς πολιτισμὸς πολλαχῶς εὑρίνται ἐν κοινῇ ἐπαφῇ, οὕτως ὥστε ἡ συνάφεια μεταξὺ Ἑλ-

*) Ἴδε ἀριθ. 24, σελ. 461—463.

1) «Ὁ μὲν τὴν πέτραν παρασχὼν ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης καὶ ἅμα ποιήσας δυνατὴν εἶναι κομισθεῖναι, ὁ δ' ὥσπερ εἰκὼς οἰκιστὴν βουληθεὶς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν κοσμῆσαι προσθήκῃ τηλικαύτῃ». Ἀριστείδης Ι, σ. 390 ἔκδ. Dindorf.

2) «Γαστερόχειρες» ὡσεὶ εἶχον χεῖρας καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀκόμη τῆς γαστρός, εἰκών, ἥτις ὑπομιμνήσκει τοὺς «ἑκατόγχειρας» τῆς θεογονίας. Πρβλ. Εὐριπ. Ἰφιγ. ἐν Αὐλ. στ. 1500

«καλεῖς πόλισμα Περσέως
Κυκλοπείων πόνον χειρῶν».

Ἰδ. Ἡσυχ. «Κυκλώπων ἕδος» καὶ «Τιρύνθιον πλίνθευμα». Ὁ Στράβων ὅμως δοξάζει, ὅτι οἱ Κύκλωπες ἐκλήθησαν «γαστερόχειρες» οἱονεὶ ὡς διὰ τοῦ ἔργου τῶν χειρῶν αὐτῶν τρεφόμενοι. Ἰδ. Στρ. 8, 372.

1) Ἰλ. Β, 559. «Τίρυνθά τε τειχιόεσσαν». Περὶ τῆς σημασίας τοῦ ἐπιθέτου «τειχιόεις» ἴδ. Hugo Weber ἐν Φιλολόγῳ τόμ. 16ῳ σ. 700 ἑξῆς.

2) J. Overbeck: Geschichte der Griechischen Plastik: Leipzig 1881. I, σ. 24 ἑξῆς.

1) Κατ' ἄλλας ἀρχαίας εἰδήσεις ἧττον ἀξιοπίστους, οἱ Κύκλωπες ἐκ Θρᾴκης ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα.

λάδος καὶ Ἀσίας ὄντως ἐνταῦθα ζητητέα. Πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τῆς ἰδέας ταύτης ἀποδείκνυσιν ὁ Overbeck,[1] ὅτι ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις τούτοις οἰκοδομήμασιν ἀπαντῶσι κοσμητικά τινα ἀντικείμενα, ἐφ' ὧν ὑπάρχουσι μορφαὶ καὶ σχήματά τινα προφανῶς μὴ ἑλληνικῆς τέχνης. Οὕτω δὲ καὶ ἡ στήλη ἡ ὑπεράνω τῆς πύλης ἐν Μυκήναις ἱσταμένη μεταξὺ δύο λεόντων[2] ὑπεμφαίνει κατὰ τὸν Overbeck ἰδίαν τέχνην καὶ τρόπον οἰκοδομῆς ἐν Λυκίᾳ ἐπικρατοῦντα. Ἐκ τούτων δὲ συνάγεται, ὅτι ἄν τις ἀποδεχθῇ, καὶ ὀφείλει ν' ἀποδεχθῇ, ὅτι τεχνῖται ἐξ Ἀνατολῆς καὶ εἰδικώτερον ἐκ Λυκίας ἐλθόντες, εἰργάσθησαν ἔν τε Μυκήναις καὶ ἐν Τίρυνθι, δὲν πρέπει ἀφ' ἑτέρου νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι ὁ ἐν Ἀργολίδι συναπτόμενος μῦθος περὶ τῶν ἐκ Λυκίας Κυκλώπων δύναται νὰ ἐπεκταθῇ καὶ ἐφ' ὅλων τῶν οἰκοδομητικῶν ἐκείνων ἔργων, ἅτινα εἶνε διεσπαρμένα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος, Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐπὶ πλεῖστον τῆς Ἰταλίας μέρος. Ναὶ μὲν ὁ τρόπος τῆς οἰκοδομῆς τῶν τειχῶν τούτων, ὡς καὶ ὁ ἐπ' αὐτῶν ἐνιαχοῦ ὑπάρχων διάκοσμος ἐξ Ἀνατολῆς παρεισήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὰ οἰκοδομήματα ὅμως αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἀνηγέρθησαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὑπὸ ἰθαγενῶν τῆς χώρας κατοίκων. Ἐντεῦθεν δ' ἐξηγεῖται διατί ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ παράδοσις ἀποκάλεσεν αὐτὰ καὶ «πελασγικά», ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῶν Πελασγῶν, τῶν παναρχαίων τῆς Ἑλλάδος κατοίκων. Πᾶσα δὲ ἀπόπειρα πρὸς ὁρισμὸν καὶ διάκρισιν τῶν κυκλωπείων ἀπὸ τῶν πελασγικῶν ἔργων ἐναυάγησε παντελῶς ἀποβᾶσα ὅλως ματαία.[3]

Γ'.

Περὶ μεταγενεστέρων περὶ Κυκλώπων παραστάσεων.

Αἱ μεταγενέστεραι παραστάσεις περὶ Κυκλώπων ἐξεπήγασαν ἰδιαίτατα ἔκ τε τῆς ἐν Ὀδυσσείᾳ περὶ αὐτῶν εἰκόνος καὶ ἐκ τῆς παρ' Ἡσιόδῳ περὶ ἡφαιστείων δαιμόνων, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν, ὅτι ἤδη περιωρίσθησαν ἀποκλειστικῶς ἐπὶ εἰδικωτέρου ἐδάφους, ἤτοι ἐπὶ ἡφαιστειωδῶν χωρῶν, ἔνθα ἐφεξῆς ἐργάζονται ἀείποτε ὡς χαλκεῖς τοῦ Ἡφαίστου. Τοιοῦτον ἔδαφος ἰδίᾳ εἶνε ἡ περὶ τὴν Αἴτνην ἐν Σικελίᾳ χώρα, ἥτις ἔκπαλαι ἦτο τὸ θέατρον πλείστων καὶ σπουδαίων ἐδαφικῶν ἀναστατώσεων, ἔκ τε τοῦ ὑγροῦ στοιχείου καὶ ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ἡφαιστείου προερχομένων. Ἐν τῇ χώρᾳ δὲ ταύτῃ μετηνέχθη τὸ χαλκεῖον τοῦ Ἡφαίστου καὶ τῶν Κυκλώπων ἐπὶ μιᾶς μὲν συνήθως τῶν Λιπαραίων νήσων,[4] ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἀρχαίας τοῦ Ἡφαίστου νήσου Λήμνου[5]. Τοὐναντίον δὲ μόνον ὁ περὶ Πολυφήμου μῦθος οὐδεμίαν ὑπέστη καὶ εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους μεταβολήν, ἀλλ' ἐξικολούθει, ἕνεκα τῆς διακεκριμένης πρὸς τὴν Ὀδύσσειαν ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης, ὑψιστάμενος ὁ αὐτὸς ἐν τῇ μετὰ ταῦτα ποιήσει καὶ τῇ δημώδει μυθολογίᾳ, ἔνθα παρίσταται ὁ αὐτὸς ἀκαταμάχητος Γίγας καὶ δυσειδὴς τῶν δασῶν κάτοικος, ὁ ἐκδηλῶν σφοδρὸν αἰσθηματικὸν ἔρωτα πρὸς τὴν θελκτικὴν καὶ πονηρὰν Νηρηΐδα Γαλάτειαν. Τὸν τελευταῖον τοῦτον μῦθον ἐδόξασαν καὶ ἀπηθανάτισαν αἱ ποιήσεις πρῶτον τοῦ διθυραμβοποιοῦ Φιλοξένου καὶ μετ' αὐτὸν τοῦ Καλλιμάχου, Θεοκρίτου καὶ Ὀβιδίου,[1] ὡς ἐπίσης καὶ πολλὰ ἔργα γλυπτικῆς, ἰδίως δὲ γραφικῆς ἐν τοιχογραφίαις.

Π. Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, *δ. φ.*

1) Geschichte der griechischen Plastik. I, σ. 24—25.

2) Ἤτις, λέγει ὁ Overbeck: Gesch. der Griech Plastik, I, σ. 24—25 δὲν εἶνε ἑλληνικῆς τέχνης· πρὸς δὲ καὶ ἡ τέχνη τῶν ἑκατέρωθεν ἱσταμένων λεόντων ἑ'νε, κατὰ τὸν αὐτὸν Overbeck, ξενότροπος μὲν ἀλλ' ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐξασκηθεῖσα ἐδάφους.

3) Overbeck: Gesch. der griech. Plastik: I, σ. 25.

4) Παρὰ Καλλιμ. ὕμν. εἰς Ἄρτεμιν 66 ἑφεξ. οἱ Κύκλωπες διαβραματίζουσιν ἅμα πρόσωπον Κοβάλων, δι' ὧν ἐκφοβίζονται τὰ τέκνα τῶν θεῶν, ὡς τανῦν παρ' ἡμῖν τὸ «στοιχιό», ἢ ὁ βρουκόλακας».

5) Serv. V. A. 10, 763.

1) Τὰ ποσπάσματα τοῦ Φιλοξένου περισυνέλεξεν ὁ Bergk ἐν τῇ γραμματολογίᾳ αὐτοῦ, ἔδ. περὶ τῶν ἑλληνικῶν ποιητῶν σ. 1260 ἑξ. Πεβλ. Θεοκρ. Ἰδ. 6 καὶ 11. Ὀβιδ. Μεταμ. 13. XIII. 744 ἑξῆς. Φιλοστρ. Εἰκ. 2, 18. O. Jahn: Archäologische Beiträge 411 ἑξῆς. W. Helbig εἰς τὸ ἐν Λειψίᾳ ἐκδιδόμενον σπουδαῖον σύγγραμμα: Symbola philologorum bonnes. I, σ. 361 ἑξῆς. Campan. Wandgemälde N° 1042 ἑξῆς.

*) Ἴδε ἀριθμ. 19, σελ. 366—368.

**) Ἐπίσης ὁ κ. Χρ. Σαμαρτσίδης ἔλαβε καὶ τὴν ἑξῆς ἐπιστολὴν τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος κ. Νικολάου Μαυροκορδάτου:

«Φίλε κ. Σαμαρτσίδη,

»Χαίρων μανθάνω ἐκ τῆς ὑμετέρας ἐπιστολῆς ὅτι σκοπεῖτε ὅσον οὔπω νὰ ἐκδώσητε ἀπάνθισμα τῶν περὶ ἀγωγῆς καὶ παιδεύτεως ὑποθηκῶν, τῶν περιεχομένων ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τοῦ Πλουτάρχου. Τὴν σπουδαιότητα τοιούτου βιβλίου καὶ ἄλλοτε ὑπέδειξα ὑμῖν, καὶ νῦν διατρανῶ προστιθεὶς ὅτι πάντες οἱ λόγιοι καὶ εὐδόκιμοι παιδαγωγοὶ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἠρύσθησαν, ὡς ἐκ καθαρᾶς πηγῆς, σοφίαν ἐκ τῶν Ἠθικῶν τοῦ κλεινοῦ Χαιρωνέως φιλοσόφου. Ἐπιθυμῶν νὰ παράσχω ἐμφανὲς τεκμήριον τῆς σπουδαιότητος, ἣν ἀποδίδομι εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἀπανθίσματος τῶν παιδαγωγικῶν ὑποθηκῶν τοῦ ἐκ Χαιρωνείας μεγάλου ἰατροῦ τῶν ψυχῶν, καὶ ἔνδειξιν νέαν ὅτι ὑμᾶς διὰ πάσης τιμῆς ἄγω, ἀποδέχομαι κατὰ τὴν ὑμετέραν ἐπιθυμίαν, ὅπως ἀναγραφῇ τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐν ἀρχῇ τοῦ βιβλίου, καὶ διατελῶ πάντοτε προθυμότατος φίλος.

Ν. Μαυροκορδάτος».

Ο ΕΝ ΤΟΙΣ "ΗΘΙΚΟΙΣ„ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ" ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ"

36. Πολλὰ ψευδῆ καὶ πονηρὰ δόγματα λανθάνομεν εὐνοίᾳ καὶ πίστει τῇ πρὸς τοὺς λέγοντας ἐνδιεχόμενοι.

37. Τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ λόγους ἀφαιροῦντα χρὴ τὴν τοῦ λέγοντος δόξαν αὐτοὺς ἀφ' ἑαυτῶν ἐξετάζειν.

38. Ὡς πολέμου, καὶ ἀκροάσεως πολλὰ τὰ κενά ἐστι. Καὶ γὰρ πολιὰ τοῦ λέγοντος, καὶ πλάσματα, καὶ ὀφρῦς, καὶ περιαυτολογία, μάλιστα δὲ αἱ κραυγαὶ καὶ οἱ θόρυβοι καὶ τὰ πηδήματα τῶν παρόντων συνεκπλήττει τὸν ἄπειρον ἀκροατὴν καὶ νέον, ὥσπερ ὑπὸ ρεύματος παραφερόμενον. Ἔχει δέ τι καὶ ἡ λέξις ἀπατηλόν, ὅταν ἡδεῖα καὶ πολλὴ καὶ μετ' ὀγκου τινὸς καὶ κατασκευῆς ἐπιφέρηται τοῖς πράγμασιν. Ὡς γὰρ τῶν ὑπὸ αὐλὸν ᾀδόντων αἱ πολλαὶ τοὺς ἀκούοντας ἁμαρτίαι διαφεύγουσιν, οὕτως περιττὴ καὶ σοβαρὰ λέξις ἀντιλάμπει τῷ ἀκροατῇ πρὸς τὸ δηλούμενον.

39. Αἱ τῶν πολλῶν διαλέξεις καὶ μελέται σοφιστῶν οὐ μόνον τοῖς ὀνόμασι παραπετάσμασι χρῶνται τῶν διανοημάτων, ἀλλὰ καὶ τὴν φωνὴν ἐμμελείαις τισὶ καὶ μαλακότησι καὶ περιᾴσεσιν ἐφηδύνοντες ἐκβακχεύουσι καὶ παραφέρουσι τοὺς ἀκροωμένους, κενὴν ἡδονὴν διδόντες, καὶ κενωτέραν δάξαν ἀντιλαμβάνοντες. Αἱ τοιαῦται ἀκροάσεις θαυμάζονται, ἐφ' ὅσον τέρπουσιν, εἶτα ἅμα τῆς ἀκοῆς ἐξερρύη τὸ ἡδύ, κἀκείνους προλέλοιπεν ἡ δόξα, καὶ μάτην τοῖς μὲν ὁ χρόνος, τοῖς δὲ καὶ ὁ βίος ἀνάλωται.

40. Δεῖ τὸ πολὺ καὶ κενὸν ἀφαιροῦντα τῆς λέξεως αὐτὸν διώκειν τὸν καρπὸν καὶ μιμεῖσθαι μὴ τὰς στεφηπλάκους, ἀλλὰ τὰς μελίσσας. Αἱ μὲν γὰρ ἐπινοοῦσαι τὰ ἄνθηρὰ καὶ εὐώδη τῶν φύλλων, συνείρουσι καὶ διαπλέκουσιν ἡδύ μέν, ἐφήμερον δὲ καὶ ἄκαρπον ἔργον· αἱ δέ, πολλάκις ἴων καὶ ῥόδων καὶ ὑακίνθων διαπετόμεναι λειμῶνας, ἐπὶ τὸν τραχύτατον καὶ δριμύτατον θύμον καταίρουσι, καὶ τούτῳ προσκάθηνται.

Ξανθὸν μέλι μηδόμεναι,

καὶ λαβοῦσαί τι τῶν χρησίμων, ἀποπέτονται πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔργον.

41. Δεῖ τὸν φιλότεχνον καὶ καθαρὸν ἀκροατὴν τὰ μὲν ἀνθηρὰ καὶ τρυφερὰ τῶν ὀνομάτων, καὶ τῶν πραγμάτων τὰ δραματικὰ καὶ πανηγυρικά, κηφήνων βοτάνην σοφιστιώντων ἡγούμενον ἐᾷν· αὐτὸν δὲ τῇ προσοχῇ καταδυόμενον εἰς τὸν νοῦν τοῦ λόγου, καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ λέγοντος, ἕλκειν ἀπ' αὐτῆς τὸ χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον, μεμνημένον, ὡς οὐκ εἰς θέατρον οὐδὲ ᾠδεῖον, ἀλλ' εἰς σχολὴν καὶ διδασκαλεῖον ἀφῖκται, τῷ λόγῳ τὸν βίον ἐπανορθωσόμενος. Οὐ γὰρ ἐκ κουρείου μὲν ἀναστάντα δεῖ τῷ κατόπτρῳ παραστῆναι, καὶ τῆς κεφαλῆς ἅψασθαι, τὴν περικοπὴν τῶν τριχῶν ἐπισκοποῦντα καὶ τῆς κουρᾶς τὴν διακφορὰν· ἐκ δὲ ἀκροάσεως ἀπιόντα καὶ σχολῆς, οὐκ εὐθὺς ἀφορᾷν χρὴ πρὸς ἑαυτόν, καταμανθάνοντα τὴν ψυχήν, εἴ τι τῶν ὀχληρῶν ἀποτεθειμένη καὶ περιττῶν ἐλαφροτέρα γέγονε καὶ ἡδίων.

42. Οὔτε βαλανείου, οὔτε λόγου μὴ καθαίροντος ὄφελός ἐστιν.

43. Οὐ δεῖ τὸ ἡδὺ τῆς ἀκροάσεως ποιεῖσθαι τέλος· οὐδὲ οἴεσθαι δεῖν ἐκ σχολῆς ἀπιέναι φιλοσόφου μυνυρίζοντα καὶ γεγανωμένον· οὐδὲ ζητεῖν μυρίζεσθαι, δεύμενον ἐμβροχῆς καὶ καταπλάσματος· ἀλλὰ χάριν ἔχειν, ἐάν τις, ὥσπερ καπνῷ σμῆνος, λόγῳ δριμεῖ τὴν διάνοιαν, ἀχλύος πολλῆς καὶ ἀμβλύτητος γέμουσαν ἐκκαθάρῃ.

44. Καθάπερ οἱ πίνοντες, ὅταν παύσωνται διψῶντες, τότε τὰ τορεύματα τῶν ἐκπωμάτων ὑποθεωροῦσι καὶ στρέφουσιν, οὕτως ἐμπλησθέντι δογμάτων καὶ ἀναπνεύσαντι δοτέον τὴν λέξιν, εἴ τι κομψὸν ἔχει καὶ περιττὸν, ἐπισκοπεῖν. Ὁ δ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μὴ τοῖς πράγμασιν ἐμφυόμενος, ἀλλὰ τὴν λέξιν Ἀττικὴν ἀξιῶν εἶναι καὶ ἰσχνὴν, ὁμοιός ἐστι μὴ βουλομένῳ πιεῖν ἀντίδοτον, ἂν μὴ τὸ ἀγγεῖον ἐκ τῆς Ἀττικῆς κωλιάδος ᾖ κεκεραμευμένον· μηδὲ ἱμάτιον περιβαλέσθαι χειμῶνος, εἰ μὴ προβάτων Ἀττικῶν εἴη τὸ ἔριον. Ταῦτα τὰ νοσήματα πολλὴν μὲν ἐρημίαν νοῦ καὶ φρενῶν ἀγαθῶν, πολλὴν δὲ τερθρείαν καὶ στωμυλίαν ἐν ταῖς σχολαῖς πεποίηκε· τῶν μειρακίων, οὔτε βίον, οὔτε πρᾶξιν, οὔτε πολιτείαν φιλοσόφου παραφυλαττόντων ἀνδρὸς, ἀλλὰ λέξεις καὶ ῥήματα, καὶ τὸ καλῶς ἀπαγγέλλειν, ἐν ἐπαίνῳ τιθεμένων, *τὸ δὲ ἀπαγγελλόμενον εἴτε χρήσιμον, εἴτε ἄχρηστον, εἴτε ἀναγκαῖον, εἴτε κενόν ἐστι καὶ περιττὸν, οὐκ ἐπισταμένων, οὐδὲ βουλομένων ἐξετάζειν.*

45. Δεῖ τὸν ἐπὶ δεῖπνον ἥκοντα τοῖς παρακειμένοις χρῆσθαι, καὶ μηδὲν αἰτεῖν ἄλλο, μηδ' ἐξελέγχειν· ὁ δ' ἐπὶ λόγων ἀφιγμένος ἑστίασιν, ἂν μὲν ἐπὶ ῥητοῖς, ἀκροάσθω σιωπῇ τοῦ λέγοντος· οἱ γὰρ εἰς ἄλλας ὑποθέσεις ἐξάγοντες καὶ παραμβάλλοντες ἐρωτήματα, καὶ προσδιαποροῦντες, οὐχ ἡδεῖς οὐδὲ εὐσυνάλλακτοι πρὸς ἀκρόασιν ὄντες, ὠφελοῦνται μὲν οὐδὲν, τὸν δὲ λέγοντα καὶ τὸν λόγον ὁμοῦ συνταράσσουσιν· ὅταν δὲ τοὺς ἀκούοντας ὁ λέγων ἐρωτᾷν καὶ προβάλλειν κελεύσῃ, χρήσιμόν τι δεῖ καὶ ἀναγκαῖον ἀεὶ προβάλλοντα φαίνεσθαι.

46. Μεγαλοψυχίας σημεῖον, ὡς τὸ διδόναι τι τῶν μεγάλων καὶ τὸ αἰτεῖν.

47. Ἀκροατοῦ καταγελάσιέ τις μικρὰ καὶ γλίσχρα προβλήματα τὸν διαλεγόμενον κινοῦντος. Οἷα τερθρευόμενοί τινες τῶν νέων, καὶ παρεπιδεικνύμενοι διαλεκτικὴν ἢ μαθηματικὴν ἕξιν, εἰώθασι προβάλλειν. Πρὸς οὓς ἐστιν εἰπεῖν τὸ ὑπὸ Φιλοτίμου πρὸς τὸν ἔμπυον καὶ φθισιῶντα ῥηθέν. Ἐπεὶ γὰρ ἐλέλησεν αὐτῷ φαρμάκιον αἰτῶν πρὸς παρωνυχίαν, αἰσθόμενος ἀπὸ τῆς χρόας καὶ τῆς ἀναπνοῆς τὴν διάθεσιν. Οὐκέστι σοι, φησίν, ὦ βέλτιστε, περὶ παρωνυχίας ὁ λόγος. Οὐδέ σοι τοίνυν, ὦ νεανία, περὶ τοιούτων ζητημάτων ὥρα σκοπεῖν· ἀλλὰ πῶς οἰήματος καὶ ἀλαζονείας, ἐρώτων τε καὶ φλυαρίας ἀπολυθεὶς, εἰς βίον ἄτυφον καὶ ὑγιαίνοντα κατασταθείς σαυτόν.

48. Εὖ μάλα χρὴ καὶ πρὸς τὴν τοῦ λέγοντος ἐμπειρίαν ἢ φυσικὴν δύναμιν ἠρμοσμένον, ἐν οἷς αὐτὸς ἑαυτοῦ κράτιστός ἐστι, ποιεῖσθαι τὰς ἐρωτήσεις· καὶ μὴ παραβιάζεσθαι τὸν μὲν ἠθικώτερον φιλοσοφοῦντα, φυσικὰς ἐπάγοντα καὶ μαθηματικὰς ἀπορίας· τὸν δὲ τοῖς φυσικοῖς σεμνυνόμενον, εἰς συνημμένων ἐπικρίσεις ἕλκοντα, καὶ ψευδομένων λύσεις.

49. Φυλακτέον τὸ πολλὰ καὶ πολλάκις αὐτὸν προβάλλειν· ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο τρόπον τινὰ παρε-

1) Geschichte der griechischen Plastik. I, σ. 24—25.

2) Ἤτις, λέγει ὁ Overbeck: Gesch. der Griech Plastik, I, σ. 24—25 δὲν εἶνε ἑλληνικῆς τέχνης· πρὸς δὲ καὶ ἡ τέχνη τῶν ἑκατέρωθεν ἱσταμένων λεόντων ἑ'νε, κατὰ τὸν αὐτὸν Overbeck, ξενότροπος μὲν ἀλλ' ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐξασκηθεῖσα ἐδάφους.

3) Overbeck: Gesch. der griech. Plastik: I, σ. 25.

4) Παρὰ Καλλιμ. ὕμν. εἰς Ἄρτεμιν 66 ἑφεξ. οἱ Κύκλωπες διαβραματίζουσιν ἅμα πρόσωπον Κοβάλων, δι' ὧν ἐκφοβίζονται τὰ τέκνα τῶν θεῶν, ὡς τανῦν παρ' ἡμῖν τὸ «στοιχιό», ἢ ὁ βρουκόλακας».

5) Serv. V. A. 10, 763.

πιδεικνυμένου. Τὸ δὲ ἑτέρου προτείνοντος ἀκροᾶσθαι μετ' εὐκολίας, φιλολόγου καὶ κοινωνικόν.

50. Οὐδὲ ἀμαθίην κρύπτειν ἄμεινον, ὡς φησιν Ἡράκλειτος, ἀλλ' εἰς μέσον τιθέναι καὶ θεραπεύειν.

51. Τῶν ἄντως φιλοσόφων σπουδὴ καὶ παιδιά, καὶ νεῦμα καὶ μειδίαμα καὶ σκυθρωπασμός, μάλιστα δ' ὁ πρὸς ἕκαστον ἰδίᾳ περαινόμενος λόγος, ἔχει τινὰ καρπὸν ὠφέλιμον τοῖς ὑπομένειν καὶ προσέχειν ἐθισθεῖσι.

52. Δεῖται τὸ περὶ τοὺς ἐπαίνους καθῆκον εὐλαβείας τινὸς καὶ μετριότητος· διὰ τὸ μήτε τὴν ἔλλειψιν αὐτοῦ, μήτε τὴν ὑπερβολὴν ἐλευθέριον εἶναι. Βαρὺς μὲν γὰρ ὁ ἀκροατὴς καὶ φορτικός, ὁ πρὸς πᾶν ἀτεγκτος καὶ ἀτενὴς τὸ λεγόμενον, οἰήματος ὑπούλου καὶ περιαυτολογίας ἐνδιαθέτου μεστός· ὡς ἔχων τί τῶν λεγομένων βέλτιον εἰπεῖν, μήτε ὀφρῦν κατὰ σχῆμα κινῶν, μήτε φωνὴν εὐγνώμονος μάρτυρα φιληκοίας προτέμενος, ἀλλὰ σιγῇ καὶ βαρύτητι καταπλάστῳ καὶ σχηματισμῷ θηρώμενος δόξαν εὐσταθοῦς καὶ βάθος ἔχοντος ἀνδρός· ὥσπερ χρημάτων, τῶν ἐπαίνων, ὅσον ἄλλῳ μεταδίδωσιν, αὐτοῦ δοκῶν ἀφαιρεῖσθαι.

53. Ὁ φιλόσοφος λόγος τὸ ἐξ ἀπορίας καὶ ἀγνοίας θόμβος ἐξαίρει, γνώσει καὶ ἱστορίᾳ τῆς περὶ ἕκαστον αἰτίας.

54. Δίκην μὲν δικάζοντα δεῖ μήτε πρὸς ἔχθραν τινά, μήτε πρὸς χάριν ἀκούειν, ἀλλ' ἀπὸ γνώμης πρὸς τὸ δίκαιον· ἐν δὲ ταῖς φιλολόγοις ἀκροάσεσιν οὔτε νόμος οὐδείς, οὔτε ὅρκος ἡμᾶς ἀπείργει μὴ μετ' εὐνοίας ἀποδέχεσθαι τὸν διαλεγόμενον. Ἀλλὰ καὶ τὸν Ἑρμῆν ταῖς Χάρισιν οἱ παλαιοὶ συγκαθίδρυσαν, ὡς μάλιστα τοῦ λόγου τὸ κεχαρισμένον καὶ προσφιλὲς ἀπαιτοῦντες. Οὐδὲ γὰρ οἷόν τε παντελῶς οὕτως ἐκβόλιμον εἶναι τὸν λέγοντα καὶ διημαρτημένον, ὥστε μήτε νοῦν τινα παρασχεῖν ἄξιον ἐπαίνου, μήτε ἀπομνημονεῦσαι ἑτέρων, μήτε αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου καὶ προαίρεσιν, ἀλλὰ μηδὲ λέξιν ἢ διάθεσιν τῶν λεγομένων.

(Ἀκολουθεῖ) ΧΡΙΣΤ. ΣΑΜΑΡΤΣΙΔΗΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Αἱ σαρκοφάγοι*

ἐν τῷ αὐτοκρ. μουσείῳ Κων/πόλεως.

Καὶ ἐπὶ τῶν τεσσάρων παραστάσεων ἀποθαυμάζομεν ἔξοχον καὶ συμμετρικὴν διάταξιν, ζωηρότητα ἐν τῇ κινήσει τῶν ἵππων, ἀπάθειαν δὲ καὶ σταθερότητα τῶν ἱππέων. Ἡ σαρκοφάγος ἀνάγεται ἀναμφιβόλως εἰς τὸν Ε' αἰῶνα π. Χ. καὶ δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι προῆλθεν ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Φειδίου, καθόσον ἡ ἐπὶ τῆς σαρκοφάγου ταύτης παράστασις τῶν ἵππων ἀνταποκρίνεται ἀκριβῶς πρὸς τὴν τῆς παναθηναϊκῆς πομπῆς ἐν τῇ ζωοφόρῳ τοῦ Παρθενῶνος. Ἐκτὸς τῶν λαμπρῶν ὁμίλων ἵππων, οἵτινες ἐξεικονίζονται μετὰ φυσικότητος πραγματικῶς καλλιτεχνικῆς, ἕνια μέρη τῆς ἐν ἀναγλύφῳ παραστάσεως, ἐλάχιστα φθαρέντα ὑπὸ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς ἐπιρείας, μοὶ φαίνονται ἄξια ἰδιαιτέρου πανηγυρικοῦ: Παρατηροῦμεν τὴν ἀνεξάλειπτον ἐκφρασιν τῆς ἐν τῇ μορφῇ τοῦ ἡγεμόνος ἀξιοπρεπείας, τὴν ὑπὸ τεχνικὴν ἔποψιν ἔξοχον ἐξεικόνισιν τῆς πρὸς κτύπον ἀνυψωμένης δεξιᾶς καὶ τὴν ὑπὸ τὴν ἀσπίδα κεκυφυῖαν μορφὴν στρατιώτου. Τὸ ὠοειδὲς ἐπικάλυμμα ἐπιδεικνυσιν ἐπὶ τῶν ἐπιπέδων αὐτοῦ μερῶν ἀνὰ δύο πτεροφόρους μορφάς, ἐδῶ μὲν δύο σφίγγας, ἐκεῖ δὲ δύο γρύπας ὡς φρουρούς ἐπὶ τῆς ἡσυχίας τοῦ νεκροῦ.

Ἡ σαρκοφάγος, πρὸ τῆς ὁποίας ἤδη εὑρισκόμεθα, ἀποτελεῖ τὸ λαμπρότατον τῶν προϊόντων τῶν ἐν Σιδῶνι ἀνασκαφῶν. Τὰ ἐπὶ τῆς σαρκοφάγου ταύτης ἀνάγλυφα, ἐν οἷς ἀναγνωρίζει τις πάραυτα παραστάσεις ἐκ τοῦ βίου Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου καὶ ἄλλων σχετικῶν ἐπεισοδίων, παρέσχον ἀφορμὴν εἰς τὴν εἰκασίαν ὅτι ἡ εὑρεθεῖσα ἦτο αὐτὴ αὕτη ἡ σαρκοφάγος τοῦ διασήμου Μακεδόνος. Ἐν τῇ λίαν εὐνοήτῳ δὲ ταύτῃ γνώμῃ ἐνέμενον στερρῶς, μέχρις ὅτου σοφοί τινες ἠμφισβήτησαν τὸ κῦρος αὐτῆς. Ἐν τούτοις καὶ ἑτέρα τῷ 1802 ἐξ Αἰγύπτου εἰς τὸ βρετανικὸν μουσεῖον ἐν Λονδίνῳ εἰσαχθεῖσα σαρκοφάγος ἐπὶ μακρὸν ἐθεωρεῖτο ἐσφαλμένως ὡς ἡ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου (Clark, «Ὁ τάφος τοῦ Ἀλεξάνδρου»). Ἡ ἐν τῷ μουσείῳ τῆς Πόλεως εὑρισκομένη σαρκοφάγος ἠδύνατο οὐχ ἧττον ἐπιμόνως νὰ παρασταθῇ ὡς ἡ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἂν ἀνεκαλύπτετο οὐχὶ ἐν Σιδῶνι ἀλλ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ πόλει δηλονότι τοῦ ἱστορικῶς ἀνεγνωρισμένου μαυσωλείου τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἐν τούτοις ἰταλὸς σοφὸς ἐπειράθη ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου σαρκοφάγος ἀφέθη ἐν Σιδῶνι κατὰ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Ἀλεξάνδρειαν μετακόμισιν αὐτῆς. Πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ὅμως ταύτην ἀντιστρατεύεται ἐν γένει τὸ γεγονὸς τῆς ἐπισκέψεως τοῦ τάφου τοῦ Ἀλεξάνδρου ὑπὸ σοφῶν, ἡγεμόνων τῆς Ἀνατολῆς καὶ ρωμαίων αὐτοκρατόρων, πρὸ τῶν ὁποίων δὲν ἦτο βεβαίως δυνατὸν ἡ σαρκοφάγος αὕτη νὰ ἦναι κεκρυμμένη ἐν Σιδῶνι. Ἡ περίπτωσις δὲ ὅτι ἡ ἱστορικὴ «χρυσῆ» λάρναξ τοῦ Ἀλεξάνδρου πρὸ πολλοῦ εἶχε κλαπῆ, δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ἐναντίον τῆς μαρμαρίνης ταύτης σαρκοφάγου, ἥτις ἠδύνατο νὰ ἐχρησιμοποιῆθη πρὸς ὑποδοχὴν τῆς λάρνακος. Ἐπαναλαμβάνομεν: Ἂν ἡ σαρκοφάγος αὕτη μετὰ τῶν τριῶν μικροτέρων μέν, ὁμοίων δὲ τὸ σχέδιον, αἵτινες παρ' αὐτῇ ἐκτίθενται, ἀνεκαλύπτετο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τότε θ' ἀπετέλουν αὗται τὴν τελευταίαν κατοικίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐν μέρει δὲ καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, τῆς Ρωξάνης πιθανῶς καὶ τῶν υἱῶν αὐτῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Ἡρακλέους, ἡ δὲ ἐν τῷ διαζώματι (ἴδε κατωτέρω) παράστασις θὰ ἐσχετίζετο πρός τινα τῶν τελευταίων τούτων.

Ἐξάπαντος ὅμως δὲν ἔχομεν πρὸ ἡμῶν ἐνταῦθα τὴν σαρκοφάγον, ἐν ᾗ ὁ Ἀλέξανδρος ἐναποτίθεται, ἀλλὰ καλλιτέχνημα, ὅπερ χαρακτηρίζει τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ.

Ἐπὶ τῆς σαρκοφάγου δύο διακρίνομεν κυρίας παραστάσεις: 1) Μάχην Περσῶν καὶ Ἑλλήνων ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν κιλικίαν σαρκοφάγον ἐστραμμένην τοῦ μήκους πλευράν ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐγκαρσίου ταύτῃ πλευρᾶς ἐν εἴδει συνεχείας· 2) Θηρευτικὴν σκηνὴν ἐπὶ τῶν ἀπέναντι ἐπιπέδων.

Ἐκεῖ μὲν ἐνίκησεν ὁ μακεδών· ἐνταῦθα δὲ ὁ συνετὸς κατακτητὴς ἀποβλέπει εἰς θεραπείαν τῶν πληγῶν, ἃς προὐκάλεσε καὶ διὰ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς εὐνοίας αὐτοῦ, διὰ προσκλήσεως τῶν τρωθέντων εἰς ἡγεμονικὰς διασκεδάσεις παρ' ἑαυτῷ νὰ ῥίψῃ εἰς λήθην τὰς πληγὰς ἐκείνας. Αἱ δύο αὗται παραστάσεις πρὸς τιμὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου χαρακτηρίζουσι τὸν ἥρωα, ὅστις διὰ τοῦ ξίφους καὶ τῆς συνέσεως ἐξ ἴσου κατέκτα: Ἐκ τοῦ ρεύσαντος αἵματος ἔδει νὰ προκύψῃ ψιλία.

Εὑρισκόμεθα ἤδη πρὸ τῆς μάχης Ἑλλήνων καὶ Περσῶν. Ἡ πρώτη παντὸς θεατοῦ ἐντύπωσις εἶναι ἡ αὐτὴ πάντοτε: ἐκπλήσσεταί τις, ἀπορεῖ, μόλις πιστεύει εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ ὄμματα.

Δὲν ἔχει τις ἀνάγκην διδασκαλίας ἵνα ἀντιληφθῇ τοῦ καλλιτεχνήματος τούτου. Ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχουσιν εἰκόνες καὶ ἀνάγλυφα «διασήμων» διδασκάλων, κατα θέλγοντα ἡμᾶς, ὅταν ἀναλόγως· ἦναι ἀνεπτυγμένα τότε φρόνημα καὶ αἱ αἰσθήσεις ἡμῶν. Ἡ ὕπαρξις ὅμως τοῦ ὑπὸ κλασικὴν ἔποψιν καλοῦ ἐκδηλοῦται ἀπεριορίστως, ἐπιδρᾷ γενικῶς καὶ γενικῶς ἐπίσης τέρπει. Εἰς ταύτην τοῦ κλασικοῦ τὴν ἰδιότητα ἀνταποκρίνονται αἱ ἐπὶ τῆς σαρκοφάγου ταύτης παραστάσεις.

Ἡ μάχη συγκροτεῖται. Ἕλληνες καὶ Πέρσαι, ἱππεῖς συμπλέκονται ἀγρίως. Ἡ δεδοκιμασμένη, ἀκατάσχετος δύναμις τῶν Μακεδόνων καταβάλλει τὰς ὑπερβαλλούσας αὐτὴν ὑπὸ ἀριθμητικὴν ἔποψιν περσικὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις: Ἀπέναντι πέντε Ἑλλήνων ὀκτὼ ἵστανται Πέρσαι ἐν τοῖς πέντε δὲ νεκροῖς ὑπερθεν τῶν ὁποίων αἱ τῶν ἵππων διέρχονται ὁπλαί, εἷς μόνος εὕρηται Ἕλλην. Ἐν τούτοις φαίνεται ἡμῖν ὡσεὶ ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου τούτου ἐπιπέδου ὁλόκληρον ἐβλέπομεν μαχόμενον στρατὸν — τόσον ζωηρά, τόσον ἔμψυχος εἶναι ἡ παράστασις, οὐδαμοῦ διαφαινομένης ἡσυχίας, πανταχοῦ δὲ κινήσεως καὶ θορύβου. Ἡ τῶν Ἑλλήνων ἐνδυμασία δὲν εἶναι μονότονος· ὁπλῖται, ὑπασπισταί, φαλαγγῖται διακρίνονται ἐκ τῆς στολῆς αὐτῶν. Ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος (ἐν τῇ πρὸς ἀριστερὰν γωνίᾳ) φέρει λεόντινον κράνος καὶ πορφύραν. Ἐν τῷ βλέμματι αὐτοῦ διαγινώσκεται ἡ ἀταραξία καὶ ἡ βεβαιότης· ἡ δεξιὰ αὐτοῦ εὕρηται ἀκριβῶς ἐν τῷ σημείῳ τοῦ νὰ διαπεράσῃ διὰ τῆς λόγχης αὐτοῦ πέρσην ἱππέα, ὁ ἵππος τοῦ ὁποίου καταπίπτει διὰ βλήματος ἀκοντίου, προελθόντος πιθανῶς ἐκ τοῦ ἐν τῇ πρὸς τὰ δεξιὰ γωνίᾳ ἱππέως. Ὁ διά τε τῆς στολῆς καὶ τοῦ ὁπλισμοῦ αὐτοῦ προέχων ἤδη οὗτος ἕλλην ἱππεύς, ὅστις μετὰ τοῦ βασιλέως συγκροτεῖ τὴν μάχην, εἶναι ἐξάπαντος ἓν τῶν κυριωτάτων προσώπων τῆς παραστάσεως ταύτης· φέρει δὲ θώρακα καὶ ξίφος, ὑπερθεν δ' αὐτῶν μανδύαν· ὑπὸ τὸ κράνος ἡ ἀνυπόμονος αὐτοῦ μορφὴ ἀτενίζει πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ὅστις προδήλως νῦν τὸ πρῶτον προσεγγίζει, καθόσον ἡ μάχη ἤρξατο νὰ συνάπτηται ἐν ἀποστάσει ἀπ' αὐτοῦ. Ἡ τῶν Περσῶν στολὴ εἶναι μονότονος· τὸ σῶμα περιβάλλει ὁ μακρὰς ἔχων τὰς χειρίδας χιτών, τὸν τράχηλον δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν περικαλύπτει ἡ τιάρα. Μόνον οἱ κατὰ γῆς κείμενοι, ἐκ τῶν ἠνεῳγμένων χειλέων τῶν ὁποίων νομίζει τις ὅτι τελευταῖον ἀκούει στεναγμόν, εἰσὶν ἄσκεπεῖς.

Ὁποία ἄρά γε μάχη ἐξεικονίζεται ἐνταῦθα; Πολλαὶ διετυπώθησαν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου εἰκασίαι. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ φρονῶ πρὸς τὸ παρὸν ὅτι ὡρισμένη μάχη δὲν ἐξεικονίζεται ἐνταῦθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνελίσσονται κατὰ τρόπον σχεδὸν μεγαλοπρεπῆ ἐν κοινῇ παραστάσει αἱ δύο κυριώτεραι μάχαι τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐναντίον τῶν Περσῶν, ἡ ἐν Ἰσσῷ καὶ ἡ παρὰ τὰ Γαυγάμηλα, τοῦ καλλιτέχνου διατηρήσαντος τὰς ἐξῆς δύο κυριωτάτας λεπτομερείας: Παρὰ τὰ Γαυγάμηλα ἡ δεξιὰ τοῦ Παρμενίωνος πτέρυξ περιέστη μετὰ τοῦ θεσσαλικοῦ ἱππικοῦ εἰς μέγαν κίνδυνον, ὁ δὲ στρατηγὸς οὗτος ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειαν τοῦ Ἀλεξάνδρου· ὁ τελευταῖος οὗτος μετὰ τὴν κατατρόπωσιν τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος ἐπεδόθη εἰς καταδίωξιν τοῦ ἐχθροῦ μετὰ τῶν σαρισσοφόρων αὐτοῦ (ὁ Δαρεῖος, μετὰ τὴν πεῖραν, ἣν ἐν Ἰσσῷ ἔλαβεν, ἐτήρησε τὰν ἅμαξαν αὐτοῦ ἐν προσηκούσῃ ἀποστάσει ἀπὸ τῆς ἐκ τοῦ συστάδην συμπλοκῆς καὶ ἤρξατο ἤδη νὰ τρέπηται εἰς φυγήν· κατὰ συνέπειαν οὐδαμῶς ὀφείλομεν ν' ἀναζητήσωμεν ἐνταῦθα τὸν πέρσην βασιλέα). Ἤδη ὁ Ἀλέξανδρος, καίπερ ἐξωργισμένος — διότι «ὁ Παρμενίων δὲν ἐπιδεικνύει σύνεσιν, ζητῶν βοήθειαν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην» — παραιτεῖται τὴν καταδίωξιν καὶ σπεύδει εἰς βοήθειαν τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ. Οὕτω βλέπομεν τοὺς Πέρσας ἐκ δύο πλευρῶν συμπιεζομένους, ὑπὸ τοῦ Παρμενίωνος (δεξιόθεν) καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου (ἀριστερόθεν) καὶ οὕτως ἡ θέσις τῶν δύο ἡρώων, ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου δηλονότι, ἣν ἐκ πρώτης ὄψεως ὡς δευτερεύουσαν ἠδύνατό τις νὰ θεωρήσῃ, φαίνεται ἡμῖν ὡς ὅλως προέχουσα, καὶ διακριτική. Ἤδη ἄρχεται ἀγὼν ἀνδρὸς πρὸς ἄνδρα, τὴν λεπτομέρειαν δὲ ταύτην μεθ' ἱστορικῆς σχεδὸν ἀκριβείας ὁ καλλιτέχνης ἀπετύπωσεν. Μετ' ἀποφασιστικῆς ὁρμῆς εἰς τὸ κέντρον τῆς μάχης εἰσελάσας ἵσταται ἐν ἀμέσῳ κινδύνῳ τῆς ζωῆς αὐτοῦ γυμνὸς Ἕλλην, ὡραιότατος τὴν μορφὴν καὶ μετ' ἰδανικῆς σωματικῆς καλλονῆς, ἀποκαλυπτομένης κατὰ τὴν ἐκ τοῦ συστάδην μάχην κατὰ τρόπον, τὸν ὁποῖον εὐπρεπῆ ὁ καλλιτέχνης ἠγήσατο. Φέρει ἄρά γε ἡ μορφὴ τοῦ ἀνδρὸς τούτου (μολονότι ὁ ἐλαφρὸς αὐτοῦ μανδύας δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐμφανίσῃ ἀνώτερον ἀξίωμα) τὰ χαρακτηριστικὰ ἐξόχου προσωπικότητος; Ἐν ἄλλοις ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου σοβαρῶς ἐτραυματίσθη ὁ Ἡφαιστίων, ὅστις ἀπέθανε κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Διονύσου ἐν Ἐκβατάνοις καὶ τὴν κηδείαν τοῦ ὁποίου ἡγεμονικὴν κατέστησαν ὁ Ἀλέξανδρος.

Θέμα τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς τοῦ ἀναγλύφου, τῇ κατὰ τὸ δυνατὸν διατηρήσει τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας, εἶναι ἡ ἐν Ἰσσῷ μάχη. Τὸ ἐκ τῆς Πομπηΐας προερχόμενον καὶ ἔχον 6 μὲν μέτρων μῆκος, 3 δὲ πλάτος ψωσαϊκὸν ἐν Νεαπόλει, ὅπερ ἐξεικονίζει τὴν ἐν Ἰσσῷ μάχην παρουσιάζει καταπληκτικὴν ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς σαρκοφάγου ταύτης παράστασιν. Αὐτόθι ὡς καὶ ἐνταῦθα διαπερᾷ ὁ Ἀλέξανδρος Πέρσην (τὸν στρατηγὸν Ὀξάθρην, ἀδελφὸν τοῦ Δαρείου, θελήσαντα νὰ προστατεύσῃ τὴν ὑποχώρησιν τοῦ τε-

*) Ἴδε ἀριθ. 24, σελ. 453—466.

λευταίου τούτου καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὁποίου καὶ ἐπὶ τοῦ μαρμάρου αὐτοῦ ἀνευρίσκομεν), ἀλλ' ἐνταῦθα μετ' ἠνωρθωμένου τοῦ βραχίονος, οὐχὶ δὲ κατεδιβασμένου ὡς ἐκεῖ· ἐν ἀμφοτέραις ταῖς παραστάσεσι ὁ ἵππος τοῦ Πέρσου τούτου εἶναι ἐξηπλωμένος· ἐνταῦθα ἐκτείνει τὴν ἀριστερὰν κνήμην, ἐκεῖ ἡ κνήμη αὕτη συσπᾶται ἐπὶ τῆς στηριζομένης ὁπλῆς· κατὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν τρόπον ἐν ἀμφοτέραις ταῖς παραστάσεσιν ὁ Πέρσης ἀφιππεύει: Ἀναμφίριστον ὅτι ἀμφότεροι οἱ τὴν σκηνὴν ταύτην παραστήσαντες καλλιτέχναι ἐπὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἰργάσθησαν σχεδίου, ἀποστάντες ἀλλήλων μόνον ὡς πρὸς ἀσημάντους λεπτομερείας, καὶ ὅτι ἐπὶ τῆς σαρκοφάγου ταύτης (πρὸς ἀριστεραν) φαίνεται ἀνελισσόμενον ἐπεισόδιον τῆς ἐν Ἰσσῷ μάχης, ἐφ' ὅσον τοὐλάχιστον δύναται ν' ἀποδειχθῇ ἡ γνησιότης τῆς ἐν τῷ μνησθέντι μωσαϊκῷ παραστάσεως. Ὁ αἰδ. Κούρτης ἐπειράθη νὰ ἀναγνωρίσῃ ἐνταῦθα σκηνὴν ἐκ τῆς ἐν Γρανικῷ μάχης, θεωρῶν τὴν σαρκοφάγον ὡς τὴν διαταγῆ τοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ τὸν Κλεῖτον καλλιτεχνηθεῖσαν. Ἀφορμὴν εἰς τοῦτο παρέσχε τὸ μικρὸν ἐπὶ τοῦ καλύμματος πρὸς τ' ἀριστερὰ ἀνάγλυφον, ὅπερ ἐν γένει παριστάνει σκηνὴν τῆς ἐν τῷ ποταμῷ — ὃν ὑποσημαίνει τὸ ἀκάτιον — μάχης, μετὰ τοῦ ὑπὸ πορφυρὰν χλαμύδα καὶ μετὰ γυμνῆς κεφαλῆς παρισταμένου Ἀλεξάνδρου. Ὁ Κλεῖτος ἔσωσεν αὐτόν, καταβιβάσας τὴν χεῖρα τοῦ θρασέος Πέρσου. Ἐν ταραχῇ καὶ ἀγανακτήσει ὁ Ἀλέξανδρος ἐφόνευσε βραδύτερον τὸν σωτῆρα αὐτοῦ, ὁ δὲ αἰδ. Κούρτης περιγράφει ἤδη τὸ ζωηρὸν ἄλγος, ὅπερ προὐκάλεσε παρὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἡ πρᾶξις αὐτοῦ καὶ τὸ δυνατὸν τῆς ὑποθέσεως ὅτι ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦ μνημείου τούτου ἐπεδίωξε τὴν ἐν μέρει ἐξιλέωσιν τοῦ ἀνοσιουργήματος αὐτοῦ διὰ τοῦ ὑπὲρ τοῦ φονευθέντος τούτου μνημείου. Ἡ εὐγενὴς αὕτη ὑπόθεσις τοῦ αἰδ. Κούρτη ἀποτελεῖ λαμπρὰν ἀνταύγειαν τῆς ἰδίας αὐτοῦ καρδίας, διὰ τὸν Ἀλέξανδρον ὅμως δὲν θὰ ἐφαρμοσθῇ ἴσως καθ' ὁλοκληρίαν, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψει ὁπόσον ἐσπευσμένως ὁ τοῦ βασιλέως φιλόσοφος, ὁ Ἀνάξαρχος, ἔγνω νὰ διασκεδάσῃ τὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου μεταμέλειαν διὰ τῶν περὶ τοῦ βασιλικοῦ ἀλαθήτου ἀποδείξεων αὐτοῦ.

Ὅτι αἱ μικραὶ ἐν τῷ ἀετώματι (Fronton) μορφαὶ δὲν ἀνταποκρίνονται τόσον πολὺ εἰς πραγματικὰ πρόσωπα, τοῦτο κατάδηλον, ἀπόπειρα δ' ἐγένετο νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐπὶ τῆς κατὰ μῆκος πλευρᾶς κυριωτέρα παράστασις, ὡς ἡ ἐν Γρανικῷ μάχη. Ὁ Πέρσης ὅμως, ὅστις ἠδύνατο νὰ ὑποτεθῇ ἐνταῦθα ὡς ὁ ἀνήρ, ὁ ἀπειλήσας αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον, τοσοῦτον ἀπέχει ἀπὸ τοῦ βασιλέως, ὥστε ἐν τῇ ζωηρότητι τῆς μάχης δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ φανῇ ὡς ἄμεσος σωτήρ· ἄλλως εἶναι καὶ ἀνυπεράσπιστος. Ὅτι ἡ ἐν τῷ μνησθέντι ἀετώματι παράστασις σχετίζεται πρὸς τὴν ἐν Γρανικῷ μάχην καὶ τὸν Κλεῖτον, τοῦτο ἀποκάλυψε τὸ πρὸ ἔτους ἤδη ἐμφανισθὲν ἔργον περιηγήσεων τοῦ Μάυερ(Moyersche Reisebuch).

Ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ ἐγκαρσία πλευρὰ περιλαμβάνει, ὡς ἄρτι εἴρηται, ἐξακολούθησιν τῆς μάχης, δύναται ὅμως μετὰ τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ πέρσου ἱππέως νὰ θεωρηθῇ καθ' ἑαυτὴν ὡς ἐπεισόδιον. Οἱ Ἕλληνες φέρουσιν ἐνταῦθα φρύγια κράνη. Ἐν τῷ ὑπερθεν χώρῳ παριστάνεται ἱππεύς, διεξαγόμενος καθ' ὃν τρόπον καὶ ὁ τοῦ Πέρσου κάτωθεν. Ὁ νεαρὸς καὶ πορφυρὰν φέρων χλαμύδα Ἕλλην πλήσσεται δι' ἐγχειριδίου ὑπὸ ἕλληνος στρατιώτου. Ἐπειδὴ δὲ Ἕλληνες μόνον ἐνταῦθα παριστάνονται, φαίνεται ὅτι πρόκειται περὶ λαθραίου καὶ συγκεκαλυμμένου φόνου. Δυσχερὴς ὁπωσδήποτε ἀποβαίνει ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς μικρᾶς ταύτης παραστάσεως, καθόσον ἄλλως ὁ πορφυροῦς μανδύας δὲν ἀποτελεῖ πάντοτε ὁριστικὸν διακριτικὸν γνώρισμα.

Ἡ δευτέρα κατὰ μῆκος πλευρὰ ἐξεικονίζει θήραν λεόντων, κοινῇ διεξαγομένην ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν. Ἐν τῷ κεντρῳ τῆς παραστάσεως εὕρηται πέρσης ἱππεύς. Ὁ λέων ἠνωρθώθη· λυσσαλέως δὲ συλλαμβάνων τὸν ἵππον τοῦ Πέρσου, εἰς ὕψος ἀνιστάμενον, διαμελίζει δι' ἰσχυροῦ δήγματος τὸ στῆθος αὐτοῦ. Ὁ Ἀλέξανδρος, πορφυρὰν φέρων χλαῖναν ἐφορμᾷ θαρραλέως κατὰ τοῦ λέοντος, τρωθέντος ἤδη ὑπὸ τῶν βελῶν ἅτινα προήρχοντο ἐκ τοῦ ἐν τῇ πρὸς ἀριστερὰν γωνίᾳ ἱππέως. Καὶ ἐν τῇ παραστάσει ταύτῃ ὁ καλλιτέχνης ἐξόχως ἐξετέλεσε τὸ ἔργον αὐτοῦ, μολονότι τοσαύτην ἐμποιεῖ αὕτη αἴσθησιν, ὥστε ἀναγκάζεται τις νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι πραγματικωτέρα δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ. Ἡ διάταξις τῶν ἐν αὐτῇ εἶναι ἀπαράμιλλος, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος οὐδέποτε βασιλικώτερον παρεστάθη ἐπὶ τοῦ φλογεροῦ αὐτοῦ ἵππου, ὅσον ἐνταῦθα, ὅπου καταπολεμεῖ τὸν βασιλέα τῶν θηρίων, συχνάκις ἐμφαίνοντα ἀλληγορικῶς ἐπὶ τάφων τὴν ρώμην καὶ τὸν ἡρωϊσμὸν καὶ πρὸς τοιοῦτον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα σκοπὸν παρατιθέμενον ἐν ταῖς γωνίαις τοῦ καλύμματος τῆς σαρκοφάγου ταύτης. Ἤδη οἱ τῆς Μέμφιδος βασιλεῖς πύχαριστοῦντο πρὸς λέοντας νὰ παραβάλλωνται καὶ ἐνεφανίζοντο ἐν συνοδίᾳ λεόντων Ἕλληνες συγγραφεῖς ἀναφέρουσι περὶ τοῦ λέοντος, ὅτι κατὰ τῶν ἀνδρῶν μόνον ἐπιτίθεται, ἐκ τῆς ἱστορίας δὲ πράγματι γινώσκομεν τὸν ὑπὲρ θήρας λεόντων ἐνθουσιασμὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου· ἐν τοιαύτῃ κυνηγεσίᾳ ἔσωσέ ποτε μάλιστα αὐτὸν ἡ ἐτοιμότης τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ Κρατεροῦ.

Δύο θηρευταὶ τῆς συνοδίας τοῦ ἡγεμόνος συνέλαβον τὴν ἔλαφον, ἣν προηγουμένως κατεδίωκεν ὁ λέων.

Ἐν τῇ πρὸς τὰ δεξιὰ ἐγκαρσίῳ πλευρᾷ καθορῶμεν Πέρσας τινὰς πολεμοῦντας πρὸς τὴν τραυματισθεῖσαν ἤδη λέαιναν. Ἡ σκηνὴ αὕτη, ἣς οὐδεὶς μετέχει Ἕλλην, εἶναι δευτερευούσης σημασίας ἐφ' ᾧ καὶ ἀναλόγως ἐξεικονίζεται.

Ἡ κατασκευὴ τῆς σαρκοφάγου ἀνάγεται εἰς τὴν ἀμέσως μετὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου περίοδον. Αἱ ἐπ' αὐτῆς παραστάσεις ἀνταποκρίνονται πράγματι εἰς τὰς ἀρίστας τῶν παραδόσεων τῆς σικυωνείου σχολῆς, ἀλλ' ἡ ὑπὸ τεχνικὴν ἤδη ἔποψιν ἐξεζητημένη ἀκρίβεια ὡς καὶ ἡ χρησιμοποίησις τῶν χρωμάτων ὡς βοηθητικοῦ μέσου πρὸς ἔξαρσιν τῆς ἐντυπώσεως προδίδει τὴν νοσηρὰν τάσιν, εἰς ἣν ἡ τέχνη βραδύτερον ἐξέπεσεν. Ἀποδεικνυμένου ὅτι ἡ σαρκοφάγος αὕτη προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐργαστηρίου αὐτοῦ τούτου τοῦ Πυργοτέλους καὶ Αυσίππου, τῶν ἐξόχων ἀνδριαντοποιῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἢ καὶ ὅτι κατεσκευάσθη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν, ἡ κα-

τασκευὴ αὐτῆς θὰ ἤρχισε τοὐλάχιστον ζῶντος τοῦ βασιλέως.

Μέχρι τοῦδε αἱ ἐπὶ τῆς σαρκοφάγου ταύτης μελέται, ἐν σχέσει πρὸς τὸ πρόσωπον, εἰς ὃ ἀνήκεν, δὲν ἐλήξαν. Ὅτι ἡ σαρκοφάγος αὕτη κατεσκευάσθη μόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου διά τινα τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ (τὸν Παρμενίωνα, Ἡφαιστίωνα, Περδίκκαν, Κρατερὸν ἢ τινα ἄλλον), τοῦτο μοὶ φαίνεται ὅλως ἀπίθανον, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀδύνατον νὰ προωρίζοντο ἀρχικῶς αὕτη μὲν εἰς ὑποδοχὴν τῶν λειψάνων αὐτοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου, αἱ δὲ παρ' αὐτῇ τρεῖς μικρότεραι μέν, ὁμοιόταται ὅμως πρὸς ταύτην τὸ σχῆμα, διὰ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας (ἴδε ἀνωτέρω). Ἤδη πιθανὸν κατὰ τοὺς αἱματηροὺς πολέμους, οἵτινες μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως ἐσπάρασσον ἐπὶ δύο δεκαετίας τὸ κράτος αὐτοῦ, νὰ μὴ διετέθη ὡς ἀρχικῶς προωρίζετο ἡ σαρκοφάγος αὕτη, ἀλλὰ νὰ περιῆλθεν ἀπ' εὐθείας εἰς φοινικά τινα, ὅστις δὲν ἐφρόντιζε τόσον περὶ τοῦ θέματος, ὅπερ ὁ Ἀθηναῖος ἐπ' αὐτοῦ ἐκαλλιτέχνησεν, ὅσον περὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ σαρκοφάγος προήρχετο ἐκ τοῦ ἀρίστου ἐργαστηρίου καὶ ὅτι πιθανῶς ἐστοίχιζε πολλά.

Ὁ διδάκτωρ Μόρτμαν ἐξέφρασε σχεδὸν τὴν γνώμην ὅτι πλούσιος ἔμπορος τῆς φοινίκης ἠγόρασε τὸν ἀδέσποτον ἀποβάντα βασιλικὸν τάφον ἐν Σιδῶνι καὶ παρεσκεύασε δι' ἑαυτόν τε καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ τελευταίαν κατοικίαν κατὰ τὸ εἶδος τῆς σαρκοφάγου Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου, τοῦτ' ὅπερ δύναται νὰ ὑποσημαίνηται καὶ ὑπὸ φοινικικῶν ἀριθμῶν, οἵτινες παρατηροῦνται παρὰ ταῖς μικροτέραις (μνημονευθείσαις ἤδη) σαρκοφάγοις.

Τὸ λεπτὸν καὶ ἐνδιαφέρον αἴνιγμα τῆς προελεύσεως καὶ τῆς τῆς κυριότητος τῆς λαμπρᾶς ταύτης σαρκοφάγου ἐπὶ μακρὸν ἔτι θὰ ἐπασχολῇ τὰ πνεύματα. Ἐκεῖνος, ὅστις δὲν θὰ ἐθεώρει ἱκανοποιητικὴν τὴν ὑφ' ἡμῶν χορηγουμένην λύσιν, θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναζητήσῃ ἑτέραν ἐν τῷ μέλλοντι. Ἐν τούτοις ἀπολαύομεν ἡμεῖς αὐτοῦ τούτου τοῦ καλλιτεχνήματος καὶ ἀρυόμεθα τὸ ἀττικὸν ἄρωμα, ὅπερ τοῦτο ἀποπνέει.

* * *

Ἐν τέλει ὁ κ. Γοδεφρεῖδος Ἀλβέρτος πραγματεύεται διὰ βραχέων περί τινων ἄλλων ἐν τῷ βάθει τῆς αἰθούσης σαρκοφάγων, ἢ ὁμοιότης τῶν ὁποίων, λέγει, πρὸς τὰ γνωστὰ σχήματα τῶν μουμιῶν, ἐπιτρέπει ἀμέσως τὴν ἀναγνώρισιν τῆς αἰγυπτιακῆς αὐτῶν προελεύσεως. Καὶ ἀνεκαλύφθησαν μὲν πράγματι ἐν Σιδῶνι, κατεσκευάσθησαν ὅμως ὑπὸ αἰγυπτίων καλλιτεχνῶν καὶ εἰσήχθησαν ὡς ἐμπόρευμα αὐτόθε ἢ περιέπεσαν ἴσως εἰς τὴν κατοχὴν φοινίκων συνεπείᾳ κατακτήσεων (περὶ τὸν Δ' αἰῶνα π. χ.).

Οἱ φοίνικες, οἵτινες ὡς ἐκ τοῦ ἐμπορικοῦ αὐτῶν βίου δὲν εἶχον καιρὸν νὰ μεριμνῶσι περὶ τοῦ θανάτου, ἐθεώρουν οὐχ' ἧττον ὡς ψυχοσωτήριον τὸ νὰ ἀρύωνται τὴν τελευταίαν κατοικίαν ἐκ τῶν εὐλαβῶν Αἰγυπτίων. Μέχρι τίνος δ' ἐξικνεῖτο ἡ ἀμεριμνία αὐτῶν, τοῦτο καταδείκνυσι κολοσσιαία σαρκοφάγος ἐκ μελανολίθου, κεκαλυμμένη δι' ἱερογλυφικῶν, ἀνήκουσα δὲ εἰς τὸν φοίνικα, βασιλέα Ταιβνίτ. Ἡ αἰγυπτιακὴ γραφὴ σημειοῖ ὅτι ἐν τῇ σαρκοφάγῳ ταύτῃ αἰγύπτιος ἀναπαύεται ἡγεμών. Ἡ σαρκοφάγος αὕτη μετήχθη εἰς Σιδῶνα ἐξ Αἰγύπτου διὰ τὸν βασιλέα Ταιβνίτ, χωρὶς νὰ εὑρεθῇ καιρὸς πρὸς ἀπάλειψιν τοὐλάχιστον τῆς ἐπ' αὐτῆς αἰγυπτιακῆς ἐπιγραφῆς· τούτου ἕνεκεν ἐσημειώθη ἁπλῶς ἑτέρα φοινικικῆς γράμμασιν ἐπὶ τῆς βάσεως τῆς σαρκοφάγου, ἀναφέρουσα ὅτι δι' αὐτῆς ἀναιρεῖται ἡ ἀνωτέρω φερομένη ἐπιγραφὴ καὶ ἐπισωρεύουσα ἀρὰς ἐναντίον παντός, ὅστις θὰ ἐπειράτο ν' ἀνοίξῃ τὴν σαρκοφάγον, ὡς καὶ ἑτέρα συνήθης ἐπὶ ἐπιταφίων φράσις.

Γ. Κ. Α.

ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΑΙ

Ὑπὸ σκιὰν πλατάνου παλαιοφύτου καὶ ἀειθαλοῦς, ἐγγὺς μυρσινθοῦς ροδῶνος ὅθεν ἡδύπνοα ἐχέοντο μύρα, ἐκάθητο ἡ κόρη ρεμβάζουσα. Τοῦ ἀργυρορρέοντος ρύακος ὁ φλοισβος ἡδὺ ᾄσμα μορμύρων αὐτὴν ἐβαυκάλιζε, καὶ τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν κυμάτων προσηλοῦσα, ἐπλανᾶτο εἰς σκέψεις κοπώδεις ἀλλὰ προσφιλεῖς.

Ὦ πνεῦμα, πνεῦμα ταχύπτερον καὶ ἀεικίνητον, περιτρέχον τὸ σύμπαν ἀοράτως καὶ ἀκαριαίως ὡς ἀνέμου πνοή! τίς ποτε γενήσεται ἱκανὸς ἵνα κωλύσῃ ἢ πως βραδύνῃ τὴν ἀελλώδη πορείαν σου; . . οὐδείς, οὐδείς.

Ὑπάρχει που ἐν φανταστῇ χώρᾳ, χώρᾳ ὑπὸ μυρίων ἰδανικῶν κοσμουμένη καλλονῶν, χρυσόδμητον καὶ μυστηριώδες ἀνάκτορον· εἶναι τὸ ἔδος τῆς εὐδαιμονίας. Τοὺς ἀγλαοὺς αὐτοῦ δόμους πληροῦσι σωρεῖαι ἀδαμάντων καὶ σαπφείρων λαμπερῶν ὡς τὰ ἄστρα τὰ ἐν αἰθρίᾳ θέρους νυκτὶ μαρμαρύσσοντα· ἡ δὲ σπινθηροβόλος αὐτῶν λάμψις ἡ θαμβοῦσα τὸ ὄμμα καὶ γοητεύουσα σύναμα, κατασπείρει ἀκτῖνας πυροειδεῖς ἢ ὠχρὰς ἀπὸ τῶν μεγάλων καὶ εὐπάγῶν τοῦ μαγικοῦ ἀνακτόρου θυρίδων. Καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἀειπετές, ἔξω τῶν κατακλείστων τούτων θυρίδων γενόμενον, θέλγεται, θαμβοῦται, προσηλοῦται· θερμῶς καὶ πεφροντισμένως ἐπιζητεῖ τόπον εἰσόδου εἰς τὸ πανθαύμαστον τοῦτο ἀδαμαντόστιλπνον μέλαθρον· ἀλλ' οὐδαμοῦ αὐτὸν εὑρίσκει, φεῦ! . . αἱ πύλαι, εὐρεῖαι, στερραὶ καὶ χρυσότευκτοι ἀλλὰ μήποτε ἀνοιγόμεναι, ἐγένοντο μόνον πρὸς χλεύασμόν· αἱ θυρίδες ἀφ' ὧν παρεκπίπτουσιν αἱ δραπέτιδες τῶν φαεινῶν ἀδαμάντων ἀκτῖνες, ἀνηλεῶς τὸν θεατὴν προκαλοῦσαι, ἀνθίστανται σθεναρῶς πρὸς πάντα ἐπὶ σκοπῷ εἰσόδου ἐκβιασμόν. Καὶ τὸ πνεῦμα, τὸ τάλαν πνεῦμα, ὁ θερμὸς πόθος ζωπυρεῖ καὶ ἐνισχύει, μάτην ἐπὶ πολὺ ἔξω αὐτῶν πτερυγίζον ἀνερευνᾷ ρωγμὴν οἱανδήποτε . . . καταπονούμενον τέλος λείπει τὸ μαγικὸν μέγαρον καὶ πρὸς ἄλλας αἰθριολαμπεῖς ἐκτάσεις, ἃς εὐρέως πρὸ κύτοῦ ἀνοίγει ἡ περιξ ἀπέραντος φύσις, στρέφει τὴν πτῆσιν αὐτοῦ· ἀλλ, φεῦ! καίπερ ἀλλαχοῦ κατευθυνόμενον λεληθότως πρὸς αὐτὸ ἐπανέρχεται! ὦ πνεῦμα! τίς λοιπὸν μοιρκία ἕλξις σὲ

σύρει ἀεὶ πρὸς τὰ πρόθυρα τῆς εὐδαιμονίας ἧς ὅμως ἀδυνατεῖς ἐκάστοτε νὰ ὑπερβῇς τὸν μαρμαρόστιλπνον οὐδόν; Ναί, τὴν παράδοξον ταύτην ἕλξιν αὐτὴ ἡ Πανάγαθος Θεότης ἐν τῇ δημιουργίᾳ ἐπέταξεν αὐτὴν τὴν εὐδαιμονίαν, ἀλλ' ὑπὸ τὴν θειοτάτην αὐτῆς μορφήν, ὡς τὸν μόνον τρισπόθητον σκοπὸν τοῦ βίου σου ὁρίσασα· καὶ ἐπ' αἰῶνας ἤδη ἡ θεότευκτος ἕλξις διέπει τὴν ἀκάθεκτον πτῆσίν σου . . . ἀλλὰ μὴ ἄρα, ὦ πνεῦμα, ἀπατᾶσαι ὡς πρὸς τὴν ἕδραν τοῦ κέντρου αὐτῆς; . . .

Παρὰ τὸ φανταστικὸν τοῦτο τῆς εὐδαιμονίας σκήνωμα νοερῶς ἐπλανᾶτο, τυχαίως μόνον τὸν καλλιδίνην ῥύακα προσβλέπουσα, ἡ εὐσταλὴς παρθένος· ἀλλ' αἴφνης,

— Ὦ κόρη! ἀνέκραξεν ὁ αἰφνιδίως ἐλαφρῷ ποδὶ προσελθὼν νεαρὸς καὶ ἀκερσεκόμης ὡς ὁ Ἀπόλλων ἀοιδὸς οὗ δροσοσταγὴς μύρτος ἐστεφάνου τὸ μέτωπον· ὦ κόρη, τίς οἶδεν ὁποίους γλυκεῖς ὀνείρους διεζωγράφεις τέως ἐν νῷ! ὦ, σύγγνωθί μοι ἂν ἀκουσίως αὐτοὺς ἐτάραξα.

— Ὦ ἀοιδέ! εἶπεν ἐκείνη ἧς τὸ βλέμμα θερμὸν τὸν πόθον ἀπεικόνιζεν· ἐπτερύγιζον νοερῶς πέριξ τοῦ μαγικοῦ τῆς εὐδαιμονίας ἀνακτόρου, ὅπερ ἐστὶν ἀείποτε πεφραγμένον ἀνηλεῶς . . . ὦ ἀοιδέ, ᾧ ἡ Μοῦσα ὑπερφυᾶ μήδεα ἐμπνέει, μὴ ἄρα κατέχεις ἐπινοήσας ἤδη τρόπον τινὰ εἰσδύσεως εἰς αὐτό; Τὸ ἐπὶ τῶν χειλέων σου ἀνθοῦν μειδίαμα δηλοῖ ὅτι εὐτυχέστερος ἐμοῦ ὑπῆρξας ἐν τῇ διηνεκεῖ ταύτῃ παρὰ τὸ ἄδυτον πτερυγίσει· νομίζω ὅτι διαβλέπω ἐν τῷ ὄμματί σου ἴλαρὰν ἀκτῖνα τῆς ἐκεῖ ἐγκεκλεισμένης ἀθέατου θεᾶς εὐδαιμονίας.

— Ναί, ἀπεκρίνατο ἐκεῖνος· εἰμὶ εὐτυχέστερός σου· ἠδυνήθην νὰ ἴδω καὶ στῶ ἀντιμέτωπος πρὸς τὴν ἱμερόεσσαν ταύτην μορφήν· ἀλλὰ τὴν ἐπιτυχίαν μου ταύτην τὴν σπανίαν ὀφείλω οὐχὶ εἰς τυφλήν τινα τῆς τύχης σύμπτωσιν ἢ ἰδιάζουσάν τινα τοῦ ἀτάλου δεξιότητα· ὀφείλω αὐτὴν εἰς δύο θείας ἰδεομόρφους παρθένους, εἰς δύο χαριτοβριθεῖς ἀδελφάς.

— Ἀληθῶς, νεανία! ἐφώνησεν ἐκείνη μετὰ παλμῶν· ἀλλ' εἰπέ μοι, σὲ ἱκετεύω, πῶς, ἵνα δυνηθῶ ν' ἀπολαύσω κ' ἐγὼ τὸ ἄρρητον τοῦτο ἀγαθόν . . . ὦ, εὐλογηταὶ αἱ συμπαθεῖς αὗται παρθένοι ὧν ἡ κρινοδάκτυλος χεὶρ μυστικῶς διανοίγει τὸν χρυσότευκτον πυλῶνα τοῦ μαγικοῦ τούτου δώματος!

— Ἡ εὐδαιμονία, ὑπέλαβεν ὁ ἀοιδός, δὲν διατρίβει ἐν τῷ ἀδύτῳ ἀνακτόρῳ τῆς φανταστῆς ταύτης γωνίας τῆς γῆς· ἀντ' αὐτῆς γνωρίζεις τίς ἐνταῦθα οἰκεῖ; ψευδές τι φάντασμα, ἐνδυσάμενον δολίως τοὺς χρυσοῦφεῖς ἐκείνης πέπλους οὓς ποτε οἱ πτερόεντες καὶ παιγνιώδεις Ζέφυροι ἀναρπάσαντες, κατέρριψαν πρὸς παιδιάν, ἐπί τινος λόφου τῆς γῆς· καὶ ἵνα μή ποτ' ἀποκαλυφθῇ ὁ δόλος ὑπό τινος ἰδόντος ἐκείνην, ὡς ἐγώ, τὸ εἶρον φάσμα ἐνεκλείσθη ὀχυρῶς ἐν τῷ ἀδαμαντοκοσμήτῳ μεγάρῳ οὗ πᾶσαν πύλην καὶ πυλίδα ἑρμητικῶς διὰ μαγγανείας κατέφραξεν. Ὦ κόρη, ἡ ἀψευδὴς Εὐδαιμονία, ἡ Εὐδαιμονία ἡ ζῶσα καὶ ἀνέσπερος, οἰκεῖ ἕτερον, πολλῷ τούτου λαμπρότερον, ὄντως θεῖον δῶμα, ἐπὶ νεφελῶν τεθεμελιωμένον, εἰς ὑπερήνεμον ὕψος, εἰς ἀπωτάτην τινὰ γωνίαν τοῦ θυώδους οὐρανοῦ· ἐκεῖ, χάρις ταῖς ἀγγελομόρφοις ἀδελφαῖς, ἠδυνήθην ν' ἀτενίσω τὴν χρυσῆν τῆς εὐδαιμονίας μορφὴν φιλοστόργως προσμειδιῶσάν μοι. . . . καὶ αἱ δύο αὗται ὑπερφυεῖς κόραι εἰσὶν αἱ μόναι ὑπάρξεις αἱ τὴν ὁλοτέλειαν ταύτην τοῖς θνητοῖς παρέχουσαι...

— Ὦ ἀοιδέ, σύ τὸ εὐνοούμενον τῆς φύσεως τέκνον, πρὸς Θεοῦ, εἰπέ μοι, τίνες αἱ χαριτόβρυτοι αὗται ἀδελφαί; εἰσὶ θνηταὶ ἢ ἀθάνατοι οἰκοῦσιν ἐρήμους, ὀρέων δειράδας καὶ ἠλιβάτους βράχους, ἢ πεδία χλοανθῆ καὶ καλλίρρυτα; μαρμαρόκτιστα πομπώδη μέγαρα ἢ οἴκους ταπεινοὺς πλινθοστεγάστους ὡς ἡμεῖς;

— Ἡ ἑτέρα τούτων, ὠχρὰ καὶ εὐγενὴς φυσιογνωμία ἧς ἐπιστέφει τὰ χείλη αἰώνιον γαλήνης μειδίαμα, οἰκεῖ οὐχὶ ἐν μεγάρῳ, οὐδὲ κἂν ἐν οἴκῳ ταπεινῷ, ἀλλά, — μὴ ῥήξῃς κραυγὴν ἐκπλήξεως, — ἐν δεσμωτηρίῳ· ἐκεῖ ἐνεκλείσθη πολλὰ ποτε παθοῦσα ὑπὸ βροτῶν ἐκ τοῦ ἠδυπίκρου τῆς πλάνης πόματος μεμεθυσμένων· ἀλλ' ἤδη οὐδόλως ἐστὶ δεσμῶτις· ἡ ζείδωρος τῆς Θεότητος πνοή, ὡς αὔρα δροσοβόλος ἐπιρρυεῖσα, ἐσκέδασε τὸν οἰκτρὸν τοῦτον ἔλεγγον τῆς ἀνθρωποτήτος, ἥτις συνελθοῦσα καὶ τὸ πρὸς τὴν εὐγενῆ δεσμώτιδα ἀδίκημα κατιδοῦσα, ἰδίαις χερσὶ τοὺς βαρεῖς σιδηροτεύκτους μοχλοὺς τῆς εἱρκτῆς αὐτῆς κατέρριψεν· οὐχ ἧττον ἡ δεσμῶτις, ἠθικῶς ἐλευθέρα καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἴνδαλμα αὐτῆς ἀκωλύτως πάντοτε διὰ τοῦ νοῦ προσιπταμένη, καὶ ἀπολυθεῖσα ἐνέμεινεν εἰς τὸ στενὸν ἐκεῖνο δῶμα καὶ ἐγένετο οὕτω τὸ σύμβολον τῆς τρωθείσης ἀλλὰ μηδόλως παθούσης ἀρετῆς. Περιβάλλεται μακρὸν ρωγαλέον τρίβωνα· ἀλλ' ὦ κάλλος πρωτοφανές! ἕκαστον τῶν χαινόντων ρηγμάτων αὐτοῦ καταδείκνυσι σάρκα ὠχρὰν ἀλλὰ λάμπουσαν δι' ἀραιᾶς τινος καὶ ἀσυλλήπτου αἴγλης. Ἡ μακρὰ αὐτῆς κόμη ἐπὶ τῶν ὤμων ἀφελῶς καταπίπτουσα, ἀφίησι τέλειον ἀνεῳγμένον τὸ εὐρὺ μέτωπον ὅπερ διαυλακοῦσι βαθεῖαι ρυτίδες, ἐμβλήματα οὐχὶ γήρως λιποθύμου, ἀλλ' ἐσαεὶ ἠδώσης καὶ σφριγώσης ψυχικῆς ζωτικότητος, ἀπαυστον ἐπαγομένης τὴν νοητικὴν δράσιν, ρυτίδες, ὡς τὰ ἐπὶ τῶν σεπτῶν τῆς ἀρχαιότητος μνημείων ὑπὸ τοῦ χρόνου προσγενόμενα ῥήγματα, προστιθεῖσαι ἰδιάζον τι καὶ ἐπιβάλλον κάλλος τῇ σεβαρᾷ ἐκείνῃ μορφῇ, καὶ θαυμασίως συμπαθῆ αὐτὴν ἀναδεικνύουσαι. Ἀλλ' ὅ τι ἔτι μᾶλλον συναρπάζει ἐν τῇ μορφῇ ταύτῃ ἐστὶ τὸ οὐράνιον βλέμμα της· ὦ, τὸ βλέμμα ἐκεῖνο τὸ ἡδὺ ἅμα καὶ ἐλέγχον, τὸ προσπίπτον μεθ' ἡδονικοῦ θαυμασμοῦ ἐπί τε τῆς τὸ Ἄπειρον εἰκονιζούσης γλαυκῆς τοῦ αἰθέρος στέγης, καὶ μετὰ πλήρους ἀγάπης οἴκτου ἐπὶ τῆς ποικίλας φάσεις παριστώσης ἐκτάσεως τοῦ ἐν ᾧ βιοῦμεν κόσμου, εἶνε τι ἀληθῶς θεῖον, εἶνε ἡ ἀνανάκλασις αὐτοῦ τοῦ ἀφράστου βλέμματος τῆς ἀνθρωπομόρφου κοσμοσωτείρας Θεότητος, τοῦ οὐρανίωνος Ἰησοῦ! . . . Χάρμα αὐτῆς ἐστὶν ἡ αἴγλη τῆς

ἀρετῆς, ὄναρ τὸ ἰδεῶδες τοῦ βίου· τὸ σύμβολον δὲ αὐτῆς, κενὸν κύπελλον κωνείου, παρὰ πόδας ἔχουσα καὶ κρατοῦσα θαυμαστὸν διοπτῆρα, ἀπευθύνει αὐτὸν πρὸς τὰ ὕψη καὶ κατορθοῖ οὕτω νὰ προσίδῃ καθαρῶς τὴν Εὐδαιμονίαν, τὴν ὑπερνέφελον δῶμα ἔχουσαν, τὴν ἀρανῆ εἰς τὰ ὄμματα τῶν ποθούντων αὐτὴν βροτῶν. Ὦ μακαρία κατόπτευσις! τί ἂν διαβιοῖ ἐν δεσμωτηρίῳ; μὴ δὲν εἶνε ἐλευθέρα ἐν αὐτῷ; μὴ τὸ χθαμαλὸν τῆς στέγης καὶ τὸ στενὸν τῆς θυρίδος κωλύει αὐτῇ τὴν ἀεὶπόθητον τῆς Εὐδαιμονίας ὄψιν, ἧς στεροῦνται οἱ τοὺς ὑψιρόφους καὶ ἀστερογείτονας πύργους οἰκοῦντες;

Καὶ ἡ ἀθάνατος αὕτη παρθένος φέρει ὄνομα εὔηχον καὶ ὑψηλόν, ὄνομα γλυκὺ καὶ σοβαρόν ὡς αὐτὴ· καλεῖται: Φιλοσοφία! . . .

Ἡ ἑτέρα ἀδελφή, μορφὴ ἀγήρως, ἰδεωδῶς ὡραία, πλήρης αἴγλης καὶ μειδιάματος, στεφομένη δάφνην μυρόεσσαν καὶ ἀειθαλῆ, φέρει ἀερώδη οὐρανόχρουν πέπλον, καὶ ἐπὶ τῶν θεσπεσίων ὤμων εὐρείας καὶ λευκὰς ὡς αἱ τῶν ἀγγέλων πτέρυγας δι' ὧν ἐν ἀκαρεῖ ἀνυφοῦται πρὸς τὴν Εὐδαιμονίαν αἰθεροπλάνης· ἐκ δὲ τοῦ εὐφεγγοῦς ἐκείνης δώματος θείαν βραττομένη ἀκτῖνα, διαχέει αὐτὴν φιλανθρώπως πανταχοῦ ὅπου ἁπλοῦται ἡ κελαινὴ σκοτία τῆς ὑλίψεως. Αὕτη ἐλαύσασά ποτε ἀπὸ τῆς καλλιβοστρύχου κόμης τὸν νεαρὸν ποιμένα Δαβὶδ καὶ ἀτενίσασα αὐτὸν κατὰ πρόσωπον διὰ βλέμματος ἀκτινοβόλου, ὅπερ μέχρι τῆς ἀγνῆς του καρδίας εἰσέδυ, ἀνέφλεξεν ἐν αὐτῇ ἱερὸν πῦρ, θερμὴν δὲ πνοὴν ἐπὶ τὰ χείλη αὐτοῦ χύσασα, ἐν ᾧ χρόνῳ διὰ τοῦ κρινολεύκου δακτύλου τῷ ἐδείκνυε τὸν οὐρανόν, κατέστησεν αὐτοῦ τὸ στόμα καλλικέλαδον ὄργανον θείων ᾠδῶν. Ἡ θεοειδὴς αὕτη μορφὴ ἧς τὸ κάλλος ἀνανακλᾶται ἐπὶ παντὸς θελγήτρου τῆς ἀνθοκοσμήτου φύσεως, ἡ πτερόεσσα αὕτη γλαυκοχίτων οὐρανοβάτις, ἡ ἐσχεῖ πρὸς τὰ ὕψη πτερυγίζουσα, οὐδόλως οἰκεῖ ἀνθρώπινον δῶμα ὑπὸ τειχῶν φρασσόμενον· ἐνεκλείσθη ποτὲ ἐν ξυλίνῳ ἢ καὶ χρυσοτεύκτῳ κλωβῷ ὁ ἀελλοπτέρυγος ἀετός; Τὸ ἄνθος τοῦτο τοῦ ἠθικοῦ κόσμου, ὅπερ φαίνεται γεννηθὲν ἐξ ἑνὸς πρὸς τὴν γῆν εὐμενοῦς τοῦ Πλάστου μειδιάματος, θάλλει ὑπὸ γλυκὺν αἴθριον ὁρίζοντα, ἐπὶ χλωροῦ καὶ βρίθοντος δαφνῶν ὄρους, ἐπὶ τοῦ δικορύφου Παρνασσοῦ· εἶναι ἡ Ποίησις!

Ἐκεῖ ἔνθους καὶ ἰδεόληπτος ἐν ᾧ ὁ ἀεροειδὴς αὐτῆς πέπλος καὶ ἡ θεία κόμη κυματίζουσιν ὑπὸ τὰς ἁγνὰς ζεφυρίους πνοάς, ᾄδει παραδείσιον ᾆσμα, τῶν ἀγγελικῶν ὕμνων πιστὴν ἠχὼ ἡν ἐν τῇ πτήσει αὐτῆς ὑψόθεν ἀπεκόμισεν, ᾄδει κρατοῦσα τὸ προσφιλές αὐτῆς σύμβολον, τὴν χρυσόχορδον λύραν της.

Ἡ λύρα! θεῖον ὄργανον! μὲ συγκινεῖ ἡ λύρα
καὶ πάλλω εἰς τὸν ἦχόν της κ' εἰς τὄνομά της μόνον
ὡς πάλλει εἰς ἐαρινὴν πρωΐαν ἡ φιλύρα
ὅτε τὰ φύλλα της θροῇ ἡ αὔρα τῶν δρυμώνων.

Ἡ λύρα! ποῖον ὄνομα γλυκὺ καὶ χάριν πνέον!
Ὦ, τίς ποτε ἐπήκουσε τοὺς ἴλαροὺς της ἤχους
καὶ δὲν ἰδεῖδε μὲ παλμοὺς ἀῤῥήτους ἐνδομύχους
μορφὴν λαμπάνον πρὸ αὐτοῦ τὸ ἄωτον ὡραῖον; . . .

Ἡ λύρα! εἰς τοὺς ἤχους της σμικρύνεται, ἐκλείπει
τὸ τὴν Ἐδὲμ ἀπὸ τῆς γῆς διαχωρίζον χάσμα·
εἰς τὰς χορεύσας της πάλλουσα εἶναι τερπνὴ κ' ἡ λύπη...
Ὦ! εἴν' ἡ λύρα ἱερὰ καὶ προσευχὴ τὸ ᾆσμα.

Γλυκὺ τὸ μέλος της, ἀθανασίαν πνέον
ὡς εὐσπλαγχνίας δάκρυον εἰς τὴν ψυχὴν σταλάζει....
εἶν' αἱ χορδαί της τρεῖς: Θεός, Ἰδέα καὶ Ὡραῖον
καὶ τὸν θνητὸν εἰς τὸν Θεὸν μ' αὐτὰς ἀναβιβάζει.

Αἰῶνας ἤδη μειδιᾷ καὶ κλαί' ἡ οἰκουμένη
κ' Ἔρρετε, κράζει, ποιηταί! . . » ὁ ὑλισμὸς λυσσώδης·
σίγα, ἀγρία λαλιά, ᾠδὴ κατηραμένη! . . .
τί πταίω ἂν ἠγάπησα τὰς δάφνας τὰς εὐώδεις,

Μὲ βαιοκαλᾷ ἡ λύρα μου κι' ὡς ὄνειρον προβάλλει
ἁγνὴ καὶ θεία καλλονὴ μυστηριώδους κόσμου·
τί πταίω ἂν ἐπόθησα τὰ ἰδεώδη κάλλη;
τί πταίω ἂν ὁ οὐρανὸς εἶν' ὄνειρον ἐμπρός μου;

Ὀλίγον ἔζησα· ἀλλὰ ὠνείρωξα αἰῶνας . . . .
ἐρρέμβασα τὸ ἄπειρον, τὰ ὕψη, τοὺς αἰθέρας,
τὸν ὕπνον τὸν γαλήνιον ὑπὸ ἰτέας κλῶνας,
τὴν ἱερὰν ἐξέγερσιν τῆς μυστικῆς ἡμέρας.

Εἶναι τὸ ὄνειρον στιγμή· δὲν θέλει πολὺν χρόνον·
εἶναι ταχύτερος πτηνοῦ ὁ νοῦς ὁ ὀνειρώττων·
περᾷ τὰ ἀποστήματα τῶν τόπων, τῶν αἰώνων,
ζητῶν τὸ κάλλος καὶ τὸ ᾠῶς. . . . τὸ ἴνδαλμα τὸ πρῶτον.

Εἶναι ταχύτερος πτηνοῦ! ἐκεῖνο τόπον μόνον
διέρχεται, μὲ τὰ πτερὰ ἀέρα ἐκτοπίζον·
ἔχει τὴν πτῆσιν ὑλικὴν . . . αὐτὸς περᾷ τὸν χρόνον
καὶ τὴν αἰωνιότητα προσθίγει πτερυγίζων.

Εἴν' ἡ ψυχή μας ἄδυσσος καὶ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον
τὴν συνταράσσουν κλύδωνες πόθων σφοδρῶν ἀπείρων.
ἄλλος φιλεῖ τὰς ἡδονάς, ἄλλος ποθεῖ τὸν πλοῦτον
κ' ἐγὼ φιλῶ τὴν λύραν μου μητέρα τῶν ὀνείρων.

Ὦ! ἄφετε τὴν λύραν μου νὰ στεφανώσω μ' ἄνθη,
ἄνθη χρυσᾶ, ἀμάραντα λειμώνων οὐρανίων·
καθὼς αὐτὰ τὸ αἴσθημα οὐδέποτ' ἐμαράνθη
καὶ εἶναι ἀληθὴς Ἐδὲμ στῆθος αὐτὸ ἐγκλεῖον.

Ναί! εἶναι ἀληθὴς Ἐδὲμ· τὸ αἴσθημα τί εἶναι;
μία ἀκτὶς θεῖον φωτὸς τὸ Θεῖον παριστῶσα·
— ἐμπρὸς αὐτῆς σιγήσατε βιωτικαὶ ὀδύναι —
καὶ εἶναι, εἴν' ἡ ποίησις τῶν αἰσθημάτων γλῶσσα.

Χαῖρε, ὦ Πλάστα, ὅς τις, δοὺς εἰς τὴν ψυχὴν σπινθῆρα
λαμπρὸν τῇ ἐνεφύσησας καὶ ἄφθιτον τὸν βίον·
ἰδοὺ τί δὲν ἐδάμασεν ἡ τοῦ θανάτου Μοῖρα:
ἰδέαν, ᾠῶς καὶ αἴσθημα, τὸ κάλλος καὶ . . . τὸ Θεῖον!

Δίδε μειδίαμα, Θεέ, καὶ χάρμα εἰς τὴν ἀβύσσον,
γαλήνην εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἄνθ' εἰς τὸν λειμῶνα,
δίδ' εἰς τὴν δάφνην ἄρωμα, ἀκτῖνας εἰς τὴν Φοίβην
καὶ ᾆσμα εἰς τὸν ποιητὴν καὶ εἰς τὴν ἀηδόνα!

— Ἀοιδέ! ἐφώνησεν ἡ παρθένος ἀφ' οὗ μετὰ στιγμὴν σιγῆς συνῆλθεν ἐκ τοῦ ἐνθουσιώδους ἰλίγγου ὃν προὐξένησεν αὐτῇ ἡ θεία τοῦ ᾠδοῦ φωνή· ὀδῆ,

γησόν με πρὸς τὴν λαμπέτιδα τοῦ Παρνασσοῦ κόρην! ποθῶ ἵνα βιώσω παρ' αὐτῇ καὶ ζωπυρηθῶ, ὡς σύ, ὑπὸ τῆς θείας πνοῆς της!..

— Ἄγωμεν· εἶπεν ἐκεῖνος· ἀλλὰ δέον ἵνα ἐπισκεψώμεθα πρότερον τὴν ἐλευθέραν τοῦ δεσμωτηρίου κάτοικον, τὴν συμπαθῆ αὐτῆς ἀδελφήν· τὸ στενὸν πλὴν ζωήρυττον ταύτης δῶμα, ἐπὶ τῆς πρὸς τὸν καλλίδαφνιν Παρνασσὸν ἀγούσης κείμενον, ὀφείλει πάντως νὰ διέλθῃ ὁ ἐκεῖ πορευόμενος καὶ τὴν εὐεργέτιδα αὐτῆς λαλιὰν μετ' ἀγάπης νὰ ἑνωτισθῇ.

Καὶ ἡ παρθένος ἐπορεύθη ὅπου ὡδήγησεν αὐτὴν ὁ ἔμπιστος τῆς Φιλοσοφίας καὶ μύστης τῆς ποιήσεως, ἥτις προφρόνως παρέσχεν αὐτῇ τὰς χρυσᾶς πτέρυγας τὰς ἀνυψούσας πρὸς τὸ ἐφίμερον τῆς ψυχῆς ἴνδαλμα, τὴν θείαν Εὐδαιμονίαν. Ἤδη ἐμβιοῖ παρὰ τὴν γλυκεῖαν αὐτῆς προστάτιδα, μέσῳ θαλλούσης φύσεως, ἐπὶ τοῦ δαιμονίου ὄρους, ἔνθα ἐκείνη ἀπ' αἰώνων μακρῶν ἔπηξε τὴν ἀνθοστεφῆ σκηνήν της, γαλήνιος καὶ ἀληθῶς ὀλβία, ὑπομειδιῶσα ἔστιν ὅτε σκωπτικῶς ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῆς πλάνης δι' ἧς, ὡς οἱ πολλοί, ἀνεζήτει τὴν Εὐδαιμονίαν ἐκεῖ ἔνθα τὸ ψευδὲς αὐτῆς μόνον καὶ ἀνεμώλιον φάσμα οἰκεῖ.

Ὦ Εὐδαιμονία! χρυσοῦν ὄναρ, ὄναρ οὐχὶ φρυῶδον ἀλλ' ἀληθές!.. χάρις οὐρανία, γυκὺ ἀπαύγασμα τοῦ πρὸς τὴν ταπεινὴν ἀνθρωπότητα μειδιάματος τῆς Θείας Ἀγάπης, ὄντως ὑπάρχεις καὶ μειλιχίως διαγελᾷς τῷ ἀλανθάστως εἰδότι ποῦ ὀφείλει νὰ σὲ ζητῇ. Ὦ σεῖς Θεότητος ἀγλααί, ἱεραὶ κόραι τῆς Θρησκείας, παρέχετε ἐσχεῖ τῇ θείᾳ ἐπινεύσει, τῷ ταπεινῷ ἀνθρώπῳ τὴν πρὸς τὴν ἀληθῆ Εὐδαιμονίαν πτῆσιν καὶ ἔστε, ἔστε ἐσαεὶ αἱ σεπταὶ καὶ προσφιλεῖς τοῦ ἠθικοῦ κόσμου ἄνασσαι!

ΚΟΡΝΗΛΙΑ Λ. ΠΡΕΒΕΖΙΟΤΟΥ.

ΠΛΟΥΣΙΟΣ ΓΑΜΟΣ.*

Τὴν σκέψιν ταύτην βασανίζουσα κατώρθωσε νὰ ἐπιφέρῃ γαλήνην ἐν τῷ πνεύματι αὐτῆς. Ἠσθάνθη ἑαυτὴν ἀνυψουμένην, διότι δὲν ἔμενεν ἄοπλος, ἀδρανής, δειλὴ πρὸ τοῦ πεπρωμένου, ἠσθάνετο ἑαυτὴν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀνυψουμένην. Δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν νεανίδων, αἱ ὁποῖαι ἐθίζονται εἰς τὰς ταπεινότητας καὶ τὰ αἴσχη τοῦ κόσμου, ἠσθάνετο δὲ εἴδός τι περιφρονήσεως πρὸς ὅ,τι θὰ ἐγκατελίμπανεν.

Ἡ θάλασσα προέκειτο αὐτῆς ἀναμένουσα, ἡ θάλασσα εἰς ἣν θὰ παρέδιδεν ἑαυτήν, ἡ ὁποία θὰ ἐλίκνιζε καὶ θὰ ἐξέβραζεν εἶτα αὐτὴν εἰς Ὀφελίαν, τὴν κόμην λελυμένην καὶ κυματίζουσαν καὶ τὴν ἐσθῆτα προσκεκολλημένην εἰς τὸ σῶμα ἔχουσαν.

Ἠθέλησε νὰ ἰδῇ τὴν θάλασσαν καὶ κύψασα ἔξω τοῦ χείλους ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ ἀτενίζουσα τὸ κῦμα, ὅπερ βραδέως καὶ ὑποκώφως ἔπλησσε τὰς βάσεις τῆς προκυμαίας. Τὸ ὕδωρ ἦτο διειγές καὶ κυανόχρουν, μέσον δὲ τοῦ πυθμένος, ἀνὰ μέσον τοῦ χάους τῶν βράχων, ἠδύνατο νὰ παρακολουθῇ τὰς κινήσεις τῶν φυκῶν, τὰ ὁποῖα ἐν τῇ ἀκανονίστῳ καὶ ἰδιοτρόπῳ αὐτῶν βλαστήσει παρεῖχον τὴν ἰδέαν ἀπειρομεγέθους κόμης μελαίνης θωπευομένης ὑπὸ τοῦ κύματος.

Ἵστατο ἔτι ἐν τῇ αὐτῇ θέσει κλίνουσα ἔξωθεν τοῦ χείλους, ὅτε ἡ μήτηρ αὐτῆς, ἐπανερχομένη ἐκ Φλαμμαμβίλλης, ἦλθε παρ' αὐτῇ.

— Πῶς εἶσαι, ἠρώτησεν ἡ κ. Καπὲλ παρατηροῦσα αὐτὴν μετὰ τρυφερότητος. Τὸ βλέμμα σου εἶναι καθαρώτερον τώρα, φαίνεται ὅτι ὁ θαλάσσιος ἀὴρ σοῦ ἔκαμε καλόν.

— Ναί, ἀπήντησεν ἡ Σωσάννη θλιβερῶς μειδιῶσα, μοῦ ἔκαμε καλόν.

Μὴ θέλουσα ὅμως ὥστε ἡ μήτηρ αὐτῆς νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν συνδιάλεξιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, ἔσπευσε νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ ἐν Φλαμμεμβίλλῃ οἴκου, ἡ δὲ κ. Καπὲλ ἐδήλωσεν ὅτι πράγματι ἤξιζε πολὺ περισσότερον παρ' ὅτι ἐφαίνετο κατὰ τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν.

— Σοὶ διαβεβαιῶ ὅτι θὰ εἴμεθα ἐκεῖ πολὺ καλὰ καὶ πολὺ ἥσυχοι, λίαν δὲ εὐτυχεῖς ἐν τῷ στενῷ ἡμῶν κύκλῳ.

— Δὲν σᾶς ἔλεγον ἐγὼ ὅτι θὰ εἶσθε εὐτυχής; ἀνέκραξεν ἡ Σωσάννη.

Ἀμέσως ὅμως αἰσθανομένη ὅτι ἡ συγκίνησις ἐκείνη ἦτο δυνατὸν νὰ τὴν προδώσῃ, ἐπανέλαβε προσπαθοῦσα νὰ φανῇ εὔθυμος.

— Σᾶς παρακαλῶ, μητέρα, δὲν μὲ ἐξηγᾶτε πῶς ἐννοεῖτε τὰ τοῦ διοργανισμοῦ τοῦ σπιτιοῦ.

Καὶ ἡ κ. Καπὲλ διὰ μακρῶν ἔδωκεν ἐξηγήσεις, εἰσερχομένη καὶ εἰς τὰς ἐλαχίστας τῶν λεπτομερειῶν μετὰ προφανοῦς εὐαρεσκείας.

— Τὸ μέγα δωμάτιον τοῦ ἰσογαίου θὰ χρησιμεύσῃ ὡς γραφεῖον εἰς τὸν πατέρα σου, ἡμεῖς δὲ θὰ χωρίσωμεν δι' ἡμᾶς τὴν παρακειμένην μικρὰν αἴθουσαν, εἰς τρόπον ὥστε θὰ εἴμεθα πάντοτε μαζῆ ὡς πρέπει νὰ γείνηται διὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα εἶναι πάντοτε σύμφωνα. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν θὰ ὑφίστανται δι' ἡμᾶς τὸ κενὸν καὶ ἡ μονοτονία τῆς ζωῆς οἷα συμβαίνει εἰς τὰ χωρία. Ἐκ τῆς μικρᾶς ἐκείνης αἰθούσης φαίνεται ἐν λαμπρότητι ἡ θάλασσα καὶ αὐτὸ θὰ σοὶ εἶναι διαρκὴς διασκέδασις... ἐὰν ἐπί τινα ἀκόμη καιρὸν μείνῃς μεθ' ἡμῶν, ἐὰν ὅμως ἐντὸς ὀλίγου ὑπανδρευθῇς θὰ λάβῃς τὴν εὐχαρίστησιν νὰ μᾶς ἀφήσῃς ἐκεῖ τακτοποιημένους ὑπὸ τὰς καλλιτέρας περιστάσεις ὅπως ὦμεν εὐτυχεῖς, ὁ πατήρ σου καὶ ἐγώ... ὅσον οὐδέποτε ἠδυνήθημεν νὰ εὔμεθα ἐν Παρισίοις. Εἶναι κάτι τι βέβαια αὐτό, δὲν ἔχει οὕτω;

— Εἶναι ἡ μεγαλητέρα χαρά, ἣν δύναμαι νὰ αἰσθανθῶ.

Τῇ ἑσπέρᾳ, καθ' ἣν ὥραν ὁ πατήρ αὐτῆς ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ, ἠθέλησε νὰ μεταβῇ εἰς προϋπάντησίν του, ὅταν δὲ συνήντησεν αὐτόν, ἐλάβετο αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ βραχίονος συσφιγγομένη πρὸς αὐτόν·

— Εἶσθε εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν ἡμέραν σας; ἠρώτησε.

— Λίαν εὐχαριστημένος, ἡ δουλειὰ θὰ πάγῃ περίφημα. Τώρα ὅτε ἔλαβον πλέον ἀπόφασιν, βλέπω καλλίτερα ὅλας τὰς ἀρετάς τὰς ὁποίας μᾶς παρέχει ἡ ἀπόφασίς μου. Δὲν ὑπάρχει κανὲν πρᾶγμα καλλίτερον διὰ νὰ ἔχῃ κανεὶς ἥσυχον τὸ πνεῦμα ὅσον νὰ ἠξεύρῃ τις καλῶς τὸ τί θέλει. Καὶ αὐτὸ θὰ τὸ μάθῃς ἀργότερον.

— Σᾶς βεβαιῶ ὅμως ἐγὼ ὅτι τὸ ἠξεύρω ἀπὸ τοῦ νῦν, εἶπεν.

Ἐζήτησε δὲ τότε ἀπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς νὰ διηγηθῇ ὅλα τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἔλαβε διὰ τὴν ἐν τῷ οἴκῳ ἐγκαθίδρυσιν αὐτῶν.

— Βεβαιότατα, εἶπεν ὁ κ. Καπὲλ, θὰ εἴμεθα πολὺ καλὰ ἐκεῖ. Φθάνει ἡλικία τις κατὰ τὴν ὁποίαν ἐννοεῖ ὁ ἄνθρωπος ὅτι ἡ εὐτυχία ἔγκειται ἐν τῇ μετριοφροσύνῃ.

— Ναί, ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι νὰ φθάσῃ κανεὶς εἰς τὴν ἡλικίαν ἐκείνην.

— Θὰ ἰδῇς.

— Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον βλέπω ὡς πρὸς τὸ παρὸν εἶναι ὅτι τὰ πράγματα ἔρχονται ὅπως ἐπιθυμῆτε καὶ αὐτὸ μὲ εὐχαριστεῖ πολύ.

— Καὶ διὰ σέ, δὲν εἶναι ὅπως ἐπιθυμῇς;

— Ὦ! ναί, βεβαίως, καὶ δι' ἐμὲ εἶναι εὐχάριστα, ἐγὼ ὅμως δὲν ὑπολογίζω τὸν ἑαυτόν μου.

— Μήπως τάχα δι' αὐτοῦ θέλεις νὰ εἰπῇς ὅτι θὰ μᾶς ἀφήσῃς ἐντὸς ὀλίγου;

Τότε ἐκείνη ἠναγκάσθη νὰ καταβάλῃ προσπάθειαν ἰσχυρὰν ὅπως μὴ τρέμῃ ἡ φωνή της καὶ ἀπήντησεν.

— Αὐτὸ εἶναι τὸ μυστικόν μου.

Τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις ἐπρόφερε διὰ τόνου εὐθύμου, αἰσθανομένη ὅμως ὅτι συνάμα τὰ δάκρυα ἀνήρχοντο εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, ἀφῆκε τὸν βραχίονα τοῦ πατρὸς αὐτῆς ὅπως δρέψῃ ρόδον ἐκ ροδῆς, ἧς οἱ κλῶνες ἐκρέμαντο εἰς τὸ χεῖλος τοῦ παρὰ τὴν ὁδὸν χάνδακος, εἶτα δὲ ὅταν ἐπ' ὀλίγον καθησύχασε ἐπανῆλθε καὶ ἔθεσε τὸ ρόδον εἰς τὴν κομβιοδόχην τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

— Καὶ ἄλλο τι ὅμως παρατηρῶ, εἶπε τότε, ὅτι δὲν θὰ χωρισθῆτε πλέον καὶ δὲν θὰ ἀπουσιάζετε ἐπὶ ὁλοκλήρους μῆνας, ὡς ὅταν ἐτρέχετε καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν διὰ τὰς ἐργασίας σας, νῦν μὲν ἐδῶ ἄλλοτε δὲ ἐκεῖ κρατούμενος, δὲν ἠξεύρω πλέον καὶ ἐγὼ διὰ πόσον καιρόν.

— Ἐβαρύνθην πλέον τὰ ταξείδια, γνωρίζω δὲ ἐγὼ κάλλιστα τὰς ἡδύτητας τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου καὶ τῆς ἀτομικῆς ἀσφαλείας. Ἐὰν δὲν ἠδυνήθην ν' ἀπολαύσω αὐτῶν ἐνωρίτερον δὲν ἦτο σφάλμα μου.

Ἐγίνωσκεν ἐκείνη τοῦτο, ὡς ἐπίσης ἐγίνωσκεν ὅτι ἐὰν ἐνίοτε δυσαρέσκειαι ἐπεκράτησαν μεταξὺ τῶν γονέων αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι ἐπήνεγκαν θυέλλας τινάς αὗται ἐπῆλθον συνεπείᾳ τῶν δυσχερειῶν τοῦ βίου καὶ τῶν κακῶν ἐργασιῶν. Τοῦ λοιποῦ δὲν ὑπῆρχε φόβος περὶ αὐτῶν, ὑπῆρχεν ὅμως σημεῖον περὶ τοῦ ὁποίου ἐπεθύμει νὰ πραγματευθῇ ἀλλὰ τὸ ὁποῖον τῇ ἐφαίνετο δυσχερέστατον. Πῶς νὰ εἰπῇ τῷ πατρὶ αὐτῆς, αὕτη, ἡ ὁποία ἐσέβετο ἐκτάκτως αὐτόν, «Σᾶς παρακαλῶ νὰ ἦσθε ἡπιώτερος πρὸς τὴν μητέρα μου παρ' ὅσον ὑπήρξατε νῦν καὶ νὰ μὴ παραφέρεσθε εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ τρομάζῃ καὶ ἐκείνη καὶ νὰ διατελῇ ἐπὶ πολὺ τεθλιμμένη;» Ἡ θέλησις δὲν θὰ ἦτο παράδοξος καὶ ἄτοπος δι' αὐτήν; ἀφ' ἑτέρου δὲν θὰ ἦτο ἀποκάλυψις βραδύτερον; Ἀφοῦ εἰκοσάκις ἀνεμάσησε φράσιν τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύνατο νὰ προφέρῃ ἡ ἑξῆς μόνον ἰδέα ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν αὐτῆς. Σύρουσα τὴν μητέρα της πρὸς ἑαυτὴν εἰς τρόπον ὥστε νὰ εἶναι συνηνωμένοι καὶ οἱ τρεῖς εἶπε·

— Θὰ ἀγαπᾶσθε ἀναμεταξύ σας.

IV.

Ἐπανελθοῦσα εἰς τὸ δωμάτιον αὐτῆς ἡ Σωσάννη ἔκλεισε τὴν θύραν κλειδώσασα, κατεβίβασε τὰ παραπετάσματα καὶ ἐξεδύθη ἐν σπουδῇ.

Ἀφ' ὅτου ἦν ἔγκυος δὲν εἶχε χαλαρώσει τὸν στηθόδεσμον αὐτῆς καὶ μεθ' ὅλην τὴν στενοχωρίαν, ἣν ὑφίστατο ἐξηκολούθει νὰ φέρῃ τὰς αὐτὰς στενῶς ἐφηρμοσμένας ἐσθῆτας, ἃς εἶχεν ἀγοράσει κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ ἔαρος, πολλάκις ὅμως ἐπνίγετο καὶ ἐνίοτε ὑφίστατο σπασμούς, οἱ ὁποῖοι ἠπείλουν νὰ προδώσωσιν αὐτήν. Ἡ ἡμέρα ἐκείνη ὑπὲρ πάσας τὰς λοιπὰς ἐγένετο αὐτῇ λίαν ἀλγεινή, πολλάκις δὲ ἠσθάνετο ὅτι ἔπαυσεν ὁ παλμὸς τῆς καρδίας αὐτῆς καὶ ὅτι παρ' ὀλίγον ἐλειποθύμει.

Καὶ ὁ Κάμιλλος ὅμως δὲν ἔβλεπε τὰς εἰς αὐτὴν ἐπιγενομένας μεταβολάς!

Ἀληθῶς εἰπεῖν, οὐδ' ὁ πατήρ, οὐδ' ἡ μήτηρ αὐτῆς αὕτη δὲν ἔβλεπον αὐτά, ἀλλὰ τοῦτο προήρχετο ἐκ τῆς καθ' ἑκάστην συνηθείας, κυρίως δὲ ἐκ τῶν προφυλάξεων τὰς ὁποίας ἐλάμβανεν ὅπως μὴ ἐννοήσωσί τι. Μόλις ἑτόλμα νὰ ἵσταται ὀρθὴ ἐνώπιον αὐτῶν, ἀπέφευγε νὰ περιπατῇ ὑσάκις τὴν παρετήρουν καὶ τότε προσελάμβανε βεβιασμένας στάσεις αἱ ὁποῖαι ἐν δεδομένῃ στιγμῇ ἠδύναντο ν' ἀποκαλύψωσι τὴν ἀλήθειαν.

Πότε ὅμως; Πόσον χρόνον, πόσας ἡμέρας, πόσας ὥρας εἶχεν ἔτι πρὸ αὐτῆς ὅπως μὴ προδοθῇ καὶ ὅπως ἀργότερον, ἐπανερχομένης τῆς ἀναμνήσεως τῶν πραγμάτων ἅπερ θὰ παρετήρουν, νὰ μὴ κατηγόρουν αὐτῆς; Τὸ ἄλγος αὐτῶν θὰ ἦτο ἀρκούντως ἐπώδυνον ὥστε νὰ προσπαθήσῃ νὰ μὴ ἐπαυξήσῃ αὐτὸ καὶ διὰ ταπεινώσεως.

Ἐὰν εἶχεν ἐν τῷ δωματίῳ αὐτῆς καθρέπτην μέγαν ἢ ἐρμάριον μετὰ καθρέπτου, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπισκοπήσῃ ἑαυτήν. Δὲν εἶχεν ὅμως ἀλλ' ἢ μικρὸν κάτοπτρον κρεμάμενον ἐξ ἥλου, ἀφ' ὅτου δ' εὑρίσκετο ἐν Διελέτ δὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ καθρέπτην μέγαν εἰς τρόπον ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ ἰδῇ ἑαυτὴν ὀρθὴν ἱσταμέ-

*) Ἴδε ἀριθ. 24, σελ. 468—470.

**

νην. Κατεβίβασε τὸ κάτοπτρον ἐκεῖνο καὶ τοποθετήσασα αὐτὰ ἐπὶ καθέκλας, δίδουσα αὐτῷ θέσιν ἐπικλινῆ καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν ἔναντι τοῦ ἡλίου, προσεπάθησε νὰ λάβῃ ὅσῳ τὸ δυνατὸν ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς καταστάσεως αὐτῆς.

Τρόμον ὑπέστη τότε. Ἦτο θαῦμα πῶς ἔτι ἐπέμενεν ἡ ἀποτύφλωσις τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ τὴν ἀφορμὴν ἐκείνου, ὅπερ ἦτο κατάφωρον ἀνεζήτει εἰς λόγους ἠθικούς.

(Μετάφρασις Α. ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ).

(Ἀκολουθεῖ)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΗΛΙΑΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ. Ἀνακοινώσεις κ. TACCHINI, MASCART, JANSSEN, DESLANDRES καὶ G. E. HALE.—*ΧΡΟΝΙΚΑ.* Τὸ χρῶμα τῶν φυλλῶν.—Μετεωρολογικὸν δελτίον τοῦ μηνὸς Μαρτίου.

Συνεχίζοντες τὴν ἐπὶ μικρὸν διακοπεῖσαν σειρὰν τῶν δημοσιεύσεων τῶν σπουδαιοτέρων ἀνακοινώσεων ταῖς Ἀκαδημίαις ὡς καὶ τῶν ἀξιολογωτέρων καὶ μᾶλλον τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας ἐνδιαφερουσῶν ἀνακαλύψεων, δημοσιεύομεν σήμερον τάς, σχετικῶς πρὸς τὴν φυσικὴν τοῦ Ἡλίου σύστασιν καὶ τὰς ἐπὶ τῶν ἡλιακῶν φαινομένων ἀδιαλείπτως γινομένας μελέτας, ἀνακοινώσεις τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν τῶν Παρισίων, αἵτινες ἐν συνόψει ἔχουσιν ὧδε:

Ὁ κ. Tacchini ἀνεκοινώσατο τῇ Ἀκαδημίᾳ τὸν παρελθόντα φεβρουάριον τὰ πορίσματα τῶν ὑπ' αὐτοῦ μετ' ἐπιμελείας διεξαγομένων ἀπὸ πολλοῦ παρατηρήσεων ἐπὶ τῶν ἡλιακῶν φαινομένων, παρατηρήσεων γενομένων ἐν τῷ βασιλικῷ Ἀστεροσκοπείῳ τοῦ Collège romain κατὰ τὸ τελευταῖον ἑξάμηνον τοῦ 1892.

Ἐκ τῶν παρατηρήσεων τούτων, γενομένων κατ' ἐποχὴν ἀρκούντως εὐνοϊκὴν εἰς παρατηρήσεις, προκύπτουσι τὰ ἑξῆς πορίσματα:

αον Ὅτι μετὰ δευτερεῦον ἐλάχιστον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἡλιακῶν κηλίδων τοῦ παρελθόντος σεπτεμβρίου μηνός, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου παρατηρηθέντων πόρων ηὐξήθη, ὡς καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ προηγηθέντος τριμήνου, οὕτως ὥστε οὗτος νὰ εἶνε περίπου ὁ αὐτὸς κατὰ τὸ δεύτερον, τρίτον καὶ τέταρτον τρίμηνον τοῦ παρελθόντος ἔτους. Ἡ αὐτὴ παρατήρησις ἐγένετο καὶ ἀναφορικῶς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν δάδων· δον δὲ ὅτι ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἡλιακὰς προχοάς, ὁ ἀριθμὸς τῶν παρατηρήσεων αὐτῶν ἦτο μικρότερος, οὐχ' ἧττον ὅμως τὸ φαινόμενον διετήρησε τὴν αὐτὴν περίπου, ἣν καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον τρίμηνον ἔντασιν.

Ἐν συνόψει δέ, τὸ δεύτερον ἑξάμηνον τοῦ 1892 δεῖν νὰ θεωρηθῇ κατὰ τὸν κ. Tacchini ὡς περίοδος λίαν δεδηλωμένης ἐνεργείας ἐν σχέσει πρὸς τὰ φαινόμενα τὰ συμβαίνοντα ἐν τῇ ἡλιακῇ χρωμοσφαίρᾳ καὶ ἀτμοσφαίρᾳ.

Ἐπίσης δέον νὰ μνημονευθῶσιν ἐνταῦθα καὶ τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν τοῦ κ. Tacchini ἐπὶ τῆς ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἡλιακὸν ἰσημερινὸν ἀποστάσεως τῆς ἕδρας τῶν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Ἀστεροσκοπείου παρατηρηθέντων ἡλιακῶν φαινομένων, κατὰ τὸ τελευταῖον τρίμηνον τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Ἐκ τῆς μελέτης ταύτης συνάγεται ὅτι αἱ προχοαί, αἱ δάδες καὶ αἱ κηλῖδες ἦσαν πολυαριθμότεραι ἐν τῷ νοτίῳ ἡλιακῷ ἡμισφαιρίῳ, ὅσαν δ' ἀφορᾷ τὰς μεταλλικὰς ἐκρήξεις οὐδεμίαν αὗται παρέσχον ἐνδειξιν, καίτοι τὰ ἐν τῇ ἡλιακῇ χρωμοσφαίρᾳ καὶ ἀτμοσφαίρᾳ φαινόμενα ἦσαν πολλάκις ἀρκούντως σημαντικά. Ἐπίσης ἐκ τῆς μελέτης ταύτης ἐξάγεται, ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον αἱ κηλῖδες ἦσαν πολυπληθέστεραι καὶ συχνότεραι ἐν ταῖς αὐταῖς ζώναις ἐν αἷς καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον τρίμηνον, ἐνῷ τοὐναντίον αἱ προχοαὶ ἦσαν πολυπληθέστεραι ἐν χώραις ἀπώτερον τοῦ ἡλιακοῦ ἰσημερινοῦ κειμέναις, ἐν χώραις ἐν αἷς δὲν παρετηρήθησαν οὔτε δάδες οὔτε κηλῖδες.

Εἰς ταῦτα προστίθησιν ὁ κ. Tacchini ὅτι, ἐὰν ἡ ἐν τῷ νοτίῳ ἡλιακῷ ἡμισφαιρίῳ ὑπαρχὴ τῶν ἀνωτέρω ἀναφερομένων φαινομένων ἐξακολουθήσῃ, τοῦτο ἐπηρεάσει βεβαίως τὰ κατὰ τὴν γενομένην τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν (4/16 ἀπριλίου) ἔκλειψιν ἡλιακὰ φαινόμενα.

Τὴν αὐτὴν ἐποχὴν (Φεβρουάριος ἐ. ἔ.), ὁ κ. Mascart ἐγνώρισε τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν τὰς ἐν τῷ Ἀστεροσκοπείῳ τῆς Λυὼν γενομένας παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἡλιακῶν φαινομένων, κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον τοῦ παρελθόντος ἔτους, ὑπὸ τοῦ κ. Guillaume, συνεργασίᾳ τῶν κ.κ. Le Cadet καὶ Marchand. Τὰ σημαντικώτερα πορίσματα τῶν μελετῶν τούτων εἶνε τὰ ἑξῆς:

αον Ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡλιακῶν κηλίδων ἐξακολούθησεν αὐξανόμενος· Ἐνῷ κατὰ τὸ πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ 1892 ἐμετρήθησαν 125 ὁμάδες, κατέχουσαι ἐπιφάνειαν 12 196 ἑκατομμυριοστῶν τῆς ἡλιακῆς ἐπιφανείας, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ηὐξήθη κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον εἰς 158, ἀντιστοιχῶν πρὸς τὰ 15 359 ἑκατομμυριοστὰ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας. Ἡ αὔξησις αὕτη τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κηλίδων παρετηρήθη ἰδίᾳ εἰς τὴν περὶ τὸν ἡλιακὸν ἰσημερινὸν χώραν.

βον Ὅτι ἀρκούντως σπάνιον φαινόμενον παρετηρήθη τὴν 11/23 σεπτεμβρίου· ὁμὰς πόρων ἐφάνη περὶ τὴν 520 βορείου πλάτους ἐν μέσῳ ὀλίγον λαμπρῶν δάδων.

γον Ὅτι ἐπίσης παρετηρήθη αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὁμάδων τῶν δάδων, μετὰ καὶ ἄνευ κηλίδων, ἀπὸ 159 εἰς 173. Ἡ αὔξησις αὕτη ἦτο ἰδίᾳ σημαντικὴ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον (88 ὁμάδες ἀντὶ 70 τοῦ πρώτου ἑξαμήνου), ἐνῷ εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον παρουσιάσθη μᾶλλον ἐλάττωσις (85 ἀντὶ 89). Ὡς δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁμάδων τῶν κηλίδων, οὕτω καὶ ὁ τῶν δάδων ηὐξήθη ἐπὶ μᾶλλον κατὰ τὴν περὶ τὸν ἰσημερινὸν ζώνην· οὕτω κατὰ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον ἐμετρήθησαν τοιαῦται 26, ἀπέναντι 13 τοῦ πρώτου ἑξαμήνου.

Ὡς παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, τὰ πορίσματα ταῦτα συμφωνοῦσι πληρέστατα πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα συμπεράσματα τῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου μελετῶν τοῦ ἰταλοῦ ἀστρονόμου κ. Tacchini.

Περὶ Ἡλίου δὲ καὶ τῆς παρατηρήσεως τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἢ τοῦ περὶ αὐτὸν χώρου φαινομένων ὄντος τοῦ λόγου, θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Janssen γενομένην τῇ αὐτῇ Ἀκαδημίᾳ, κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 4/13 μαρτίου ἐ. ἔ., ὑπόμνησιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθείσης μεθόδου τῆς φωτογραφήσεως τῆς ἡλιακῆς χρωμοσφαίρας, τῶν προχοῶν καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν δάδων, μεθόδου ἧς τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν μέχρι σήμερον λίαν ἱκανοποιητικά.

Ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης συνάγεται:

αον Ὅτι ἡ μέθοδος αὐτοῦ εἶνε λίαν γενική, δυνατὸν δὲ διὰ ταύτης νὰ λάβῃ τις διαδοχικῶς τὸ σύνολον τῶν μονοχρόων εἰκόνων φωτεινοῦ τινος σώματος·

βον Ὅτι ἐχρησίμευσεν αὕτη ὡς ἀφετηρία καὶ εἶνε σήμερον ἡ βάσις τῶν συγχρόνων μεθόδων πρὸς φωτογράφησιν τῶν περὶ τὴν ἡλιακὴν σφαῖραν φαινομένων.

Ἀποπερατοῦντες δ' ἐνταῦθα τὴν ἡμετέραν συντομωτάτην ἀναγραφὴν τῶν ἐπὶ τῶν ἡλιακῶν φαινομένων γενομένων παρατηρήσεων, σημειούμεθα ἐν τέλει ὅτι, ὡς ἄλλοτε προκειμένου περὶ τῶν προχοῶν, οὕτω καὶ νῦν προκειμένου περὶ τοῦ ἡλιακοῦ στεφάνου, ἀναζητοῦνται καὶ ἐφαρμόζονται διάφοροι μέθοδοι παρατηρήσεως αὐτοῦ οὐχὶ μόνον κατὰ τὰς ἡλιακὰς ἐκλείψεις, ἀλλὰ καὶ κατὰ πᾶσαν στιγμήν. Τοιαῦται δὲ ἀναζητήσεις ἐγένοντο ἤδη ὑπὸ τοῦ κ. Huggins, ἐσχάτως δὲ (φεβρουάριος τοῦ 1892) καὶ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς φασματοσκοπικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων κ. H. Deslandres. διὰ μεθόδου ὅλως διαφόρου τοῦ πρώτου, ἔτι δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ κ G. E. Hale, ὅστις, ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τῆς ἀνακοινώσεως ταύτης τοῦ κ. Deslandres, ἐγνώρισε τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν τῶν Παρισίων κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 15/27 μαρτίου, ὅτι ἤδη ἀπὸ τοῦ μαΐου τοῦ 1892 εἰργάσθη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡ μέθοδος τοῦ Deslandros, καίπερ δι' ὀργάνου διαφέροντος τοῦ ὑπ' ἐκείνου χρησιμοποιηθέντος, ὑπέμνησε δὲ τῇ Ἀκαδημίᾳ τὴν λεπτομερῆ περιγραφὴν τῆς μεθόδου του, ἣν ἐπέδωκε τὴν 24/6 δεκεμβρίου 1892 εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν τοῦ Σικάγου, πρὸς φωτογράφησιν τοῦ ἡλιακοῦ στεφάνου διὰ τοῦ αὐτοῦ ὀργάνου, δι' οὗ ἐπέτυχεν οὗτος νὰ φωτογραφήσῃ τὰς προχοάς, τὴν χρωμοσφαῖραν καὶ τὰς δάδας.

ΧΡΟΝΙΚΑ. Ὁ κ. Gautier ἐξετέλεσε πειράματα πρὸς προσδιορισμὸν τῆς οὐσίας, ἥτις χρωματίζει τοὺς καρποὺς τῆς ἀμπέλου καὶ ἥτις τὸ φθινόπωρον μεταβάλλει τὸ χρῶμα τῶν φύλλων αὐτῆς, ἀναχωρήσας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὅτι ἡ χρωματιστικὴ οὐσία εὕρηται ἐν τοῖς φύλλοις, ὅθεν μεταβαίνει εἰς τὴν σάρκα τὴν περιβάλλουσαν τοὺς σπόρους. Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου ὁ κ. Gautier ἀπεφύλλισεν ὁλοσχερῶς τὰ κλήματα τὰ φέροντα σχεδὸν ὡρίμους σταφυλάς, παρετήρησε δὲ ὅτι ἐν τῇ τοιαύτῃ καταστάσει ἡ σταφυλὴ μένει πρασίνη. Ἀλλ' ἐάν, ἀντὶ ν' ἀποσπάσῃ τις τὰ φύλλα, πιέσῃ μόνον τὸν μίσχον αὐτῶν, ἵνα οὕτω παρακωλυθῇ ἡ κυκλοφορία τῆς χρωματιστικῆς ὕλης, τότε αὕτη μὲν μένει ἐν τοῖς φύλλοις, ἅτινα ἀποβαίνουσιν ἐρυθροπόρφυρα, αἱ δὲ σταφυλαὶ ὡριμάζουσι μὲν, ἀλλὰ μένουσι πράσιναι.

Ἤδη γεννᾶται τὸ ζήτημα τοῦ ὁρισμοῦ τῆς συστάσεως τῆς χρωματιστικῆς ὕλης τοῦ καρποῦ. Ἡ χημικὴ ἀνάλυσις τῆς ὕλης ταύτης, ἐξαχθείσης ἐκ τῶν τεχνητῶς συνεπείᾳ τῆς πιέσεως τοῦ μίσχου ἐρυθρωθέντων φύλλων, ἔδειξεν ὅτι αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ κεχρωσμένης ταννίνης ἢ μᾶλλον ἐκ κεκρυσταλλωμένων ταννικῶν ἁλάτων, ἅτινα, καίπερ μὴ ἐντελῶς ταὐτὰ πρὸς τὰς χρωματιστικὰς οὐσίας τοῦ καρποῦ, προσεγγίζουσιν ὅμως πρὸς ταύτας κατὰ τὴν χημικὴν αὐτῶν σύστασιν. Ἐκ τῶν πειραμάτων ἄρα τούτων συνάγεται, ὅτι ἀληθῶς μὲν ἡ χρωματιστικὴ οὐσία τῶν σταφυλῶν προέρχεται ἐκ τῶν φύλλων, ἀλλ' ὅτι μετασχηματίζεται τελειοποιουμένη ἐν τῷ ὑμένι τοῦ καρποῦ.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν ἐρυθροπόρφυρον χρωματισμὸν, ὃν λαμβάνουσι τὰ φύλλα τῆς ἀμπέλου τὸ φθινόπωρον, οὗτος κατὰ τὸν κ. Gautier δὲν πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς μετασχηματισμὸν τῆς χλωροφύλλης εἰς κεχρωματισμένην ὕλην, ἀλλ' ὅτι γίνεται ἐνεργείᾳ τῆς ἀνωτέρω ἀναφερομένης κεχρωματισμένης οὐσίας. Τῷ ὄντι, ἡ χημικὴ ἀνάλυσις δεικνύει ὅτι ἡ μὲν χλωροφύλλη εἶνε ἀζωτοῦχος, ἐνῷ ἡ ἐρυθρὰ οὐσία δὲν εἶνε· ἀφ' ἑτέρου δὲ δι' ἐκθέσεως εἰς τὸ φῶς τῆς ἀπὸ τῶν φύλλων ἐξαχθείσης καὶ ἀποκονωθείσης χλωροφύλλης, αὕτη μεταβάλλει μὲν χρῶμα ἀπὸ τοῦ πρασίνου πρὸς τὸ κυανοῦν διερχομένη διὰ τῶν μεταξὺ ἀποχρώσεων, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀπὸ τοῦ πρασίνου πρὸς τὸ ἐρυθρὸν τῶν φθινοπωρινῶν φύλλων, δὲν παρουσιάζει δὲ τὰς περιέργους τεφρὰς, κιτρίνας καὶ ὑπερύθρους ἀποχρώσεις, οὐδὲ τοὺς αἰολοχρόους (chatoyantes) χρωματισμοὺς, οὓς ὁ ἥλιος τοῦ φθινοπώρου γεννᾷ δι' ἀνταναχλάσεως ἐπὶ τῶν φύλλων τῆς ἀμπέλου.

Συνεχίζοντες, δημοσιεύομεν σήμερον τὸ μετεωρολογικὸν δελτίον τῶν ἄκρων θερμοκρασιῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς βορειοδυτικῆς Ἀφρικῆς τοῦ λήξαντος μηνὸς Μαρτίου, ἐπὶ τῇ βάσει πάντοτε τοῦ Διεθνοῦς Δελτίου τοῦ κεντρικοῦ μετεωρολογικοῦ γραφείου τῆς Γαλλίας ἔχον ὧδε:

Ἄκραι θερμοκρασίαι.

Ἡμερομ.	Ταπεινοτάτη.	Ὑψίστη.
Φεβρ. 17/1	—18°, ἐν Haparanda· —11°, ἐν Πετρουπόλει.	23°, ἐν San Fernando· 22°, ἐν Laghouat· 18°, ἐν Croisette.[1]
» 2	—20°, ἐν Uléaborg· —18°, ἐν Hernosand·	25°, ἐν San Fernando· 22°, ἐν Περπιγνᾶν καὶ ἐν Ἀλγερίῳ·
» 3	—21°, ἐν Ἀρχαγγέλῳ· —18°, ἐν Hnrcosand.	24°, ἐν Laghouat· 23°, ἐν la Callo, Cap Béarn καὶ Porto.
» 4	—25°, ἐν Haparanda καὶ ἐν Πετρουπόλει· —4°, ἐν Briançon.	25°, ἐν Sfax·[2] 23°, ἐν Ἀλγερίῳ καὶ ἐν la Callo· 21°, ἐν Περπιγνᾶν.
» 5	—27°, ἐν Haparanda· —24°, ἐν Ἀρχαγγέλῳ· —5°, ἐν Briançon.	25°, ἐν Laghouat· 21°, ἐν Cap Béarn καὶ Oran· 20°, ἐν Τύνιδι.
» 6	—24°, ἐν Ἀρχαγγέλῳ· —18°, ἐν Haparanda· —5°, ἐν Pic du Midi.	27°, ἐν Laghouat· 22°, ἐν Porto· 21°, ἐν Cap Béarn.
» 7	—22°, ἐν Uléaborg· —18°, ἐν Haparanda· —9°, ἐν Pic du Midi.	24°, ἐν Cap Béarn· 22°, ἐν Croisette καὶ ἐν Porto· 21°, ἐν Sfax·
» 8	—28°, ἐν Ἀρχαγγέλῳ· —26°, ἐν Haparanda· —3°, ἐν Pic du Midi.	25°, ἐν Cap Béarn· 23°, ἐν Oran καὶ ἐν Laghouat.
» 9	—32°, ἐν Ἀρχαγγέλῳ· —1°, ἐν Pic du Midi καὶ ἐν Gap.[3]	29°, ἐν Cap Béarn· 25°, ἐν Περπιγνᾶν καὶ ἐν la Callo.
» 10	—31°, ἐν Ἀρχαγγέλῳ καὶ ἐν Haparanda· —4°, ἐν Gap.	31°, ἐν Cap Béarn· 25°, ἐν Porto καὶ ἐν Laghouat· 24°, ἐν Μαδρίτῃ.
» 11	—25°, ἐν Μόσχᾳ· —16°, ἐν Ἀρχαγγέλῳ· —4°, ἐν Pic du Midi.	28, ἐν Cap Béarn· 25°, ἐν Aumale· 24°, ἐν Porto.
» 12	—23°, ἐν Haparanda· —19°, ἐν Πετρουπόλει· —2°, ἐν Pic du Midi.	27°, ἐν Oran· 25°, ἐν Τύνιδι καὶ ἐν Laghouat· 23°, ἐν Biarritz.
» 13	—26°, ἐν Haparanda· —16°, ἐν Πετρουπόλει· —5°, ἐν Pic du Midi.	27°, ἐν la Calle· 23°, ἐν Τύνιδι· 22°, ἐν Ἀλγερίῳ· 20°, ἐν Biarritz.
» 14	—23°, ἐν Haparanda. —22°, ἐν Hernosand. —6°, ἐν Pic du Midi.	24°, ἐν Παλέρμῳ καὶ ἐν Τύνιδι· 20°, ἐν Bordeaux.
» 15	—27°, ἐν Haparanda· —19°, ἐν Ἀρχαγγέλῳ·	30°, ἐν Biskra· 26°, ἐν Laghouat· 19°, ἐν τῇ νήσῳ Sanguinaire.[4]
» 16	—19°, ἐν Haparanda· —16°, ἐν Ἀρχαγγέλῳ·	27°, ἐν Laghouat· 25°, ἐν Biskra· 19°, ἐν Cap Béarn,

1) Ἀκρωτήριον παρὰ τὴν Μασσαλίαν.
2) Πόλις τῆς ἀνατολικῆς Τυνησίας.
3) Πόλις τῆς μεσημβριοανατολικῆς Γαλλίας (Hautes-Alpes)
4) Παρὰ τὴν Κορσικήν.

Ἄκραι θερμοκρασίαι.

Ἡμερομ.	Ταπεινοτάτη.	Ὑψίστη.
» 17	—23°, ἐν Haparanda· —16°, ἐν Hernosand· —4°, ἐν Pic du Midi.	26°, ἐν Biskra· 25°, ἐν Laghouat καὶ ἐν Sfax· 24°, ἐν τῇ νήσῳ d'Aix.[1]
» 18	—31°, ἐν Haparanda· —15°, ἐν Hernosand.	26°, ἐν Τύνιδι· 24°, ἐν Παλέρμῳ καὶ ἐν Sfax· 19°, ἐν Cap Béarn.
» 19	—22°, ἐν Kuopio. —21°, ἐν Haparanda.	27°, ἐν Biskra· 22°, ἐν Τύνιδι· 21°, ἐν Laghouat.
» 20	—24°, ἐν Haparanda· —16°, ἐν Hangö.[2]	31°, ἐν Biskra· 19°, ἐν Porto καὶ ἐν Sfax· 18°, ἐν Biarritz.
» 21	—29°, ἐν Haparanda· —16°, ἐν Hernosand. —8°, ἐν Gap.	22°, ἐν Sfax· 21°, ἐν Περπιγνᾶν, ἐν la Calle καὶ ἐν Τύνιδι.
» 22	—15°, ἐν Haparanda· —11°, ἐν Ἀρχαγγέλῳ· —7°, ἐν Gap.	24°, ἐν Τύνιδι· 21°, ἐν Croisette· 20°, ἐν Limoges.
» 23	—20°, ἐν Haparanda· —11°, ἐν Μόσχᾳ· —6°, ἐν Gap.	27°, ἐν Biskra· 22°, ἐν Croisette καὶ ἐν Βρέστῃ[3]· 21°, ἐν Cap Béarn.
» 24	—20°, ἐν Haparanda. —7°, ἐν Hermanstadt· —7°, ἐν Gap.	24°, ἐν Cette (Ν. Α. Γαλλίᾳ)· 23°, ἐν Περπιγνᾶν.
» 25	—11°, ἐν Uléaborg· —7°, ἐν Ἀρχαγγέλῳ καὶ ἐν Pic du Midi.	24°, ἐν Βρέστῃ, ἐν Cap Béarn καὶ ἐν Biskra· 22°, ἐν Croisette.
» 26	—17°, ἐν Kuopio· —13°, ἐν Hernosand· —8°, ἐν Pic du Midi.	31°, ἐν Μαδρίτῃ· 26°, ἐν Porto καὶ ἐν Cap Béarn.
» 27	—13°, ἐν Ἀρχαγγέλῳ· —9°, ἐν Πετρουπόλει· —3°, ἐν Pic du Midi.	27°, ἐν Biskra· 25°, ἐν Porto· 23°, ἐν Biarritz.
» 28	—10°, ἐν Charkow· —9°, ἐν Μόσχᾳ· —7, ἐν Pic du Midi.	30°, ἐν Biskra· 26°, ἐν Oran· 25°, ἐν Ἀλγερίῳ.
» 29	—13°, ἐν Ἀρχαγγέλῳ· —12°, ἐν Uléaborg· 6°, ἐν Pic du Midi.	27°, ἐν Biskra· 24°, ἐν Ἀλγερίῳ· 22, ἐν τῇ νήσῳ d'Aix.
» 30	—20°, ἐν Ἀρχαγγέλῳ· —14°, ἐν Haparanda —7°, ἐν Pic du Midi.	25°, ἐν Biskra· 24°, ἐν τῇ νήσῳ d'Aix καὶ ἐν Porto.
» 31	—21°, ἐν Μόσχᾳ· —17°, ἐν Haparanda· —8°, ἐν Pic du Midi.	25°, ἐν Biskra· 22°, ἐν Charleville[4] καὶ ἐν la Hève[5].

4) Ἐν τῇ μεσημβρινοδυτικῇ Γαλλίᾳ.
2) Πόλις ἐπὶ τῆς μεσημβρινοδυτικῆς ἄκρας τῆς Φινλανδίας.
3) Τῇ Γαλλικῇ.
4) Ἐν τῷ γαλλικῷ νομῷ Ardennes (Β. Α. Γαλλίᾳ).
5) Ἀκρωτήριον παρὰ τὴν Χάβρην.

Ἐν συνόψει ἡ μέση θερμοκρασία τῆς δυτικῆς καὶ τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς μέσης Εὐρώπης εἶνε ὑπερυψωμένη, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι σχετικῶς λίαν ὑψηλῶν θερμοκρασιῶν σημείων τινῶν τῶν χωρῶν τούτων, ἐνῷ ἡμεῖς (μεσημβρινοανατολικὴ Εὐρώπη), εὑρισκόμεθα ὑπὸ ἐξαιρετικῶς ἐντάκτους διὰ τὴν ἐποχὴν (ἀρχὰς ἀπριλίου) μετεωρολογικοὺς ὅρους. Τὸ ψῦχος εἶνε εἰσέτι ἀριθ, οἱ δὲ ἐπικρατοῦντες βόρειοι ἄνεμοι παρακωλύουσι πᾶσαν ἀνάπτυξιν τῆς τε φυτικῆς καὶ τῆς ζωϊκῆς φύσεως. Καὶ ταῦτα, ἐνῷ ἀπὸ μηνὸς ἤδη οἱ κάτοικοι τῶν Παρισίων ἀπολαύουσι τῶν θελγήτρων ἔαρος, ὅπερ κατὰ τὰς ἐκεῖθεν διαδιδαζομένας εἰδήσεις οὐδεὶς ἐνθυμεῖται συμβὰν ἐν προγενεστέροις χρόνοις.

Ἥλιος γενοῦ ἡμῖν Ζεῦ πάτερ !

ΗΛ. Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΥΠΟΜΝΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΑΡΡΑΣ.—ΧΡΟΝΙΚΑ.

Ἱκανὰ ἐγράψαμεν ἐν ταῖς δυσὶ προτέραις Ἐπιθεωρήσεσιν ἡμῶν περὶ τῆς Σάρρας Bernhardt, ἥτις ἀπὸ τῆς ἐπιούσης δευτέρας ποιεῖται ἔναρξιν σειρᾶς ἑπτὰ παραστάσεων ἐν τῷ ἡμετέρῳ θεάτρῳ Βέρδη. Ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ βιογραφικά τινα περὶ αὐτῆς ὑπομνήματα οὐχὶ ἄσκοπα νομίζομεν ἐνταῦθα.

Ἡ Rosine Bernhardt, ἡ γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Σάρρα (Sarah), ἐγεννήθη ἐν Παρισίοις τῇ 10/22 ὀκτωβρίου 1844 ὑπὸ ἰσραηλιτῶν γονέων. Ὁ πατὴρ αὐτῆς, ὁλλανδικῆς καταγωγῆς, κατέλιπε τὸ Βερολῖνον καὶ τὴν οἰκογένειαν καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς Παρισίους, ἀναζητῶν τύχην. Οὗτος ἐβάπτισε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν εἰς μοναστήριον, ἐν ᾧ ἀνετράφη· ἐξελθοῦσα δὲ τοῦ μοναστηρίου, ἔγνω νὰ γένηται ὑποκρίτρια, ἐφ' ᾧ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ὠδεῖον, ὅπου ἠκροάσατο τῶν μαθημάτων τῶν Provost καὶ Samson, μετὰ δὲ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν αὐτῆς, τυχοῦσα ἀριστείου, ἐγένετο δεκτὴ ἐν τῇ Γαλλικῇ-Κωμῳδίᾳ, ἧς ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἐδίδαξε τὸ πρῶτον τῇ 30/11 αὐγούστου 1862 ἐν τῇ Ἰφιγενείᾳ ἐν Αὐλίδι, εἶτα ἡ Σάρρα ἐδίδαξε καὶ ἄλλα ἔργα, ἀλλ' ἡ ἐν τῇ Γαλλικῇ-Κωμῳδίᾳ διαμονὴ αὐτῆς ἐγένετο συντομωτάτη. Ἀπὸ τῆς Γαλλικῆς-Κωμῳδίας εἰσῆλθεν εἰς τὸ Γυμνάσιον. Ἐν τῷ θεάτρῳ δὲ τούτῳ ἐφανερώθησαν τὰ ἔξοχα αὐτῆς προσόντα, ἐφ' οἷς ὕστερον διακριθεῖσα ἐκτήσατο τοσαύτην φήμην καὶ ἐγένετο διάσημος. Ἀλλὰ τὴν ἐπιοῦσαν διδασκαλίας ἔργου τοῦ Labiche, κατέλιπε τό τε θέατρον καὶ τοὺς Παρισίους, ἀγγέλλουσα ἁπλῶς τοῦτο δ' ἐπιστολῆς αὐτῆς τῷ συγγραφεῖ, ἐπιστολῆς καταλιγούσης εἰς τὴν ἑξῆς φράσιν : «Pardonnez à la pauvre toquée». Μετὰ ταξείδιον ἀνὰ τὴν Ἱσπανίᾳ ἐπανῆλθεν εἰς Παρισίους «la jeune Bohème, doublée d'une enfant gâtée», κατὰ τὴν τοῦ Sarcey φράσιν, ἀλλ' οὐδὲν θέατρον ἐδέχετο αὐτήν, ἐφ' ᾧ καὶ ἠναγκάσθη ὑπὸ ψευδώνυμον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ Porte-Saint-Martin, τῇ προσταδίᾳ δὲ τοῦ Camille Doucet ἐγένετο δεκτὴ εἶτα εἰς τὸ Ὠδεῖον (Odéon), ἐν ᾧ διάφορα ὑπεδύσατο σχήματα, διεκρίθη ὅμως ἰδίᾳ ἐν τῷ Βασιλεῖ Λῆρ τοῦ Σαίξπηρ κατὰ μετάφρασιν τοῦ Jules Lacroix, ἐν τῇ ἐπαναλήψει τοῦ Ruy Blas καὶ μάλιστα ἐν τῷ εἰδυλλίῳ τοῦ Φραγκίσκου Coppé, le Passant. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ ταύτης ἡ προσοχὴ πάντων ἰδίᾳ δὲ τῆς κριτικῆς προσηλώθη ἐπὶ τῆς Σάρρας. Ἡ ἑρμηνεία τῆς βασιλίδος τῆς Ἱσπανίας ἐν τῷ Ruy Blas ἐγένετο ὑπ' αὐτῆς μετὰ τοσαύτης τέχνης, ὥστε ἀμέσως ὁ διευθυντὴς τῆς Γαλλικῆς-Κωμῳδίας ἠναγκάσθη νὰ προσλάβῃ αὐτὴν ἐν τῷ ἐπιφανεῖ θεάτρῳ. Κατὰ ὀκτώβριον δὲ τοῦ 1872 παρέστη ἡ Σάρρα αὖθις ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Οἴκου τοῦ Μολιέρου ἐν τῇ Mademoiselle de Belle-Isle, μετὰ μετριότητος ὅμως, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὑποδυομένη τὸ σχῆμα τῆς Junie ἐν τῇ τραγῳδίᾳ τοῦ Ρακίνα Britannicus ἤρατο μέγαν θριαμβον, ἐφ' ᾧ καὶ ἀπὸ ἐμμισθου, λαμβανούσης 6000 φρ., κατελέγη τῷ 1875 ἐν τοῖς ἑταίροις κατὰ τὸ ἥμισυ, δύο δ' ἔτη μετὰ ταῦτα ἔτυχεν ὅλου τοῦ μεριδίου τοῦ ἑταίρου. Ἰδοὺ ἡ Σάρρα ἐν πλήρει δόξῃ ! Αἱ ἐπιτυχίαι διεδέχοντο ἀλλήλας. Ἀλληλοδιαδόχως ἐδίδαξε νέαν κωμῳδίαν ὡς τὴν καὶ νῦν ἐν τῇ Comédie-française ἐπαναλαμβανομένην Mademoiselle de la Seiglière καὶ τραγῳδίαν ἢ κλασικὴν κωμῳδίαν, οἷον τὴν Ἀνδρομάχην τοῦ Ρακίνα, ὅτε κατέδειξε πάντα τὰ προσόντα τοῦ ὡραιοτάτου αὐτῆς λόγου καὶ ὅλην τὴν γοητεύουσαν καὶ ποιητικὴν αὐτῆς χάριν. Πρότερον δὲ ὑποδυσαμένη τὸ σχῆμα τῆς Aricie ἐν τῇ Φαίδρᾳ τοῦ Ρακίνα, ὑπεδύσατο κατὰ τὸ 1874 τὸ ᾠδεῖον σχῆμα τοῦ πρωταγωνιστούντος προσώπου τῆς ρακινείου τραγῳδίας ὡς εἴπομεν καὶ ἐν προτέρᾳ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει, γράφοντες περὶ τῆς καὶ αὐθις διδασκαλίας ἐν τῷ Vaudeville τῶν Παρισίων. Ἐδίδαξε δ' ἀκολούθως τὴν Zaïre τοῦ Βολταίρου, τὸν Μιθριδάτην τοῦ Ρακίνα, τὸν Ἀμφιτρύωνα τοῦ Μολιέρου, νέων δ' ἔργων διέπλασε σχήματα, οἷον τῆς ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς γαλλικῆς φιλολογίας Étrangère, τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ. Ἕνεκα τούτων προὐκάλεσε τὸν θαυμασμὸν τῶν ἀκροατῶν ἐπὶ τῇ ἐξόχως ἁρμονικῇ φωνῇ αὐτῆς, τῇ σπανίας διαυγείας λόγῳ (diction), τοῖς τὰ μάλιστα ποικίλοις τόνοις αὐτῆς, τῷ βαθεῖ παθητικῷ αἰσθήματι καὶ τῇ μᾶλλον φλογερᾷ καὶ ἰσχυρᾷ ὁρμῇ τοῦ πάθους. Ἐφαίνετο ὅτι οἱ Παρίσιοι ὅλοι ἐκρέμαντο ἀπὸ τῶν χειλέων τῆς μεγάλης καλλιτέχνιδος, οἱοιδήποτε δὲ κἂν ἐγένοντο αἱ ἰδιοτροπίαι καὶ παραξεναι καὶ αὐταὶ αἱ ἐκκεντρικότητες ἃς ἀπέδειξεν ἐν τῷ ἰδιωτικῷ αὐτῆς βίῳ, ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπὶ τοῦ δημοσίου ἐγένετο φοβερά, καὶ μόνον δὲ τὸ ὄνομα τῆς Sarah Bernhardt ἐν ταῖς ἀγγελίαις ἤρκει ὅπως προσελκύσῃ τὸ πλῆθος. Ἀλλ' ἡ Σάρρα οὐδαμῶς ἠρκεῖτο εἰς ταῦτα, ἐπεθύμει νὰ γίνηται λόγος περὶ αὐτῆς, ἐπεθύμει ν' ἀπασχολῇ τὸν κόσμον οὐ μόνον διὰ τῆς σκηνῆς, δι' ἧς τοσοῦτον διέπρεπεν, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλων. Ὅθεν ἠσχολήθη περὶ τὴν ζωγραφικὴν τὸ πρῶτον, εἶτα περὶ τὴν γλυπτικήν, ἧς ἔλαβε μαθήματα παρὰ τοῦ Matthieu Meusnier, κατεσκεύασε δὲ προτομὰς καὶ ἀγαλματία, ἐξ ὧν ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἔκθεσιν τῶν καλλιτεχνημάτων (Salon) τῷ μὲν 1874 προτομήν, τῷ δὲ 1876 προτομὴν ὀρειχαλκίνην καὶ γύψινον σύμπλεγμα, Après la tempête, ὅπερ προὐκάλεσε τὴν προσοχὴν τοῦ δημοσίου. Ἀλλὰ καὶ τὴν φιλολογίαν δὲν ἀφῆκεν

ἥσυχον ἢ ἀνήσυχος, διότι ἔγραψε καὶ ἐδημοσίευσεν ἔκκεντρόν τι καὶ παράδοξον βιβλίον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Les Impressions d'une chaise. Ὅσει δὲ μὴ ἦρκουν ταῦτα, ἡ Σάρρα ἐδέχετο τοὺς φίλους αὐτῆς κρατοῦσα τὸν τοῦ ζωγράφου πίνακα τῶν χρωμάτων, καὶ φέρουσα ἀνδρικὴν χνοοῦφῆ λευκὴν ἐνδυμασίαν, κατεσκεύασε πολυτελὲς καὶ περιβεβλημένον βελοῦδον νεκροκράββατον ἐν ᾧ ἠρέσκετο νὰ ἐξαπλῶται, ἐποίει ἀναβάσεις δι' ἀεροστάτου, εἶχε τὰ μάλιστα εὐρυτάτην κλίνην καὶ καθόλου τὰ πάντα μηχανᾶται ὅπως γένηται λόγος περὶ αὐτῆς ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, ἐνῷ ἡ φήμη αὐτῆς ἐστὶν ἐξησφαλισμένη ὡς καλλιτέχνιδος.

Ἡ ἀξία αὐτῆς δὲ ὁσημέραι καταφανεστέρα ἐγίνετο καὶ μετὰ πλείονος λαμπρότητος, ὁσημέραι δὲ ἐφείλκυε οὐ μόνον τὴν συμπάθειαν ἀλλὰ καὶ τὸν θαυμασμὸν πάντων. Αἱ δύο ἐπαναλήψεις τῶν ἔργων τοῦ Victor Hugo, Hernani καὶ Ruy Blas, ἐν οἷς ἀνεδείχθη θεσπεσία, ἐπέθηκαν τὴν σφραγῖδα εἰς τὴν δόξαν τῆς Σάρρας Bernhardt. Ἀλλὰ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον νέον δεῖγμα παρέσχε τῆς ἐκκεντρότητος αὐτῆς. Ἡ Γαλλικὴ-Κωμῳδία προητοίμαζε λαμπρὰν ἐπανάληψιν τῆς ὡραίας κωμῳδίας τοῦ Émile Augier, L'Aventurière· ὁ συγγραφεὺς ἐνεπιστεύσατο τὸ σχῆμα τῆς dona Clorinde τῇ Σάρρᾳ· τὸ ἔργον ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς κατὰ ἀπρίλιον τοῦ 1880, ὅτε τῇ ἐπιούσῃ ἡ μεγάλη καλλιτέχνις δυσαρεστηθεῖσα ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος, θυμωθεῖσα δὲ ἔκ τινος κατ' αὐτῆς ἄρθρου ἐφημερίδος, ἀπηύθυνε τῷ διευθυντῇ τοῦ ἐπιφανοῦς θεάτρου Émile Perrin τὴν παραίτησιν αὐτῆς, ὅπως δ' ἀποδείξῃ αὐτῇ ὅτι ἡ ἀπόφασις αὐτῆς ἦν ἀνέκκλητος ἐγκαταλείπει ἀμέσως τοὺς Παρισίους καὶ μεταβαίνει εἰς Ἄβρην, ὅπου ἐκέκτητο κτῆμά τι. Τοῦτο προὐκάλεσε μέγαν πάταγον, ὁ δὲ διευθυντὴς τῆς Γαλλικῆς-Κωμῳδίας ἐκίνησεν ἀγωγὴν κατ' αὐτῆς, αἰτούμενος ἀποζημίωσιν 300 000 φρ. Τότε ἡ Σάρρα μεταβαίνει εἰς Λονδῖνον, ἐν ᾧ κατὰ τὸ πρότερον ἔτος ἐνθουσιώδους ἔτυχεν ὑποδοχῆς, καὶ δίδωσι σειρὰν παραστάσεων. Μετὰ ταῦτα δέχεται τὰς προτάσεις ἐργολάβου, ὅπως ποιήσῃ μακρὰν περιοδείαν ἀνὰ τὴν Ἀμερικήν. Ἀπέρχεται λοιπὸν εἰς Ἀμερικήν, εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ὅπου γίνεται δεκτὴ θριαμβευτικῶς, κατὰ δὲ τὸ ταξείδιον αὐτῆς τοῦτο ὑπανδρεύεται τὸν προώρως θανόντα ἡμέτερον Δαμαλᾶν, συνάδελφον αὐτῆς, ὃν ὅμως δὲν ἐβράδυνεν, ὡς γνωστόν, νὰ καταλίπῃ. ἀλλ' οὐ τὸ μνημεῖον μεταβαίνει, ὡς ἀνεγράφη, νὰ στήσῃ ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐπανελθοῦσα εἰς Παρισίους ἡ μεγάλη καλλιτέχνις εἰσῆλθεν εἰς τὸ Vaudeville καὶ κατὰ τὸν νοέμβριον τοῦ 1882 διέπλασε τὴν Fédora τοῦ Victorien Sardou, μεθ' ὃ ἀνειρεύθη νὰ γένηται διευθύντρια θεάτρου, ἐφ' ᾧ καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Maurice Bernhardt ἔλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ Porte-Saint-Martin καὶ βραδύτερον τοῦ θεάτρου Ambigu-Comique. Τὸ τοιοῦτον ἐπὶ μικρὸν διήρκεσεν, κατὰ τὸν καιρὸν ὅμως τοῦτον ἀνῆλθε τὴν σκηνὴν τοῦ Porte-Saint-Martin καὶ ἤρατο λαμπρὰς ἐπιτυχίας ἀπ' αὐτῆς. Τὸ πρῶτον ἐδίδαξεν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου τούτου κατὰ σεπτέμβριον τοῦ 1883, ἀναλαβοῦσα τὴν Frou-frou τῶν Meilhac καὶ Halévy, ἥτις, ὡς εἴπομεν ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει, διεπλάσθη ἐν τῷ Γυμνασίῳ τῷ 1869 καὶ ἥντινα διδάξει καὶ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Βέρδη. Ἀκολούθως ὑπεδύσατο τὸ σχῆμα τοῦ πρωταγωνιστοῦντος προσώπου δράματος τοῦ Jean Richepin ἐπιγραφομένου Nana-Sahib, εἶτα μετέσχε τῆς διδασκαλίας τοῦ Macbeth τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, ὑπεκρίνατο τὴν Dame aux Camélias καὶ τὴν Marion Delorme, ὑπεδύσατο τὴν Ὀφελίαν τοῦ Hamlet τῶν Samson καὶ Grossonnois, καὶ δύο νέων δραμάτων τοῦ Sardou, τὴν Théodora καὶ Tosca. Κατὰ δὲ τὸ 1888 ἔδωκεν εἰς τὸ Odéon κωμῳδίαν μονόπρακτον ἐπιγραφομένην L'Aveu, ἣν αὕτη συνέταξεν, ἀλλ' ἥτις μετὰ ψυχρότητος ἐγένετο δεκτή. Ὁ Sardou καὶ ἕτερον ἀφιέρωσεν αὐτῇ ἔργον τὴν Κλεοπάτραν, ἥτις εἶνε ἡ τελευταία αὐτοῦ κόρη, ἣν θαυμασίως ἐπίσης διέπλασεν ἡ χρυσορρήμων. Ἀνεδέξατο δ' ἐπίσης κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους τὴν Adrienne Lecouvreur, διάπλασιν τῆς Ραχήλ, τὴν Jeanne d'Arc, τὴν Francillon, τὴν Claire ἐν τῷ Maître de Forges καὶ ἄλλα τινὰ πρόσωπα.

Συνάδελφος τῆς Σάρρας κατὰ τὴν ἐν Ἀμερικῇ περιοδείαν αὐτῆς, ἡ δέσποινις Marie Colombier, ἐπανελθοῦσα εἰς Παρισίους, ἐδημοσίευσε τόμον ἐπιγραφόμενον Voyages de Sarah Bernhardt en Amérique. Ἀλλ' ἐπελθούσης διχονοίας ταύτης πρὸς ἐκείνην ἡ Colombier ἐδημοσίευσε δεύτερον τόμον ὑπὸ τήνδε τὴν ἐπιγραφήν: Sarah Barnum, ἐν ᾧ ἐξευτελιστικῶς ἐγίγνετο λόγος περὶ τῆς μεγάλης τραγῳδοῦ. Ἠναγκάσθη ὅμως ν' ἀπαλείψῃ εἶτα πᾶν τὸ ὑβριστικὸν ἐκ τοῦ βιβλίου, τῆς Σάρρας κινησάσης ἀγωγὴν κατ' αὐτῆς. Ἡ Σάρρα ἦλθε πρό τινων ἐτῶν τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἐν ᾗ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ πυρποληθέντος Νέου Γαλλικοῦ Θεάτρου ἐδίδαξε σχεδὸν καὶ ὅσα προτίθεται νῦν νὰ διδάξῃ, ἀκολούθως ἀπῆλθεν εἰς τὴν Αὐστραλίαν, ὅπου διαρκῶς ἐγένετο δεκτὴ μεθ' ἡγεμονικῶν τιμῶν, ἀπὸ ταύτης αὖθις εἰς τὴν Ἀμερικήν. Κατὰ δὲ τὸ παρελθὸν ἔτος μετέβη εἰς τὴν Αὐστρίαν, ὅπου ἐδίδαξεν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ An der Wien Theater, ἀπὸ ταύτης εἰς Ρωσίαν, Πετρούπολιν καὶ Μόσχαν, εἰς τὴν Ἰταλίαν εἶτα, Ρώμην καὶ ἄλλας πόλεις, ἐπανῆλθεν εἰς Παρισίους, ἐδίδαξε τὴν Φαίδραν, ἀπῆλθεν αὖθις εἰς Οὐγγαρίαν, Ρουμανίαν καὶ ἔρχεται εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν. Ἡ νεωτέρα ἀδελφὴ τῆς ἐξόχου καλλιτέχνιδος Jeanne Bernhardt, ὑποκρίτρια (comédienne) ἐπίσης ἀλληλοδιαδόχως ἀνῆλθε τὰς σκηνὰς τῶν θεάτρων Vaudeville, Odéon καὶ Gymnase, ἀλλ' ἄνευ μεγάλης ἐπιτυχίας, διότι δὲν εἶχε τὰ προσόντα τῆς μεγαλειτέρας αὐτῆς τὴν ἡλικίαν καὶ ἀσυγκρίτως τὴν ἀξίαν.

Ἐπεισόδια τοῦ βίου τῆς Σάρρας ἀνεγράψαμεν τινα ἐντοῖςἄνω, ἀλλὰ πλὴν τούτων καὶ πλεῖστα ἄλλα ἀνεγράφησαν κατὰ τὰς διαφόρους περιοδείας αὐτῆς, δι' ὧν πάντων κυρίως, οὐδὲ τοῦ τοῦ κυνὸς αὐτῆς ἐξαιρουμένου, ἐπεζήτει τὸν περὶ αὐτὴν πάταγον. Ὦ ἀτυχὴς Ραχήλ! Ὁποία διαφορὰ χαρακτῆρος. Τὰ πάντα ὅμως πάντες ἠνέχθησαν, ἕνεκα τοῦ ὑπερόχου ταλάντου αὐτῆς. Ὅ τι ὅμως δὲν ἐδυνήθη νὰ διασπάσῃ αὕτη ἐστὶν ὁ αὐστηρὸς κανονισμὸς τοῦ ἐνδόξου τοῦ Μολιέρου Οἴκου, ἀφ' οὗ διατελεῖ ἀποκεκλεισμένη. Ἐνόμισεν ὅτι θὰ ἀναγκάσῃ αὐτὸν νὰ ὑποχωρήσῃ. Ἐπλανήθη. Ὑπάρχουσι μεγαλεῖα, ἅτινα πρὸ οὐδενὸς κύπτουσι, κἂν τοῦτο ᾖ ἐπίσης μεγαλεῖον, ὁ δὲ Οἶκος τοῦ Μολιέρου ὑπερέχει καὶ τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ ἐτήρησε μεθ' ὅλας

τὰς προσπαθείας τῆς πρωτοτύπου ἀληθῶς ἀλλὰ καὶ δεξιωτάτης ὅσον οὐδεμία κατὰ τοὺς ἐσχάτους τούτους χρόνους ὑποκριτρίας. Ἡ κριτικὴ ἐποιήσατο αὐτῇ πολλάκις παρατηρήσεις, διότι ἡ ἰδιοτροπία αὐτῆς κατεφάνη καὶ ἐν τῇ ὑποδύσει διαφόρων σχημάτων, ἀλλ' ἡ λατρευτὴ χάρις τὰ πάντα ἐξηφάνιζεν, ἡ δὲ χρυσῆ αὐτῆς φωνὴ μεταρσιοῦσα τοὺς ἀκροατὰς μετέφερεν αὐτοὺς εἰς οὐρανίους μονάς, ἐν αἷς τὸ παραδείσιον πτηνὸν χάριτι περισσῇ ἵστατο τινάσσον τὰ πτερά.

ΧΡΟΝΙΚΑ. Ὁ Βέρδης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ τῶν ἐπῶν τοῦ *Falstaff* Boito καὶ τοῦ ἀοιδοῦ Maurel ἀφίκετο εἰς Ρώμην. Ἐγένετο δεκτὸς ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ σιδηροδρόμου ὑπὸ τοῦ δημάρχου, τῶν συμβούλων καὶ πολλῶν βουλευτῶν. Πλείονα τῶν 2,000 ἄτομα παρῆσαν κατὰ τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ καὶ ὑπεδέξαντο αὐτὸν κράζοντα: «Ζήτω ὁ Βέρδης! Ζήτω ἡ ἰταλικὴ μεγαλοφυΐα!» Τὸ πλῆθος, ὅπερ ἐπλήρου τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σταθμοῦ, τοσοῦτον συνωθεῖτο ὅπως ἴδῃ τὸν διάσημον μελοποιόν, ὥστε ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ μὴ ἐξέλθῃ διὰ τῆς συνήθους ἐξόδου. Ὁ δήμαρχος εὐξάμενος αὐτῷ τό: «ὡς εὖ παρέστη» προσῆλθεν ὅπως ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς στενοχώρου θέσεως ἐν ᾗ εὕρητο, βοηθούμενος δ' ὑπό τινων πολιτῶν κατώρθωσε νὰ ἐξαγάγῃ αὐτὸν καὶ ἐπιβῇ μετ' αὐτοῦ ἁμάξης. Τὸ πλῆθος ἠκολούθησε τῇ ἁμάξῃ τρέχον μέχρι τῆς Ἐθνικῆς ὁδοῦ ἐν ᾗ αὖθις ἐπευφήμησεν αὐτόν. Ὁ Βέρδης τὰ μάλιστα ἐκπεπληγμένος καὶ συγκεκινημένος ἐκ τῆς ἐκδηλώσεως ταύτης ἐνεφανίσθη δὶς εἰς τὸν ἐξώστην.

— Τῇ παρελθούσῃ ἑβδομάδι ὁ ἐπὶ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη ἐν τῇ Γαλλικῇ Κωμῳδίᾳ ἐργασθεὶς ἔγκριτος ὑποκριτὴς Laroche ἀποχωρῶν ἔδωκε τὴν παράστασιν τῆς ἀποχωρήσεως αὐτοῦ, ἧς τὸ πρόγραμμα ἦν ποικιλώτατον, μετέσχον δ' αὐτῆς οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν ὑποκριτῶν τοῦ Οἴκου τοῦ Μολιέρου, τιμῶντες συνάδελφον εἰλικρινῶς ἀγαπήσαντα τὴν τέχνην καὶ τὰ μάλιστα τιμίως καὶ μετ' ἀφοσιώσεως ὑπηρετήσαντα τὸ ἐπιφανέστατον θέατρον τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἀφ' οὗ ἐπὶ τέταρτον αἰῶνος δὲν ἀπεσπάσθη.

— Οἱ θαυμασταὶ τῆς Diana Duhamel ἐχειροκρότησαν αὖθις αὐτὴν ἐνθουσιωδῶς ἐν νέῳ τριπράκτῳ μελοδραματίῳ τῶν Sylvenne, Ordonneau καὶ Ed. Audran, ἐπιγραφομένῳ *Madame Suzette*. Περὶ αὐτῆς νῦν ὁ Sarcey εὐνοϊκώτατα ἐξεφράσθη.

— Ἐφημερίδες τινὲς ἀγγέλλουσιν ὅτι κατὰ σεπτέμβριον μεταβήσεται εἰς Παρισίους ὁ δραματικὸς θίασος τοῦ Ferravilla. Ὁ Ferravilla ἐστὶ συγγραφεύς, ἐργολάβος θεάτρου καὶ ὑποκριτής. Ἴδωμεν!

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Τὸ κύριον τῆς ληξάσης ἑβδομάδος πολιτικὸν ζήτημα οὐ μόνον τῆς ἰλλυρικῆς χερσονήσου, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην ἀποτελεῖ ἡ ἀναγκαίως ἀλλ' ἀπροσδοκήτως πως ἐπελθοῦσα ἐν Σερβίᾳ μεταβολή. Ὁ νεαρὸς βασιλεὺς Ἀλέξανδρος πέντε καὶ ἥμισυ μῆνας πρὸ τοῦ ὑπὸ τοῦ τύπου τοῦ νόμου ὁριζομένου ὁρίου τῆς ἐνηλικιώσεως ἐκήρυξε τὴν ἰδίαν ἐνηλικιότητα, κατέλυσε τὴν ἀρχὴν τῶν θρασύτερον ὁσημέραι ἀπό τινος χρόνου πολιτευομένων ἀντιβασιλέων, ὧν τὸν μὲν κ. Ρίστιτς παρέπεμψεν εἰς τὰ λουτρὰ πρὸς κατεύνασιν τοῦ ταραχθέντος νευρικοῦ συστήματος αὐτοῦ, τῷ δὲ κ. Βελιμάρκοβιτς ἐπέτρεψε ν' ἀσχοληθῇ ἀπερισπάστως περὶ τὴν γεωργίαν τῶν ἀγρῶν αὐτοῦ, ἀπέπεμψε τῆς ἐξουσίας τὸ αὐθαίρετον καὶ ἀντισυνταγματικὸν τῶν ἀντιβασιλέων δημιούργημα ὑπουργεῖον Ἀβακούμοβιτς, πᾶν θεμιτὸν καὶ ἀθέμιτον μέσον μετελθὸν πρὸς παγίωσιν ἑαυτοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ παρὰ τὴν θέλησιν τῆς χώρας, κατήρτισε τὸ νέον ὑπουργεῖον αὐτοῦ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς μερίδος ἐκείνης, ἥτις ἀπολαύει τῶν γενικῶν τοῦ σερβικοῦ λαοῦ συμπαθειῶν, ἡ ὁποία δὲ πραξικοπηματικῶς ἐξεώσθη τῶν πραγμάτων ὑπὸ τοῦ κ. Ρίστιτς, διέλυσε τὴν ὑπὸ τὸ κράτος τῶν μάλιστα αὐθαιρέτων ἐκλογικῶν ἐπεμβάσεων συγκροτηθεῖσαν, ἀλλὰ καὶ οὕτω μόλις τρίψηφον τῇ κυβερνήσει παρέχουσαν πλειονοψηφίαν Σκουψίναν, ὥρισε τὸν χρόνον τῶν νέων ἐκλογῶν καὶ τῆς συγκλήσεως τῆς νέας Βουλῆς, ἐξετίναξε τῶν δημοσίων θέσεων πάντα τὰ ὄργανα τοῦ κ. Ἀβακούμοβιτς, ἐνεφανίσθη δημοτικώτατα πρὸς τὸν στρατὸν καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ ἐνθουσιωδῶς ὑπ' αὐτῶν ἐπευφημήθη, βροχηδὸν δεξάμενος τὰ συγχαρητήρια ἐξ ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κράτους τηλεγραφήματα, μέλλων δὲ νὰ δεχθῇ καὶ εἰδικὰς πανταχόθεν τῆς Σερβίας ἐπιτροπάς, αἵτινες θὰ ὑποβάλωσιν αὐτῷ τὴν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν τοῦ ἔθνους εἰς τὸ στέμμα αὐτοῦ καὶ τὴν δυναστείαν τῶν Ὀβρένοβιτς, ἐπεσφράγισε θείως πάντα ταῦτα διὰ τῆς ἀποφάσεως ἀπονομῆς γενικῆς ἀμνηστείας πάντων τῶν κατὰ τὴν ἀνηλικιότητα αὐτοῦ διαπραχθέντων πολιτικῶν ἐγκλημάτων καὶ τοῦ συνετοῦ καὶ διαλλακτικοῦ προγράμματος τῆς νέας αὐτοῦ κυβερνήσεως καὶ οὕτως ἐπεσπάσατο τὰς καὶ ἐπισήμως ἤδη ἐκφρασθείσας αὐτῷ συμπαθείας παρὰ τῶν αὐλῶν καὶ κυβερνήσεων τῆς Εὐρώπης. — Ὁ βασιλεὺς τῆς Σερβίας Ἀλέξανδρος ὁ Α', καίτοι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀνηλικιότητος αὐτοῦ ἐξετέθη εἰς διδακτικὰς περιπετείας καὶ ἐκτήσατο πρόωρόν τινα πεῖραν, βεβαίως ἐν τῇ περαιτέρω ἐπιτελέσει τῶν συνταγματικῶν αὐτοῦ καθηκόντων θ' ἀπαντήσῃ δυσχερείας· ἡ ἐπικειμένη ὅμως εἰς τὴν χώραν ἄφιξις τῶν γονέων αὐτοῦ, πολλὰ καὶ τούτων ὑπὸ τῆς πείρας τῶν τελευταίων ἐτῶν δεδιδαγμένων, αἱ πρὸς αὐτὸν συμπάθειαι τοῦ σερβικοῦ ἔθνους, ὁμοθύμως ἐπιδοκιμάσαντος καὶ ἐπικροτήσαντος τὴν εὐσταθῆ καὶ θαρραλέαν πρωτοβουλίαν τοῦ τρυφεροῦ τῶν Ὀβρένοβιτς βλαστοῦ, ἐπὶ πᾶσι δὲ ὁ πατριωτισμὸς τῆς αὖθις κρατησάσης πολιτικῆς μερίδος τῶν ριζοσπαστικῶν θὰ βοηθήσωσιν αὐτῷ εἰς τὴν αἰσίαν ἐξακο-

λούθησιν τοῦ ἔργου, οὗ αἰσίως κατήρξατο τῇ νυκτὶ τῆς προπαρελθούσης πέμπτης.

Ἐν Ἑλλάδι τὴν προσοχὴν τῶν φιλανθρώπων ἐπισύρουσιν αὖθις οἱ ἐπαναληφθέντες μετὰ μείζονος ἐντάσεως καὶ ὀλεθριώτεροι ἢ τὸ πρὶν σεισμοὶ τῆς Ζακύνθου, συντελέσαντες τὸ καταστρεπτικὸν τῶν προτέρων ἔργον καὶ τὴν καταστροφὴν ἐπεκτείναντες καὶ ἐπὶ πολλῶν δεκάδων ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων.— Ἀλλὰ καὶ ἄλλη τις πληγὴ ἐξακολουθεῖ μαστίζουσα τὸν τόπον, ἠθικῶς αὕτη ἐπιδρῶσα ἐπὶ τῶν τυχῶν τοῦ βασιλείου, ὁ ἀσεβὴς τρόπος, καθ' ὃν ἡ ἀντιπολίτευσις διεξάγει τὸν ἀγῶνα αὐτῆς, μηδὲ τῶν ἱερωτάτων σεβομένη. Οὐδὲν δύναταί τις νὰ ὁρίσῃ περὶ τοῦ τιμήματος τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἐξ οὗ τὰ αἴσχη ταῦτα ἀπορρέουσιν· ἐπιθυμοῦμεν ὅμως νὰ ἠδυνάμεθα νὰ θεωρῶμεν ἀπιλλαγμένην πάσης τοιαύτης ὑπονοίας τὴν μερίδα, ἧς ἡγεῖται ὁ κ. Δηλιγιάννης, τοσαῦτα κατὰ τὰς τελευταίας δύο βουλευτικὰς συνόδους παρασχὼν δείγματα μετριοπαθείας καὶ συνετωτέρας πολιτικῆς, ἐπιτρεψάσης αὐτῷ νὰ ἐλπίζῃ τὴν βαθμηδὸν ἀνάκτησιν τοῦ ἀπολεσθέντος γοήτρου.— Ὡς πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἐπιχείρησιν τοῦ κ. Τρικούπη, ταύτης ἡ ἐπιτυχία δύναται νὰ θεωρῆται ὡς ὁριστικῶς ἐξησφαλισμένη, μάλιστα μετὰ τὴν κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην γενομένην δημοσίευσιν τῆς περὶ τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τῆς Ἑλλάδος ἐκθέσεως τοῦ τέως οἰκονομικοῦ ἀκολούθου τῆς ἐν Ἀθήναις ἀγγλικῆς πρεσβείας κ. Λόου, εὐνοϊκῶς ἀποφαινομένου καὶ βεβαιοῦντος ὅτι ἡ συνομολόγησις τοῦ δανείου θὰ συντελέσῃ τὴν ἄρσιν τῆς νομισματικῆς ἀνωμαλίας, ὑφ' ἧς πάσχει τὸ κράτος.—Ἕτερον εὐάρεστον γεγονὸς σχετιζόμενον πρὸς τὰ ἑλληνικὰ πράγματα ἔχομεν τὴν εἰς Ρώμην ἐπὶ τοῦ θωρηκτοῦ Ψαρῶν μετάβασιν τοῦ βασιλόπαιδος Γεωργίου, ἐκπροσωπήσοντος τὴν ἑλληνικὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν ἐν ταῖς χθὲς ἀρξαμέναις ἑορταῖς τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τῶν γάμων τῶν βασιλέων τῆς Ἰταλίας.

Τρίτον ἀξιομνημόνευτον σημεῖον τῆς ἀνὰ τὸν Αἶμον πολιτικῆς κινήσεως τῆς ἑβδομάδος ἀποτελεῖ ἡ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Φραγκίσκον Ἰωσὴφ καὶ τὸν κόμητα Καλνόκην παράστασις τοῦ πρίγκηπος Φερδινάνδου καὶ τοῦ κ. Σταμπούλωφ. Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ πρώτου διὰ τοὺς συνάπτοντας αὐτὸν πρὸς τὴν οἰκογένειαν τῶν Ἀψβούργων συγγενικοὺς δεσμούς, οὐδὲ τὸ πρῶτον ἄλλως νῦν γινομένη, δὲν διεγείρει ἐκτάκτως τὸ ἐνδιαφέρον· ἡ τῷ πρωθυπουργῷ αὐτοῦ ὅμως παρὰ τοῦ αὐστροουγγρου μονάρχου καὶ τοῦ ἀρχιγραμματέως αὐτοῦ παρασχεθεῖσα ἀκρόασις, ἐπὶ τρία τέταρτα μάλιστα παρὰ τῷ αὐτοκράτορι παραταθεῖσα, καίτοι κατὰ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐπιταγὴν ἐγένετο ὑπὸ αὐστηρότατον ἀνεπισημότητος τύπον, μὴ ἐπιτραπέντος τῷ βουλγάρῳ ὑπουργῷ οὔτε ἐν στολῇ, ἀλλ' οὔτε φρακοφορῶν, ἐν ἁπλῇ δὲ μόνον redingótα, ἥτις τὸ πρῶτον ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ μετὰ πολὺν χρόνον ἐμφανίζεται ἐν τοῖς ἀνακτόροις, νὰ ἐμφανισθῇ, ἐπεσπάσατο τὴν προσοχὴν τοῦ εὐρωπ. τύπου, εὐλόγως δὲ ἐκρίθη ὡς σημαντικὴ ἐκδήλωσις τῆς βιενναίας πολιτικῆς, ἥτις ὅμως κατὰ τὰς περὶ τῆς συνεντεύξεως ἀναγραφομένας πληροφορίας ἔσχεν ἀφορμὴν νὰ διαγνώσῃ σαφέστερον τὸ ριψοκίνδυνον τῶν ρωσοφοβικῶν ἰδεῶν τοῦ βουλγάρου πολιτευτοῦ.—Τοὐλάχιστον γενικῶς πιστεύεται ὅτι ὅ τε αὐτοκράτωρ καὶ ὁ κόμης Καλνόκης κατεῖδον σαφῶς ἐν τοῖς περὶ Ρωσίας λόγοις τοῦ κ. Σταμπούλωφ τὸν διακαίοντα τὸν βούλγαρον πρωθυπουργὸν σταθερὸν πόθον τοῦ νὰ περιστήσῃ εἰς ῥῆξιν τὴν Αὐστροουγγαρίαν πρὸς τὴν Ρωσίαν, τὸ ἐκ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος δὲ κοινολογίας πόρισμα τοῦτο κατὰ τὰς ἐκ Βιέννης τελευταίας εἰδήσεις εἰς πολλὴν ἀνησυχίαν ἐνέβαλε τοὺς πολιτικοὺς κύκλους τῆς αὐστριακῆς πρωτευούσης, ἀνυπομόνως ἀναμένοντας τὰ σχετικὰ τοῦ ρωσικοῦ τύπου σχόλια, μεταξὺ δὲ μὴ ὀκνοῦντας νὰ θεωρήσωσι τὴν ἀλλαχοῦ ἄρτι ἐπελθοῦσαν πρόσφατον μεταβολὴν ὡς ἀπάντησιν πρὸς τὰς ἐν Βιέννῃ ὑποδοχὰς ταύτας.—Ἀνάγκη ἐν τούτοις νὰ σημειωθῇ πρὸς τιμὴν τῆς αὐστροουγγρικῆς πολιτικῆς, περὶ ἧς δύναταί τις πεποιθότως νὰ εἴπῃ ὅτι ἀπό τινος χρόνου μᾶλλον πεφυλαγμένως ἔχει πρὸς τὰς αἰθεροβασίας τῶν ἐν Σοφίᾳ, οὐδὲ παρέχει πλέον ἀπροκάλυπτον τὴν ἠθικὴν ὑποστήριξιν αὐτῆς εἰς πᾶν εἶδος βουλγαρικῆς φαντασιοκοπίας, ὅτι κατὰ τὰς θετικωτάτας τῶν ἐξαρχουσῶν πληροφοριῶν ὁ καισαροβασιλεὺς δὲν παρέλιπε νὰ χαρακτηρίσῃ ἐκφρασθέντας τινὰς αὐτῷ πόθους ὡς «ματαίους» καὶ νὰ δηλώσῃ τῷ πρὸς αὐτὸν διαλεγομένῳ ὅτι τὰ τοιαῦτα δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῆς Αὐστροουγγαρίας μόνης, ἀλλ' ἀπὸ πασῶν ὁμοῦ τῶν τὴν βερολίνειον συνθήκην συνυπογραψασῶν Δυνάμεων.

Ἐν τῷ πολιτικῷ ὁρίζοντι τῆς δυτικῆς Εὐρώπης ἐσημειώθη κατὰ τὴν λήξασαν ἑβδομάδα ἡ λύσις, προσωρινῶς τοὐλάχιστον, ἑνὸς σπουδαίου ζητήματος, ὅπερ δὲν ἐπέδρα μὲν ἐπὶ τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς, δύναται ὅμως νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν τούτην, ἅτε σοβαρῶς διακυβεῦσαν τὴν ἐσωτερικὴν ἡσυχίαν ἑνὸς τῶν μικρῶν μὲν ἀλλὰ διασήμων ἐπὶ τῇ ἐν εὐνομίᾳ καὶ εἰρηνικῇ καὶ φιλοπόνῳ ἐργασίᾳ ἀναπτύξει αὐτῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ἐννοοῦμεν τὴν λῆξιν τοῦ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ταράξαντος τὴν Βελγικὴν καὶ κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας κινδυνώδη ὀξύτατα προσλαβόντος ἀγῶνος περὶ τοῦ θεσπισμοῦ τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας. Ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐντός τε καὶ ἐκτὸς τοῦ κοινοβουλίου συνεκρούοντο αἱ ριζοσπαστικαὶ ἀξιώσεις τῶν ἀπαιτούντων ἀπόλυτον καὶ ἀνεπιφύλακτον τὸ δικαίωμα τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας πρὸς τὰς τῶν ἐννοούντων ἵνα τὸ εἰσαχθησόμενον ἐκλογικὸν σύστημα εὐρύνῃ μὲν τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου, μὴ ἀποβῇ ὅμως ἀφετηρία τῶν πολυειδῶν ἐκείνων ἀτόπων, ἅτινα ἀλλαχοῦ συνήθως παράγει ἡ ἀπεριόριστος καὶ ἴση παρὰ πᾶσιν ἐνάσκησις τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος. Σχέδια ἐπὶ σχεδίων ὑπεβάλλοντο, αἱ προτάσεις περὶ τροποποιήσεων διεδέχοντο ἀλλήλας, εἰδικαὶ ἐπιτροπαὶ εἰργάζοντο ἀλλ' ἡ τῶν διαφόρων μερίδων ἐν τῷ κοινοβουλίῳ συνεννόησις πρὸς ἀποδοχὴν ἑνὸς τινος σχεδίου καὶ συγκέντρωσιν πλειονοψηφίας ἱκανῆς νὰ ἐπικυρώσῃ πανηγυρικῶς καὶ ἐπιβάλῃ αὐτὸ ἀπέβαινεν ἀδύνατος καὶ ἡ κρίσις ἐκορυφοῦτο, ὅτε ὡς ἐκ μηχανῆς θεὸς ἐπῆλθε τὸ σχέδιον Νύσενς, συγκεντρῶσαν τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῶν ριζοσπαστικῶν ἅμα καὶ συντηρητικῶν καὶ διὰ τοῦτο διὰ παμψηφίας σχεδὸν μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς οἰκείας ἐπιτροπῆς ἐπιδοκιμασίαν αὐτοῦ ἐπιψηφισθὲν ὑπὸ τῆς Βουλῆς. Τὸ σχέδιον τοῦτο ταύτην

ἔχει τὴν συνάψασαν τὰ διεστῶτα ἀρετήν, ὅτι, παρέχον τῷ δικαίωμα ψήφου παντὶ ἀνεξαιρέτως πολίτῃ, γενομένῳ εἰς τὴν νόμιμον ἡλικίαν, ἀντισταθμίζει ἑτέρωθεν τὴν εὐρύτητα ταύτην διὰ τῆς παροχῆς ἰδίων τινῶν ἐκλογικῶν προνομίων ταῖς ὁπωσδήποτε ἐξεχούσαις κοινωνικαῖς τάξεσιν, ὧν τινὲς μὲν δύο, τινὲς δὲ καὶ τρεῖς βάλλουσι ψήφους κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους. Καὶ ὑπολείπεται μὲν πάντοτε τὸ ζήτημα τῆς ἰδιοκτησίας, ἡ παρὰ τὴν περὶ τοῦ ἐναντίου ἀπαίτησιν τῶν ἐργατικῶν τάξεων ἀναγνωρίζεται ἐν τῷ σχεδίῳ Νύσενς ἐκλογικὸν προνόμιον, ἐλπίζεται ὅμως ὅτι αἱ γενόμεναι ταῖς τάξεσι ταύταις ἄλλαι παραχωρήσεις θὰ κατευνάσωσιν ἐπὶ μακρὸν τὸν κρατοῦντα παρ' αὐταῖς παροξυσμόν. Ὡς πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς Γερουσίας ἐπιψηφισθεῖσαν τοῦ νομοσχεδίου, καὶ αὕτη θεωρεῖται βεβαία.— Ἡ εἰς δευτέραν ἀνάγνωσιν συζήτησις τοῦ ἰρλανδικοῦ νομοσχεδίου οὔπω ἐκπρυχθὴ πεπερατωμένη, οὐδ' ἐγένετο ἡ ἐπ' αὐτῇ ψηφοφορία· εἶνε ὅμως βέβαιον ὅτι ἡ κωλυσιεργικὴ μέθοδος τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἧς οἱ ῥήτορες, μιμούμενοι ἐπ' ἀντιθέτῳ σκοπῷ τοὺς ἄλλοτε χάριν τῆς ἀποσπάσεως παραχωρήσεών τινων παρέλκοντας τὰς συζητήσεις ἰρλανδοὺς βουλευτάς, διαρκῶς σχεδὸν ἀπὸ τοῦ εἰσηγητηρίου λόγου τοῦ κ. Γλάδστωνος κατέχουσι τὸ βῆμα, δὲν θὰ ἰσχύσῃ νὰ μεταβάλῃ τὴν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ τύχην τῆς ἰρλανδικῆς αὐτονομίας. Τοὐναντίον μάλιστα, ἀφ' ἧς οἱ ἐνθερμότατοι ζηλωταὶ τοῦ ἰρλανδικοῦ ἀγῶνος, ἀπαντῶντες πρὸς τὰ ἐπιχειρήματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Γλάδστωνος ἐκπονηθὲν σχέδιον δὲν θεωροῦσι μὲν οἱ Ἰρλανδοὶ ὡς πληροῦν τοὺς πόθους αὐτῶν, ἀλλὰ δέχονται αὐτό, ἵνα χρησιμοποιήσωσιν εἰς ἀφετηρίαν πρὸς τὸν τέλειον ἀπὸ τοῦ βρετανικοῦ κράτους χωρισμόν, διέλυσαν διὰ τοῦ θετικωτάτου τρόπου πᾶσαν τοιαύτην ὑπόνοιαν, κηρύξαντες ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν φιλελευθέρων δωροδοτουμένη αὐτοῖς γενναιοφρόνως αὐτονομία λύει ὁριστικῶς τὸ ἰρλανδικὸν ζήτημα καὶ διαιωνίζει τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς νήσου πρὸς τὴν υἱοθετήσασαν τὸν ἀγῶνα αὐτῆς μερίδα, πολλοὶ προλήψεις τῶν φοβουμένων μὴ διὰ τῆς ἰρλανδικῆς αὐτονομίας προσβληθῇ ἡ ἑνότης τοῦ βρετανικοῦ κράτους διεσκεδάσθησαν καὶ ἐξησφαλισμένη θεωρεῖται ἡ δι' ἱκανῆς πλειονοψηφίας ἐπιψήφισις τοῦ νομοσχεδίου.— Ἀλλὰ καὶ ἐν Γερμανίᾳ τὸ στρατιωτικὸν νομοσχέδιον φαίνεται ὅτι εὑρίσκεται ἐν καλλιτέρᾳ ἢ τὸ πρὶν ὁδῷ. Ἄγνωστον ἀντὶ ποίων παραχωρήσεων—διότι ἡ ἀναφερομένη ἐν ταῖς σχετικαῖς πληροφορίαις ἀνάκλησις τῶν μοναχικῶν ταγμάτων δὲν ἐνέχει πολλὴν πιθανότητα—ἀλλ' ἐπῆλθεν εὐνοϊκή τις ἐν τῷ πνεύματι τῶν καθολικῶν μελῶν τοῦ κοινοβουλίου τροπὴ πρὸς τὰς στρατιωτικὰς μεταρρυθμίσεις, ἥτις, ἐὰν ἐξακολουθήσῃ κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἐπαγγέλλεται τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς ἐπιτροπῆς ἀπορριφθέντος ἤδη νομοσχεδίου. Τὸ πρᾶγμα ἐκρίθη, φαίνεται, ἀναγκαῖον διὰ τὰ δυσάρεστα ἀποτελέσματα, ἅτινα πιθανῶς ἐν τῇ παρούσῃ ἐσωτερικῇ τῆς Γερμανίας καταστάσει θὰ εἶχεν ἡ διεξαγωγὴ γενικῶν ἐκλογῶν, εἰς ἃς θὰ ἐκαλεῖτο ὁ γερμανικὸς λαός, ἂν ἀπερρίπτετο τὸ νομοσχέδιον, ἡ ἀπόρριψις τοῦ ὁποίου κατὰ τὰς θετικὰς διαβεβαιώσεις τοῦ τε κόμητος Καπρίβι καὶ αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος θὰ συνεπήγετο τὴν διάλυσιν τοῦ Κοινοβουλίου. Ἕτερον ζήτημα ἐπασχολοῦν τὸ γερμανικὸν κοινοβούλιον εἶνε τὸ τοῦ ἀντισημίτου Ἀλβάρδου, ἐμμονῶς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ ἐπιδιώκοντος καιπρὸς ἐπίτευξιν αὐτοῦ μὴ ὀκνοῦντος νὰ ἐξακοντίζῃ τὰς βαρυτάτας κατηγορίας ἐναντίον ὑπουργῶν καὶ βουλευτῶν παρὰ τὴν γενικὴν ἀποδοκιμασίαν, ἧς ἡ συμπεριφορὰ αὐτοῦ τυγχάνει ἐν τῷ κοινοβουλίῳ.—Τοὺς ἐν Ρώμῃ ἐπασχολεῖ ἡ εἰκοσιπενταετηρὶς τῶν γάμων τῶν βασιλέων τῆς Ἰταλίας, αἱ ἐπὶ τῇ ὁποίᾳ ἑορταὶ ἤρξαντο ἀπὸ τῆς χθές, προσελθόντων ἤδη τῶν ξένων ἡγεμόνων ἢ ἀντιπροσώπων αὐτῶν, τῶν μετεχόντων τῆς χαρᾶς τῆς ἑορταζούσης βασιλικῆς οἰκογενείας. Τὸ γεγονὸς εὐλόγως συγκινεῖ εὐφροσύνως ἅπασαν τὴν Ἰταλίαν, διότι ὁ πανηγυρίζων βασιλικὸς αὐτῆς οἶκος ἐκπροσωπεῖ τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἰταλικοῦ βασιλείου διὰ τῆς εἰς ἓν μέγα καὶ ἰσχυρὸν κράτος συγκεντρώσεως πασῶν τῶν μικρῶν πολιτειῶν, εἰς ἃς ἦν τέως κατατετμημένη ἡ χερσόνησος καὶ αἵτινες, διηνεκῶς πρὸς ἀλλήλας ἐρίζουσαι, διετέλουν ἐν ἀπελπιστικῇ στασιμότητι παρὰ τὸν δρομαῖως πρὸς τὴν πρόοδον σπεύδοντα ἄλλον εὐρωπαϊκὸν κόσμον. Κατὰ τὰ ἄλλα τὰ πράγματα ἔχουσιν ὡς τὸ πρίν· χαῖνον δηλαδὴ οἰκονομικὸν βάραθρον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἡ παρουσία τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου, σκοποῦσα τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ γοήτρου τῆς συμμαχίας ἐν τῇ χερσονήσῳ, δὲν θὰ δυνηθῇ ν' ἀποτρέψῃ τὴν χώραν.

Μ. Ε. Μ.

ΦΥΡΔΗΝ ΜΙΓΔΗΝ.

Τῇ αὔριον, 12 ἱσταμένου, τῇ 8 1/2 μ. μ. ὥρᾳ, ὁ κ. Σ. Ι. Βουτυρᾶς ποιήσεται τὴν συνέχειαν τῆς ἀνακοινώσεως αὐτοῦ «Περὶ τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συνδεομένων μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων».

— Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις προτκαλέσασα, ἐὰν ἀκριβῶς ἀνεγράφη, τοὺς κ.κ. Δ. Βερναρδάκην καὶ Θερειανὸν ὅπως ἀναλάβωσι τὴν διδασκαλίαν μαθημάτων τινῶν ἐν τῇ φιλοσοφικῇ σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου ἀξία ἐστὶ θερμῶν συγχαρητηρίων, διότι κατέδειξε ὅτι γινώσκει ποῦ ἐγκρύπτεται ἡ ἀξία καὶ ποῦ ἡ ἐπιπολαιότης, ἥτις ἀτυχῶς ὑφίσταται παρὰ πολλοῖς.

— Ἐπίσης φέρεται ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἔγνω νὰ πληρώσῃ τὴν κενὴν μέχρι τοῦ νῦν μένουσαν καλλιαμάρμαρον Ἀκαδημίαν, συγκεντροῦσα τοὺς ἀθανάτους αὐτῆς.

— Κατ' αὐτὰς γενήσονται νέαι ἔρευναι ἐν Τροίᾳ τοπογραφικαὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις γερμανικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς. Εἰς τὰς ἐρεύνας ταύτας ἀντιπρόσωπος τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Μουσείου διωρίσθη ὁ κ Β. Μυστακίδης, διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας καὶ γνωστὸς ἐξ ὧν τε ἐν τῷ περιοδικῷ τῷδε συγγράμματι ἐδημοσίευσε καὶ ἐξ ἄλλων αὐτοῦ πραγματειῶν. Ὁ κ. Μυστακίδης ἀπῆλθεν ἤδη πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ, ἣν πάντως ἐπιτελέσει ὡς

ἐπιστήμων, δικαιῶν τὴν ἐκτίμησιν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Μουσείου Ἐζ Χαμδῆ βέη, τοῦ μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως ἐργαζομένου καὶ θαῦμα ἀληθῶς ἐπιτελέσαντος.

— Νέος συρμὸς ἐτέθη ἐν χρήσει ἐν Ἀμερικῇ, τῶν ἀδαμάντων μεταξὺ τῶν ὀδόντων προσηρμοσμένων. Ὁ συρμὸς οὗτος ὀφείλεται εἴς τινα ἀοιδόν, ἥτις ἠθέλησε διὰ τοῦ μέσου τούτου νὰ ἐκπλήσσῃ τοὺς θαυμαστὰς αὐτῆς ὁσάκις αὕτη ἤνοιγε τὸ στόμα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Σάββατον, 10 ἀπριλίου.

Ἡ κίνησις τοῦ χρηματιστηρίου ἡμῶν κατὰ τὴν λήγουσαν ἑβδομάδα οὐδὲν ἔσχε τὸ ἐνδιαφέρον, διότι ἡ καχεξία, ἧς τὰ αἴτια ἐξηγήσαμεν ἐν τῇ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου οἰκονομικῇ ἡμῶν ἐπιθεωρήσει, οὐ μόνον ἐξακολουθήσεν, ἀλλὰ καὶ ἐπετάθη ἔτι μᾶλλον, κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα θὰ παραταθῇ ἐπί τινα εἰσέτι καιρόν, διότι οὐδὲν φαινόμενον ὑπάρχει παρέχον τὴν ἐλπίδα προσεχοῦς βελτιώσεως. Ἡ καχεξία προέρχεται κυρίως ἐκ τοῦ χρηματιστηρίου τῶν Παρισίων, ὅπερ ἕνεκα τῶν ἤδη ὑποδειχθέντων λόγων ἀπώλεσε τὴν προτέραν αὐτοῦ ζωηρότητα, οἱ παλμοὶ τῆς ὁποίας μετεδίδοντο εἰς πάντα τὰ λοιπὰ χρηματιστήρια τῆς Εὐρώπης, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸ ἡμέτερον, τὸ ὁποῖον πρὸ πολλοῦ παρακολουθεῖ τὴν κίνησιν τῆς παρισινῆς ἀγορᾶς. Ἤδη κατέπαυσαν σχεδὸν αἱ καθ' ἑκάστην ἄλλοτε γινόμεναι ἐκεῖθεν προσφοραὶ ἀγορᾶς ἢ πωλήσεως μεγάλων ποσῶν ἐπὶ μακραῖς προθεσμίαις, διότι ἡ μεγάλη κερδοσκοπία ἡ διενεργοῦσα τὰς σπουδαίας ταύτας κερδοσκοπικὰς πράξεις ἀπεσύρθη σχεδὸν καθ' ὁλοκληρίαν, ἐγκαταλείψασα ἐλεύθερον τὸ στάδιον εἰς τὴν μικρὰν κερδοσκοπίαν, ἡ ὁποία περιορίζεται εἰς ἡμερησίας πράξεις, πωλοῦσα ὅσα ἠγόρασεν, ἢ ἀγοράζουσα ὅσα ἐπώλησεν, ἅμα εὕρῃ μικρόν τι κέρδος, ἢ ἅμα νομίζῃ ὅτι κινδυνεύει νὰ ὑποστῇ ζημίαν τινά, ἔστω καὶ ἐλαφράν. Εἰς τοιαύτας πράξεις ὀφείλονται αἱ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας γινόμεναι διακυμάνσεις τῶν τιμῶν, μηδεμίαν ἔχουσαι σημασίαν. Τὰς διακυμάνσεις ταύτας παρατηροῦμεν πρὸ πάντων εἰς τὴν γαλλικὴν ῥάντ, ἡ ὁποία μ' ὅλας τὰς γενομένας προσπαθείας δὲν δύναται ν' ἀναλάβῃ σπουδαίως, καὶ δὲν θ' ἀναλάβῃ μέχρις οὗ ἀποκαταστῇ ἐν Γαλλίᾳ κυβέρνησις ἀσπαστὴ παρὰ τῆς κοινῆς γνώμης, καὶ ἔχουσα στοιχεῖα μονιμότητος. τοιαύτη δὲ δὲν εἶναι βεβαίως ἡ παροῦσα κυβέρνησις. Πλὴν τούτου ἡ τιμὴ τῆς γαλλικῆς ῥάντ σπουδαίως ἐπηρεάζεται ἐκ τῆς ἀνωμάλου θέσεως, ἐν ᾗ διατελοῦσι τὰ δημόσια ἀποταμιευτήρια. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐπὶ τῆς ὑπουργίας Ῥουβιὲ πάντα τὰ ἐκ τῶν καταθέσεων πλεονάζοντα ποσὰ ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς ἀγορὰν γαλλικῆς ῥάντ, ἡ ὁποία ἕνεκα τῶν ἀγορῶν τούτων εἶχεν ὑπερβῇ τὸ ἄρτιον. Ἀλλὰ τὰ παναμαϊκὰ σκάνδαλα καὶ ἡ πτῶσις τοῦ κ. Ρουβιὲ μετέβαλον τὴν ὄψιν τῶν πραγμάτων. Ἡ γαλλικὴ ῥάντ κατέπεσεν ἀπὸ τοῦ ὕψους, ὅπου ἀνεβίβασεν αὐτὴν ὁ ῥάκτης ἐκεῖνος ὑπουργός, ἡ δὲ ἀνόρθωσις αὐτῆς καθίσταται νῦν προβληματική. Εἰς τοῦτο συνετέλεσαν ἄλλα τε πολλά, μάλιστα δὲ αἱ κατὰ τῶν δημοσίων ἀποταμιευτηρίων συκοφαντίαι τῶν τὴν κυβέρνησιν τῆς δημοκρατίας ἀντιπολιτευομένων ἐφημερίδων. Κατὰ τῶν τοιούτων ψεύδων δημοσιεύσεων ἔλαβε μὲν ἐγκαίρως αὐστηρότατα μέτρα ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις, ἀλλὰ τὸ δηλητήριον ἐχύθη, ὁ δὲ γαλλικὸς λαὸς ἐξακολουθεῖ ἀποσύρων τὰς καταθέσεις αὐτοῦ ἀπὸ τῶν δημοσίων ἀποταμιευτηρίων. Ἡ συκοφαντία καὶ ἀναιρουμένη ἐγκαταλείπει οὐχ' ἧττον τὰ ἴχνη αὐτῆς. Ἤδη ἡ κυβέρνησις ἀναγκάζεται νὰ πωλῇ γαλλικὴν ῥάντ καὶ ν' ἀποστέλλῃ εἰς τὰ ἀποταμιευτήρια τὰ ποσὰ τὰ ἀναγκαιοῦντα πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀποσυρόντων τὰς καταθέσεις αὐτῶν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τὰ ἀποσυρόμενα ποσὰ ἠλαττώθησαν κατὰ πολύ, διότι μόνον 15 ἑκατομμύρια ἀπεσύρθησαν κατὰ τὴν πρώτην δεκάδα τοῦ ἀπριλίου, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐξευρέθησαν διὰ πωλήσεως ῥάντ.

Ἠναγκάσθημεν νὰ ἐνδιατρίψωμεν οὐχὶ ἀσκόπως περὶ τὸ θέμα τοῦτο, τὸ μὲν ἵνα καταδείξωμεν τὸ κυριώτερον αἴτιον τῆς νοσηρᾶς καταστάσεως τοῦ χρηματιστηρίου τῶν Παρισίων, τὸ δὲ ἵνα παραστήσωμεν τὸ μέγα κακόν, ὅπερ κατεργάζονται εἰς τὰ κράτη αἱ συκοφαντικαὶ δημοσιεύσεις ψεύδων καὶ ἀσυνειδήτων ὀργάνων τοῦ ἀντιπολιτευομένου τύπου, ὡς συμβαίνει ἐν τῷ ἑλληνικῷ κράτει, τὸ ὁποῖον ἂν σωθῇ ἀπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ ὀλέθρου, οὐδενὶ ἄλλῳ θὰ ὀφείλεται ἢ σωτηρία ἢ εἰς τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, τὸν ἡρωϊκῶς παλαίοντα οὐ μόνον κατὰ τῶν φυσικῶν προσκομμάτων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν καθ' ἑκάστην παρεμβαλλομένων παρά τε τῶν κεκηρυγμένων καὶ παρὰ τῶν ἀψανῶν ἀντιπάλων. Εὐτυχῶς βέβαιον σχεδὸν καθίσταται σήμερον ὅτι ἡ ἐπιμονή, ἡ καρτερία, ἡ ἀδάμαστος θέλησις καὶ ἡ ἔξοχος ἱκανότης τοῦ κ. Τρικούπη ὑπερίσχυσαν πάντων τῶν ἐμποδίων, τὸ δὲ δάνειον ἐκτίθεται εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος, ἂν μὴ ἀπρόοπτόν τι ἐπισυμβῇ. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ τιμὴ τῶν ἑλληνικῶν χρεωγράφων, ἣν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἑβδομάδος εἶχον καταρρίψει κακόβουλοι διαδόσεις, ἤρξατο ἀναλαμβάνουσα καίτοι μετὰ δισταγμοῦ τινος. διότι, καθ' ἃ διαδίδεται, ἡ τιμὴ εἰς ἣν πρόκειται νὰ ἐκδοθῇ τὸ νέον δάνειον δὲν δικαιολογεῖ κατὰ τὸ παρὸν σπουδαιοτέραν ὕψωσιν· ἀλλὰ περὶ τούτου δὲν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἀσφαλῶς, πρὶν ἢ ἐξέλθῃ εἰς φῶς ἡ ἀλήθεια.

Ἀνακεφαλαιοῦντες τὰ τῆς ἑβδομαδιαίας κινήσεως τοῦ χρηματιστηρίου ἡμῶν σημειοῦμεν ὅτι πᾶσαι αἱ διακυμάνσεις τοῦ Γενικοῦ χρέους περιεστράφησαν μεταξὺ 24,19 καὶ 24.23, τῶν δὲ Σιδηροδρόμων ἀπὸ 92 1/4 μέχρις 92 3/4, καὶ τῶν μετοχῶν τοῦ Μονοπωλείου ἀπὸ 16,24 μέχρι 16,28, αἱ δὲ πράξεις ἦσαν λίαν περιωρισμέναι. Μόνον εἰς τὰς μετοχὰς τοῦ Μονοπωλείου ἐγένοντο καὶ χθὲς ἱκαναὶ ἀγοραὶ ἀνατιμήσασαι αὐτὰς μέχρι 16.28 1/2.

Ν. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

Ὁ ὑπεύθυνος ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινούπολις-Πέρα Τυπολιθογραφεῖον ΝΕΟΛΟΓΟΥ